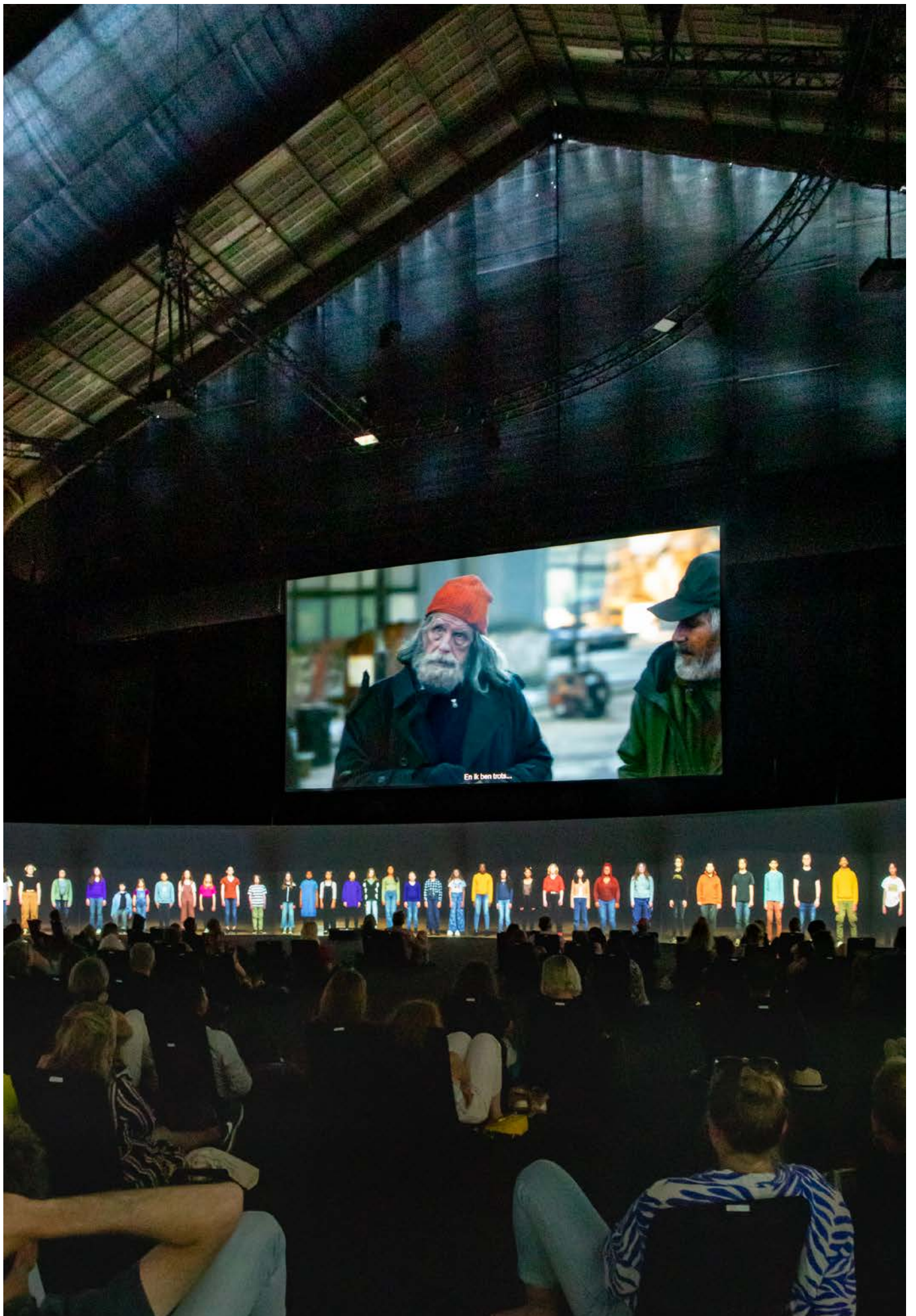

Jaarverantwoording
HOLLAND
FESTIVAL
2023

Specialzuil in de binnenstad van Amsterdam

inhoud

**Raad van toezicht
Governance**

Bestuursverslag:

1. Inleiding
2. Holland Festival 2023
3. Communicatie & Marketing
4. Development
5. Financiën
6. Organisatie
7. Jaarrekening
8. Controleverklaring

bijlagen

05	Bijlage 1.	
07	Coproductiepartners/ samenwerkingspartners	66
12	Bijlage 2.	68
15	Programma 2023	
21	Bijlage 3.	74
25	Prestatieoverzicht 2023	
27	per productie	
32	Bijlage 4	77
36	Overzicht medewerkers	
62	Bijlage 5.	79
	Nevenfuncties	
	Bijlage 6.	81
	Donateurs	
	Bijlage 7.	87
	Facts & Figures	

RAAD VAN TOEZICHT

De raad van toezicht kijkt met buitengewoon veel plezier terug op het Holland Festival 2023. Het Festival duurde dit jaar vier weken en kenmerkte zich door een grote variatie aan voorstellingen en ervaringen, zowel overdag als 's avonds en in de nacht, zowel binnen als buiten de ring van Amsterdam en zowel in de traditionele theater- en concertzalen als op innovatieve locaties. De leden van de raad van toezicht zijn vaak aanwezig geweest bij de vele voorstellingen en events en verschillen vanzelfsprekend in appreciatie en geven daar ieder een eigen kleur aan. Al met al kijkt de raad van toezicht met grote tevredenheid terug op deze 76ste editie van het Holland Festival.

De opening in Theater Amsterdam was volgens velen een van de hoogtepunten. *Drive Your Plow Over the Bones of the Dead* van regisseur Simon McBurney was een prachtig en overrompend meesterwerk van een van de favoriete makers van vele festivalgangers. *Euphoria* van Julian Rosefeldt kon na alle zorgen en vertragingen rond de opnames in Kyiv in 2022 alsnog doorgang vinden op de geweldige locatie op het terrein van de Centrale Markthal aan de Jan van Galenstraat, waarbij Rosefeldt de première zelf de inleiding verzorgde. Niet alleen de productie zelf was baanbrekend, ook de vorm en de verhalen kwamen heel direct binnen, mede dankzij de bijzondere locatie.

Opening Holland Festival 2023, v.l.n.r. Emily Ansenk, Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix, Prinses Mabel, Gravin Zaria

Op de derde zondag van het Holland Festival was de Gerrit van der Veenstraat een epicentrum van het festival. Daar zette het Radio Filharmonisch Orkest, mede samen met scholieren van het St.

Holland Festival tram

Ignatiusgymnasium en het Gerrit van der Veen College op indringende wijze *The Disintegration Loops* neer, naar een idee van associate artist ANOHNI. Zowel het koor als de soliste en de musici excelleerden. Ook dit werd een onvergetelijke ervaring voor de honderden mensen die het gratis toegankelijke openluchtconcert bijwoonden. Huis Willet-Holthuysen was een andere festivallocatie, waar ANOHNI het programma voor haar rekening nam met *SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS*. Ook in het Muziekgebouw gaf ANOHNI vaak acte de présence om met kunstenaars en bezoekers in gesprek te gaan. Controversieel was de voorstelling *Bros* van Romeo Castellucci in ITA. Met een aantal acteurs en 22 mannen in politie-uniform werd onomstotelijk duidelijk wat een uniform en een top-down-organisatie kan doen met mensen. Voor de een was dit een hoogtepunt, voor de ander een dieptepunt. Ten slotte vroeg ook HF Digital om een bezoek. Samen met de VPRO en de NTR zijn inmiddels 150 parels uit de geschiedenis van het Holland Festival ontsloten en online te bekijken. Een absolute aanrader.

De vergaderingen van de raad van toezicht vonden plaats op 15 maart, 15 juni, 4 oktober en 3 november, met op 20 september een strategiedag. Op 18 december was een eerste sessie ter bespreking van het in te dienen Kunstenplan, gevolgd door een tweede sessie op 18 januari 2024. Hendrik Jan Biemond en Raquel van Haver traden op 15 maart 2023 toe tot de raad van toezicht. Op 15 maart en 11 april 2024 heeft de raad van toezicht de jaarstukken 2023 besproken en vastgesteld. De afronding van de 76e editie is op gepaste wijze verlopen met inachtneming van goed werkgeverschap voor zowel (tijdelijke) medewerkers als externe partijen. Deze editie van het Holland Festival voldoet aan de vooraf gestelde financiële kaders. Op grond hiervan en op grond van de door de directeur gepresenteerde informatie

en toelichting daarop heeft de raad van toezicht de jaarverantwoording 2023 goedgekeurd. De jaarrekening en het bestuursverslag is gecontroleerd en goedgekeurd door accountant Kamphuis & Berghuizen. Op grond hiervan verleent de raad van toezicht decharge aan het bestuur voor het gevoerde beleid.

De raad van toezicht wil zijn buitengewoon grote dank uitspreken aan iedereen die deze editie van het Holland Festival tot een groot succes heeft gemaakt: directeur en stafleden, alle medewerkers, makers en producenten, oproepkrachten, vrienden, partners en publiek.

Applaus voor *Vake Poes; of hoe God verdween* van Lisaboa Houbrechts

Amsterdam, 11 april 2024

Handwritten signature of Carolien Gehrels in blue ink.

Carolien Gehrels (voorzitter),
mede namens
Gert Jan van den Bergh,
Tom de Swaan
Astrid Helstone
Guikje Roethof
Raquel van Haver (lid vanaf 15 maart 2023)
Hendrik Jan Biemond (lid vanaf 15 maart 2023)

The Disintegration Loops (for Euterpestraat), ANOHNI

GOVERNANCE

Missie en maatschappelijke doelstelling

Het Holland Festival toont de transformerende kracht van de podiumkunsten die een groot en divers publiek kan raken, verbinden en aan het denken zetten over de wereld waarin we leven. Elk jaar in juni presenteren we een samenhangend, internationaal programma door excellente makers van over de hele wereld met multidisciplinair, artistiek risicovol en grootschalig werk dat anders niet in Nederland te zien is.

Het is onze visie om culturen en mensen te verbinden, het bewustzijn te vergroten van de sociale en politieke mondiale realiteit en tegelijk radicaal eigentijds te zijn in het tonen van nieuwe artistieke vormen en ontwikkelingen in de podiumkunsten. De vraag 'What is really happening?' was het motto dat associate artist ANOHNI het festival in 2023 meegaf. Deze vraag is richtinggevend geworden voor het hele festival. Om mogelijke antwoorden op deze vraag, wat er nu echt gebeurt in de wereld, te formuleren, werken we samen met inspirerende kunstenaars en associate artists die deze vragen ook stellen in hun artistieke praktijk.

Het Holland Festival voegt ieder jaar iets nieuws toe aan het podiumkunstenveld. Het festival is van oorsprong vooruitstrevend en grensverleggend. Als grootste en toonaangevendste internationale podiumkunstenfestival van Nederland draagt het Holland Festival bij aan de groei van een groot, breed en loyaal publiek voor innovatieve, internationale podiumkunst, en weet het dat publiek ook aan zich te binden.

Het Holland Festival past de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur toe en licht in dit jaarverslag toe hoe het dat doet. Verder onderschrijft het de Fair Practice Code en Code Diversiteit & Inclusie. Ook deze worden afzonderlijk toegelicht. Alle elementen van het onderwerp Diversiteit & Inclusie komen verder in de verschillende hoofdstukken aan bod.

Het bestuur

De stichting Holland Festival wordt geleid door een dagelijks bestuur dat bestaat uit een algemeen directeur-bestuurder (in het jaarverslag als directeur aangeduid). Het bestuur van de stichting werd in 2023 gevormd door Emily Ansenk, in dienst sinds september 2019. De voorzitter van de raad van toezicht en de directeur overleggen regelmatig en tenminste maandelijks telefonisch over de lopende zaken.

Euphoria, Julian Rosefeldt in de Centrale Markthal

Het functioneren van de directeur is jaarlijks onderwerp van gesprek tussen haar, de voorzitter en het verantwoordelijke raad van toezicht-lid voor HR. Ook in 2023 was dat een constructief en open gesprek over het festival (zowel op de korte als lange termijn), de organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering. De directeur is verantwoordelijk voor het artistieke beleid en de inhoudelijke koers van het festival, samen met de afdeling Programmering en de jaarlijks wisselende associate artist(s). Daarnaast is zij verantwoordelijk voor de organisatie en het financiële beleid, de naleving van wet- en regelgeving, risicobeheer en het handelen als goed werkgever. Zij neemt deel aan en vertegenwoordigt de organisatie in diverse brancheverenigingen en overlegorganen (zie hoofdstuk 6, lidmaatschappen). De directeur heeft een tweewekelijkse stafvergadering en periodiek bilateraal overleg met de afdelingshoofden.

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Het Holland Festival hanteert een bestuursreglement waarin de verantwoordelijkheden, bevoegdheden, het handelen, de rechten en de plichten van de directeur staan beschreven en er is een raad van toezichtreglement. De raad van toezicht en de directeur komen jaarlijks ten minste viermaal in vergadering bijeen en eenmaal voor een strategiesessie in aanwezigheid van de voltallige staf. De vergadering kent een aantal vaste onderwerpen, te weten governance, de diverse codes, (nieuwe) nevenfuncties, het artistiek beleid, (toezicht op) de financiën, organisatie, risicobeheer en de stand van zaken op het gebied van development en digitalisering. Het afgelopen jaar is er uitgebreid aandacht besteed aan de strategie en het beleid ter voorbereiding van het schrijven van het nieuwe kunstenplan.

Daar werd tevens een extra raad van toezichtvergadering voor ingepland op 18 december 2023.

Governance Code Cultuur

Het Holland Festival past de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur toe. Als toezichthoudend orgaan opereert de raad van toezicht. De leden van de raad van toezicht houden actief, kritisch en op stimulerende wijze toezicht. De leden van de raad van toezicht stellen hun eigen netwerken open en leggen contacten die voor het festival interessant zouden kunnen zijn. Ook dragen ze bij door hun expertises te delen: HR, diversiteit en inclusie, juridisch, financieel en maatschappelijk.

De raad van toezicht bestond eind 2023 uit 7 personen, waarbij Gert-Jan van den Bergh begin 2024 na twee termijnen van vier jaar afscheid heeft genomen. Sinds eind 2021 nam Van den Bergh als algemeen bestuurslid ook zitting in het in december 2021 geïnstalleerde bestuur van de Stichting Vrienden van het Holland Festival. Hij vormde vanuit die positie een verbinding tussen dit bestuur en de raad van toezicht. Hij wordt opgevolgd in deze functie door Hendrik Jan Biemond, die per 15 maart 2023 zitting heeft in de raad van toezicht.

De raad van toezicht volgt de Governance Code Cultuur als het gaat om benoeming en herbenoeming, en hanteert daarbij een rooster van aftreden. Naast advocaat en oud-gemeenteraadslid Hendrik Jan Biemond is er nog een nieuw raad van toezicht lid toegetreden in 2023. Beeldend kunstenaar Raquel van Haver heeft per 15 maart 2023 de plek van Clarice Cargard overgenomen in de raad. Op Raquel van Haver na was de voltallige raad van toezicht aanwezig bij de strategiesessie op 20 september 2023 te Amsterdam.

Deze sessie stond grotendeels in het teken van het op dat moment nog te schrijven en in te dienen beleidsplan 2025-2028. De raad van toezicht is qua diversiteit in balans (gender, leeftijd, kennis en culturele achtergrond).

De samenstelling

De samenstelling en de verschillende portefeuilles van de raad van toezicht zijn beschreven in de reglementen. De profielschets wordt periodiek en in ieder geval bij vacatures in de raad van toezicht herzien aan de hand van de competentiematrix. Nieuwe raad van toezichtleden krijgen een inwerkprogramma en worden door de directeur verder geïntroduceerd in de organisatie en maken kennis met medewerkers van de organisatie en externe stakeholders via de directeur.

		benoemd per	1e termijn	2e termijn
Gert-Jan van den Bergh	Lid	04-01-2016	04-01-2020	04-01-2024
Tom de Swaan	Lid	08-07-2016	08-07-2020	08-07-2024
Astrid Helstone	Lid	12-12-2018	12-12-2022	12-12-2026
Carolien Gehrels	Voorzitter	01-03-2021	01-03-2025	
Guikje Roethof	Lid	11-05-2022	11-05-2026	
Hendrik Jan Biemond	Lid	15-03-2023	15-03-2027	
Raquel van Haver	Lid	15-03-2023	15-03-2027	

Integriteit, onafhankelijkheid en nevenactiviteiten

Governance wordt als onderwerp standaard minstens een keer per jaar geagendeerd op de vergadering van de raad van toezicht. Iedere vergadering wordt stilgestaan bij wijzigingen in (neven)functies, (vermijden van) mogelijke (ongewenste) belangenverstremming en mogelijke tegenstrijdige belangen. Toestemming voor nevenactiviteiten van (nieuwe) medewerkers wordt vooraf of tijdens het dienstverband voorgelegd aan de directeur en in het geval van de directeur wordt er toestemming gevraagd aan de raad van toezicht. Nevenactiviteiten van zowel de leden van de raad van toezicht als die van de directeur en medewerkers (afdelingshoofden) worden vermeld in het jaarverslag. Nieuwe banen en/of nevenactiviteiten zijn besproken in de raad en hebben in 2023 niet geleid of leiden niet tot belangenverstremming of tegenstrijdige belangen.

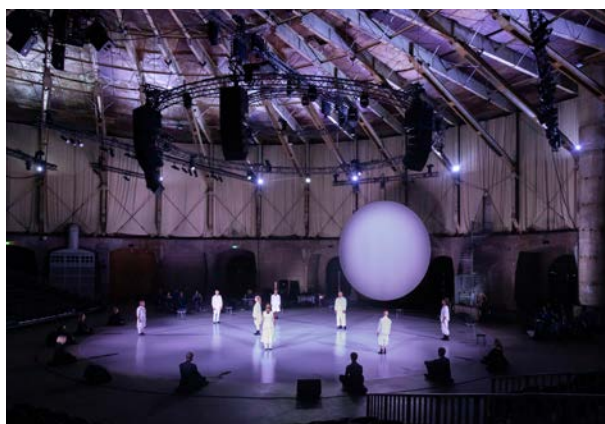
Ontmoetingsplek met randvoorwaarden

Het Holland Festival is een ontmoetingsplek voor internationale kunstenaars, podiumkunsten en publiek. Wij zijn ervan overtuigd dat kunst de kracht geeft om je (beter) te leren kijken door de ogen van een ander. Het stelt je in staat om andere perspectieven te zien, te voelen of te ervaren. Om die ontmoeting zo goed en inspirerend mogelijk te laten verlopen wil het Holland

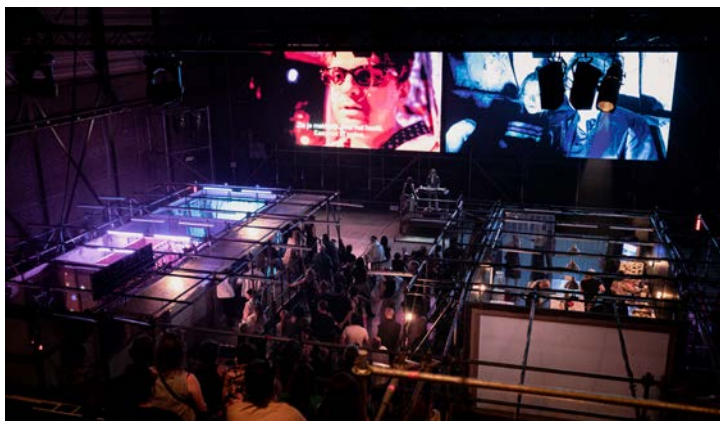
van Holland Festival beschreven staan, alsmede de uitwerking over hoe er samengewerkt wordt. Deze externe ethische code is onderdeel van de contracten die het Holland Festival afsluit met gezelschappen, makers en leveranciers.

Code Diversiteit en Inclusie

Het Holland Festival is een internationaal podiumkunstenfestival, dat in zijn programmering een zo groot mogelijke diversiteit aan perspectieven en stemmen toont. Op de festivalpodia staan mensen uit de hele wereld, met uiteenlopende culturele achtergronden, leeftijden, opleidingen en disciplines. Bij elke voorstelling wordt gezocht naar een geïnteresseerd divers publiek, dat idealiter een afspiegeling vormt van de Nederlandse samenleving.

Indra's Net in de Gashouder

Respublika in Donau

Dankzij de samenwerking met associate artists worden er elk jaar weer nieuwe ideeën, perspectieven en netwerken bij de totstandkoming van het festivalprogramma betrokken. Zij verbreden de blik van het festival en dragen relevante en actuele thema's aan die de tijdgeest vatten. Ook wordt de associate artists gevraagd na te denken over een inbedding van hun kunst in de Nederlandse context, en hoe er duurzame verbindingen met verschillende mensen, kunstenaars, collectieven en gemeenschappen in de stad kunnen worden aangegaan.

Festival een inclusieve festivalervaring bieden. Dat betekent dat toegankelijkheid, veiligheid, service en een open gesprekscultuur van groot belang zijn. Niet alleen op en tijdens het festival zelf, maar ook op de werkvloer. Een team dat bestaat uit mensen met uiteenlopende ervaringen en achtergronden is nodig om tot een optimaal festivalprogramma te komen. Ook in de onderlinge samenwerking en communicatie tussen het Holland Festival en al haar partners (locaties, hotels en diverse leveranciers) streven wij naar veelzijdigheid en complementariteit. Dit staat verwoord in onze externe ethische code, waarin de kernwaarden

Op het vlak van publiek heeft het festival een strategie opgezet voor een duurzame verbreding. Deze strategie is gestoeld op het idee dat een divers publiek begint bij een jonger publiek, dat heterogener is samengesteld. Tevens wordt de toegankelijkheid van het festival vergroot voor anderstaligen (boventiteling), mensen met een beperking (extra service, gebarentolken, audio-descriptie, etc.) en cultuurliefhebbers met een beperkt budget (Stadspaskorting, HF Young korting, etc.). Ook werkt het festival samen met een steeds groter aantal partners dat diversiteit en inclusie hoog in het vaandel heeft staan.

We zien het publiek over de hele linie jonger en diverser worden. De volgende voorstellingen sprongen er dit jaar wat dat betreft uit: *Euphoria* in de Centrale Markthal, *The Disintegration Loops (for Euterpestraat)* in Amsterdam Zuid, de immersieve ervaring van *Respublika* in Donau, *Indra's Net* in de Gashouder, *Sigur Rós & London Contemporary Orchestra* in Het Concertgebouw, *BROS* in ITA, de openingsvoorstelling *Drive Your Plow over the Bones of the Dead* in Theater Amsterdam en afsluiter *Requiem for Nature* in de Gashouder. Ook spraken we specifieke en deels nieuwe doelgroepen aan met een aan duurzaamheid gerelateerde voorstelling (*Jérôme Bel*), aan gender en identiteit gerelateerde voorstellingen zoals *The Bacchae* en *To Feel A Thing: A Ritual for Emergence*, en met voorstellingen zoals *ÔSS* en *Lemniskata* en het Future Feminism-programma. Tenslotte kende het programma in 2023 wederom (live)streams en registraties (*What's Your Heaven*, *Indra's Net*, *When Paths Meet* en *Ifé*) waardoor ook

13 Tenets of Future Feminism

mensen die moeilijker of niet naar het theater of de concertzaal kunnen gaan toegang hadden tot een deel van het festivalprogramma. Wij realiseren ons dat er de komende jaren nog werk te doen is in het vergroten van de toegankelijkheid van het festival en het bereiken van een jonger en (meer) divers publiek. Maar we hebben de afgelopen jaren, mede door de enorme digitale sprong voorwaarts, al zichtbare stappen gezet en we hebben vertrouwen in de ingezette weg.

In het creëren van een diverse organisatie zijn de afgelopen jaren eveneens grote stappen gezet. Juist vanwege de internationale context van het festival en het werken met een grote verscheidenheid aan artiesten met zeer diverse achtergronden, vinden wij het van groot belang dit ook te laten resoneren in de organisatie. De organisatie van het Holland Festival bestaat uit een relatief bescheiden team van circa 25 medewerkers, dat in de loop van het jaar aangevuld wordt met freelancers, stagiairs, tijdelijke medewerkers, oproepkrachten en een enkele vrijwilliger.

Wij zien meerwaarde in het continu uitbreiden van onze netwerken, naar nieuwe en jonge publieksgroepen, naar nieuwe partners en naar voor Nederland nog onbekende kunstenaars. Om dit mogelijk maken zijn wij intrinsiek gemotiveerd de afspiegeling van deze ambities in ons personeelsbestand op te nemen. De verschillende elementen van het onderwerp Diversiteit & Inclusie komen verder in de verschillende hoofdstukken aan bod.

Future Feminism – Female Politics, Touria Meliani en Myriam Sahraoui

Fair Practice Code

Het Holland Festival onderschrijft de Fair Practice Code en heeft hieraan in 2023, net als in de voorgaande jaren, intern en extern (in het jaarverslag, op de website en als onderdeel van het vierjaarlijkse kunstenplan) aandacht besteed.

De Fair Practice Code omvat vijf waarden: transparantie, solidariteit, vertrouwen, duurzaamheid en diversiteit. Het festival is een professionele, middelgrote, culturele organisatie en wil conform de code opereren. Het Holland Festival is een verantwoordelijke werkgever en betaalt conform de geldende (cao)-normen.

Fair chain

Makers, kunstenaars en creatievelingen, maar ook mogelijkmakers van kunst en cultuur komt een fair share en fair pay toe van de waarde van hun vakmanschap, zeggingskracht en uniciteit in de samenleving in het algemeen en als onderdeel van Holland Festival in het bijzonder. Dat wil zeggen dat iedereen onder goede en eerlijke omstandigheden werkt en tegen een passende vergoeding, en dat iedereen zich bewust is van zijn plek in de keten, verantwoordelijkheid neemt en solidair is met andere werkenden in het veld. Het Holland Festival heeft in 2022, een externe ethische code opgesteld, die is afgeleid van de interne ethische code. Deze communiceert het festival jaarlijks actief aan al haar partners. Op onder andere deze manier probeert het festival haar rol in de keten te pakken en verantwoordelijkheid te nemen in gesprekken

met locaties, leveranciers, hotels, transporteurs en vele andere partners. Duurzaamheid neemt daarbij een steeds prominentere plaats in. Niet alleen als onderwerp van voorstellingen, maar ook in de productionele totstandkoming van het hele festival.

Fair pay en fair share

Het Holland Festival heeft een eigen functie- en salarishuis (opgesteld met behulp van een externe partij) en een eigen personeelsregeling, waarin de primaire, secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden en functiewaardering zijn geregeld. Eind 2021 is een salarishuis en functieraster opgesteld voor freelance producenten en technici, op basis van het salaris- en functiehuis voor de vaste en tijdelijke medewerkers. Daarbij is gekeken naar de onderlinge verschillen tussen technici en producenten met inachtneming van ieders werkervaring, kennis en kunde.

In 2023 is dit gehanteerd bij opdrachten die freelancers voor het Holland Festival hebben uitgevoerd. Dit jaar hebben diverse freelancers tevens een meer dan gemiddelde sprong gemaakt in hun dagtarief. Naast freelancers worden ook heldere contractafspraken gemaakt met stagiairs

(zelfde vergoeding ongeacht opleidingsniveau), oproepkrachten, figuranten en vrijwilligers (inclusief vergoeding).

Gezelschappen ontvangen naast een fee/honorarium of uitkoopsom ook daggeld voor lunch en diner (per diems). Daarnaast vergoedt het Holland Festival de benodigde hotelovernachtingen, de reis naar en van Amsterdam en het eventuele transport van kostuums, decor en rekwi-sieten. Muziekrechten en auteursrechten worden vergoed aan het betreffende gezelschap, een daarvoor ingeschakelde organisatie of met Buma/Stemra, de auteursrechtenorganisatie van muziekauteurs en muziekuitgevers in Nederland, en/of soortgelijke auteursrechtenorganisaties in het buitenland zoals SACD. Naast afspraken over rechten met betrekking tot de live voorstellingen worden ook zaken omtrent een eventuele (live) stream van de voorstelling, een eventuele registratie en gebruik van beelden voor het Holland Festivalarchief vastgelegd.

What's Your Heaven, CocoRosie

BESTUURSVERSLAG

I. INLEIDING

De 76e editie van het Holland Festival was een ongekende viering van de podiumkunsten in al zijn diversiteit. 's Middags kon iedereen zich onderdompelen bij de overweldigende filminstallatie *Euphoria* van Julian Rosefeldt. 's Avonds genoot men van diepe gevoelens van verbondenheid bij het ritueel *To Feel A Thing: A Ritual for Emergence* van adrienne maree brown. En in de nacht stond jong en oud te raven tijdens de multimediale happening *Respublika* van Łukasz Twarkowski. Het bijzondere aan deze editie was de ruime aandacht voor kunstvormen die traditionele podiumkunstervaringen en -locaties overstijgen, zoals rituelen en immersieve multidisciplinaire voorstellingen.

In die setting was associate artist ANOHNI als een vis in het water. Ze gaf een heel eigen invulling aan haar rol door gesprekken te initiëren die hier relevant zijn, over de urgente onderwerpen die haar aan het hart gaan, zoals hoe we omgaan met de wereld en met elkaar. De vraag die ANOHNI zichzelf voortdurend stelt – 'Wat is er echt aan de hand?' ('What is really happening?') – richtte zich nu ook op de situatie in Nederland. Ze toonde niet alleen haar eigen werk, maar gaf veel voorzetten om onderwerpen op lokaal niveau verder uit te werken. Bepaalde thema's kwamen veelvuldig terug, zoals: feminisme, ecologie, de relatie tussen kunstenaar en publiek, en de verhoudingen tussen verschillende generaties.

Dat ook het publiek deze viering van de podiumkunsten waardeerde, blijkt uit de cijfers: we signaleerden 67% nieuwe bezoekers ten opzichte van het vorige jaar en een gemiddelde zaalbezetting van 80%. Die vele nieuwe bezoekers betekenen ook een diverser publiek. Zo werd er bij *To Feel A Thing* door een bezoeker verrast uitgeroepen: 'Het lijkt wel alsof iederéén hier is!', doelend op de vele leeftijdsgroepen en subculturen die waren vertegenwoordigd. Dat publiek was bovendien opvallend betrokken bij het festival, zo bleek uit de goede sfeer op de locaties, de aandacht en concentratie, en de vele staande ovaties. Meer dan eens liep publiek zingend en dansend de zaal uit, zich niet alleen toeschouwer maar echt deelnemer voelend.

Publiek bij *The Bacchae*, Elli Papakonstantinou, Ariah Lester, ODC Ensemble

Alleen op het Holland Festival

Aan de vooravond van het festival trapte de directeur van het Holland Festival de opening van de Amsterdam Artweek af met een panel dat ging over gastvrijheid met de vraag wat wij als culturele instellingen doen om mensen zich welkom te laten voelen in de stad Amsterdam.

Het festival werd later die week officieel geopend met een kort welkomstwoord in aanwezigheid van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix, prinses Mabel en haar dochter gravin Zaria, gevolgd door een laaiend enthousiast ontvangen voorstelling van *Drive Your Plow Over the Bones of the Dead* van Simon McBurney. Zonder onze coproductiebijdrage was deze voorstelling nooit in Nederland te zien geweest. En dat geldt voor meer werk, zoals de langverwachte filminstallatie *Euphoria* van Julian Rosefeldt die in 2022 door omstandigheden niet door kon gaan, en dit jaar 10.000 bezoekers trok. We zijn blij en dankbaar dat grote donateurs in dit belangrijke megaproject zijn blijven geloven, waardoor het zeventien dagen lang een fundament vormde onder de verdere programmering.

Let X=X, Laurie Anderson, Sexmob

Maar ook kleinere voorstellingen van minder bekende makers hebben we mede mogelijk gemaakt, zoals *Tenebris Suspiria Naturae* van performer, choreograaf en dj Johanna Constantine, en *The Bacchae* van Elli Papakonstantinou; een queerinterpretatie van de klassieke Bacchanten met popsongs, klassieke opera-uitbarstingen, dans en live-video.

Christiane Jatahy

Eind september werd de associate artist van 2024 bekendgemaakt: de Braziliaanse theaterregisseur, filmmaker en schrijver Christiane Jatahy. Zij heeft in haar werk aandacht voor gemarginaliseerde groepen en hun verhalen die gezien en gehoord moeten worden. Dankzij haar unieke beeldtaal, speelt zij – onder andere met behulp van de camera – voortdurend met de rol van de toeschouwer en met realiteit en fictie, zowel in beeld als fysiek.

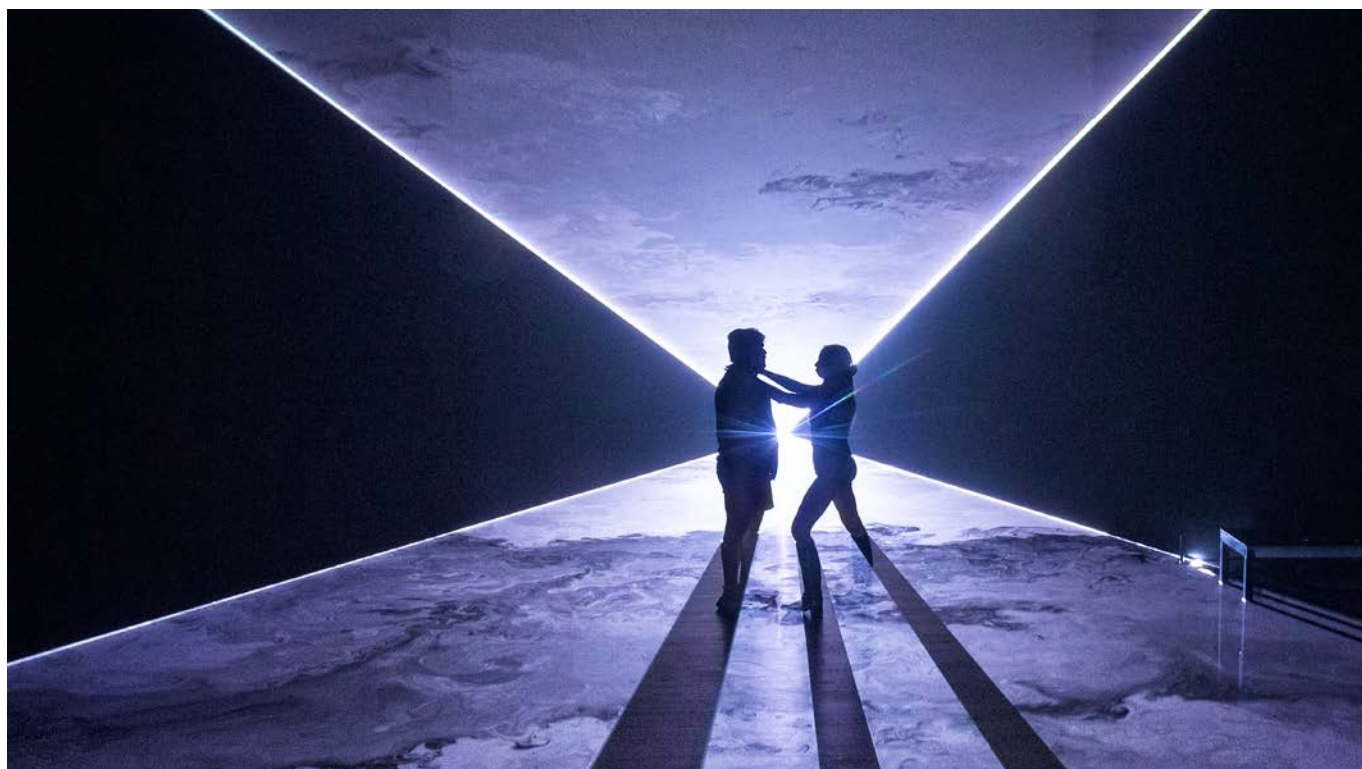
Financiën 2023

Het Holland Festival rapporteert een negatief resultaat dat onder andere het gevolg is van het verschuiven van de productie *Euphoria* van 2022 naar 2023. Voor deze productie, die 10.000 bezoekers naar de Centrale Markthal trok, is gespaard (middels het vormen van een bestemmingsreserve) en zijn extra gelden aangetrokken. Ultimo 2023 is de financiële positie van Holland Festival goed te noemen. In 2023 zijn investeringen en uitgaven gedaan vanuit de bestemmingsreserve (het saldo) 'OCW coronagelden'.

Afterparty na *Sigur Rós* & *London Contemporary Orchestra* in Het Concertgebouw

Denk daarbij onder andere aan investeringen in digitale uitingen en infrastructuur, aan het verstevigen van de productie-afdeling, aan het opvangen van recettederving (kortingen aan jongeren, studenten en scholieren) en aan kosten voor trainingen, coaching en opleidingen. Tevens ondervonden we ook dit jaar op diverse fronten (productionele kosten, kosten rondom het organiseren van ontvangsten en overheadkosten) dat prijsstijgingen het organiseren van een festival ieder jaar duurder maken.

Jérôme Bel, Maria Magdalena Kozłowska, Pankaj Tiwari, Théâtre Vidy-Lausanne, Frascati Producties

Beleidsplan 2025-2028

De blik lag dit jaar nog meer op de toekomst, vanwege de totstandkoming van het Kunstenplan voor de subsidieperiode 2025-2028 met vanaf de zomer een aantal strategiesessies met de staf, de hele organisatie en de raad van toezicht. We geven hierin een visie van en op het festival voor de komende 4 jaar (en verder). Als leidraad voor die periode en motto voor het plan kozen we ANOHNI's vraag: 'What is really happening?' Dit om het belang aan te geven van onze actuele programmering, waarin maatschappelijke thema's (zoals ecologie, identiteit, kolonialisme en ongelijkheid) worden uitgediept en we 'vergeten' verhalen en nieuwe vormen van podiumkunsten kunnen tonen aan een breed en divers publiek. In het najaar hebben we in aanwezigheid van voorzitter raad van toezicht, directeur en beide programma managers het monitorgesprek met de raad voor cultuur gevoerd. Ook toen hebben we duidelijk gemaakt dat het noodzakelijk is dat de subsidie substantieel verhoogd wordt om onze heldere voornemens en doelstellingen op het gebied van het artistieke programma, maatschappelijke relevantie, publiek-sontwikkeling, diversiteit en inclusie, toegankelijkheid, duurzaamheid, digitalisering en development te kunnen waarmaken. En zo onze rol als voorloper en accelerator te kunnen blijven uitvoeren.

Brideshead Revisited, De Warme Winkel

Citydressing 2023

Samenwerkingen

Het afgelopen jaar stond ook in het teken van vele samenwerkingen, zoals met ITA en NDT rond het project en platform Digitaal Theater dat in 2024 verder wordt uitgewerkt. Of met het Amsterdam Museum rond de tentoonstelling *SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS* van ANOHNI in Huis Willet-Holthuysen. En tevens met verschillende partijen rond het thema toegankelijkheid, zoals Komt Het Zien (maakt theaterbeleving live mogelijk voor mensen die blind of slechtziend zijn) en De Uitvoerders (zij adviseren cultuurorganisaties op het gebied van inclusie) die mystery guests hebben geworven om een aantal voorstellingen te bezoeken.

Dankbaar

Ik wil graag iedereen die de 76e editie mede mogelijk heeft gemaakt van harte danken. De subsidiënten, de vele partners, particuliere vrienden en fondsen, evenals alle locaties en inhoudelijke partners zijn van het grootste belang om het festival elk jaar tot een succes te maken. Veel dank ook aan alle bezoekers die tijdens deze editie vaak meerdere voorstellingen bezochten op alle 23 locaties waar het Holland Festival dit jaar is neergestreken en natuurlijk aan de vele kunstenaars en gezelschappen, afkomstig uit 29 verschillende landen, die dit festival artistiek op de kaart hebben gezet. En last but not least bedank ik de raad van toezicht, het bestuur van de Vriendenstichting en het fantastische Holland Festivalteam dat met niet aflatende energie en inzet, inlevingsgevoel en plezier dit festival tot een prachteditie heeft gemaakt.

Emily Ansenk, directeur

Amsterdam, 11 april 2024

2. HOLLAND FESTIVAL 2023

Op 1 juni 2023 opende de 76e editie van het Holland Festival met de goed ontvangen voorstelling *Drive Your Plow Over the Bones of the Dead* van Simon McBurney. Op 1 juli sloot het festival af met het grensverleggende *Requiem for Nature* door Tan Dun, Pierre Audi en het Koninklijk Concertgebouworkest.

Het programma in de vier weken daartussen viel op door een grote diversiteit aan producties, makers en disciplines. Er was plek voor theater, dans, muziek, muziektheater, musical, tentoonstellingen, installaties en veel multidisciplinaire combinaties. Je kon uitdagende avant-gardevoorstellingen bezoeken, zoals *Ribingurumu no Metamorufuoshisu* van Toshiki Okada en Dai Fujikura in het Muziekgebouw én toegankelijke shows, zoals de musical *Wuthering Heights* van Emma Rice

Bezoeker in het Muziekgebouw bij *Evolution of Fearlessness*

in DeLaMar. Er waren grote sterren, zoals Laurie Anderson, met *Let X=X* in Koninklijk Theater Carré, Sigur Rós en London Contemporary Orchestra in Het Concertgebouw en CocoRosie met *What's Your Heaven* in het Muziekgebouw. Er waren kleine, intieme producties, zoals *Epitaph* van Ed Atkins, en grootschalig werk, zoals *Indra's Net* van componist Meredith Monk, dat zijn wereldpremière beleefde in het festival.

Associate artist ANOHNI

De associate artist was dit jaar zangeres, componist en beeldend kunstenaar ANOHNI. Zij inspireerde een belangrijk deel van de programmering en gaf een heel eigen invulling aan haar rol. Naast het tonen van haar eigen werk, gaf ze vooral veel voorzetten om door haar aangedragen onderwerpen op lokaal niveau verder uit te werken. Dit deed ze met verrassende samenwerkingen en gespreksonderwerpen. Haar bijdrages aan het

festival stelden een vraag centraal: 'What is really happening?' Daarmee uitte ze haar bezorgdheid over actuele onderwerpen als feminisme, ecologische rampspoed en de gevolgen van kolonialisme, uitbuiting en kapitalisme.

Heel waardevol voor het festival was haar indrukwekkende vermogen om te verbinden. Bijvoorbeeld met *The Disintegration Loops (for Euterpestraat)*. Hierin combineerde ze de contemplatieve muziek van William Basinski met optredens door een lokaal schoolkoor en sprekers met aangrijpende persoonlijke verhalen over de oorlogsgeschiedenis van de Amsterdamse Gerrit van der Veenstraat, voorheen

Penthesilea, Eline Arbo, ITA-ensemble

Euterpestraat, waarin ANOHNI zelf ooit een jaar woonde. Zo vestigde ze de aandacht op onderliggende, verborgen en/of vergeten lagen werkelijkheid.

Met het *Future Feminism*-programma dat het festival in samenwerking met ANOHNI organiseerde, bracht ze het gesprek op de noodzaak van een nieuw soort feminisme. Dat gesprek begon zij zelf samen met mede *Future Feminism*-oprichters Kembra Pfahler, Johanna Constantine en Sierra en Bianca Casady van CocoRosie. In 2014 presenteerde deze groep in New York voor het eerst gezamenlijk dertien stellingen gegraveerd op rozenkwartsschijven onder de titel *13 Tenets of Future Feminism*. Die schijven vormden in Amsterdam een cirkelvormige installatie in het Atrium van het Muziekgebouw, waarbinnen een intieme setting werd gecreëerd voor het programma met muziek, poëzie, dans, lezingen en discussies. Hier nodigde ANOHNI ook diverse Amsterdamse vrouwen uit om te komen spreken over relevante onderwerpen. Zo sprak Dorine Maat, Junior Conservator van het Amsterdam Museum, over het Nederlandse slavernijverleden en de rol van vrouwen daarin. Fina Hilverts (Nationale Politie) sprak over de vraag: 'Wat als de politie een vrouw zou zijn?' Touria Meliani, wethouder Kunst en Cultuur van de gemeente Amsterdam, ging in gesprek met cultureel ondernemer en theatermaker Myriam Sahraoui

over de rol van het vrouwelijke in de politiek. Binnen dit programma werden richtlijnen voor een betere toekomst gezocht aan de hand van de dertien stenen met stellingen, die ook buiten het programma veel werden bezocht.

Ook buiten *Future Feminism* om schoof ANOHNI makers naar voren, onder wie schrijver, zangeres en activist adrienne maree brown en videokunstenaar Lynette Wallworth. Die laatste zei over ANOHNI: 'Wij zijn met veel soortgelijke dingen bezig. We hebben verschillende tools en vaardigheden, maar we zijn verbonden door gedeelde zorgen. We voeren verhitte discussies over de planeet, over onze verantwoordelijkheden en de roekeloosheid met ons gezamenlijke thuis.' Deze thema's waren onder andere te zien in Wallworths interactieve installatie *Evolution of Fearlessness*, over de veerkracht van vrouwen met traumatische ervaringen en in *Coral: Rekindling Venus*, over de kwetsbaarheid en weerbaarheid van koraalriffen. adrienne maree brown bracht haar boodschap over noodzakelijke verandering en 'emergence' onder andere in haar voorstelling annex ritueel *To Feel a Thing: A Ritual for Emergence*. De directeur en programmamanager theater & dans hebben samen met ANOHNI een bezoek gebracht aan het Stedelijk Museum en aan het eind van het festival hebben

we de editie met haar afgesloten met een vaartocht door Amsterdam.

Alleen bij het Holland Festival

Dankzij coproductiebijdragen van het festival werden meerdere producties mogelijk gemaakt die anders niet in Nederland te zien zouden zijn geweest. Een goed voorbeeld is de muzikale film-installatie *Euphoria* van Julian Rosefeldt, over de 'euforische' en destructieve kant van onze consumptiemaatschappij. De combinatie van overweldigend beeld, een gelaagde inhoud en gonzende energie maakte dit een van de grote favorieten in het festival dit jaar, die 10.000 bezoekers trok. Deze productie, die eigenlijk was geprogrammeerd in het kader van het 75-jarig bestaan van het festival in 2022, kon dat jaar door omstandigheden rond het maakproces niet doorgaan. Maar ook kleinere voorstellingen werden mede mogelijk gemaakt door het festival, zoals *Tenebris Suspiria Naturae* van performer, choreograaf en dj Johanna Constantine, één van de makers uit de kring rond ANOHNI, die voor de eerste keer haar poëtische manier van choreografieren op een grotere schaal kon presenteren. *The Bacchae* van Elli Papakonstantinou was een queer interpretatie van Euripides' *Bacchanten* met popsongs, klassieke opera, dans en live-video.

Sigur Rós & London Contemporary Orchestra

Ook *ANGELA (a strange loop)* van Susanne Kennedy en Markus Selg en *Ribingurumu no Metamorufuoshisu* van Toshiki Okada en Dai Fujikura waren qua vorm, esthetiek en inhoud vooruitstrevende en uitdagende projecten, die uiteenlopende reacties en verhitte nagesprekken teweegbrachten – precies zoals we het willen. Componist Meriç Artaç schreef speciaal voor de opening van de Dag van de Componist een nieuwe compositie in opdracht van het Holland Festival met de titel *Babadu*. De Warme Winkel maakte in coproductie met het festival dit jaar de goed ontvangen voorstelling *Brideshead Revisited*.

Helaas moest de productie *Dark Skies* worden geannuleerd, omdat tekstdichter en vocalist Blixa Bargeld, die voor dit project samenwerkte met componist(e) Jamie Man, om medische redenen niet kon optreden.

Detox Mornings met Baghi

Betrokken publiek en gemeenschap

Dit jaar was het festivalcentrum in De Balie, met wie we een aantal inhoudelijke samenwerkingen deden, zoals het gesprek over 'Geweld in de kunst' en waar we workshops, talks en detox mornings organiseerden. Een keer per week verzamelden alle medewerkers en oproepkrachten van het festival zich op de zwoele zomeravonden op het terras om bij te praten over het festival.

Door het diverse aanbod was het goed mogelijk om overdag tentoonstellingen, installaties en talks te bezoeken en 's avonds voorstellingen en performances mee te maken. Dit leidde tot een grote verscheidenheid in publiek. Volle zalen werden gevuld door steeds ander publiek: jong en oud, doorgewinterde kunstbezoekers en nieuw publiek, met allerlei culturele achtergronden. Dat publiek was bovendien opvallend betrokken bij het festival, zoals na de totaalervaring *Respublika* van Łukasz Twarkowski, die theater, film en dance/rave combineerde, en het publiek uitnodigde om zes uur lang vrij door de ruimte te lopen, te dansen en op te gaan in het geheel. In *To Feel A Thing: A Ritual for Emergence* van adrienne maree brown

zong het Queer Choir Amsterdam, en tijdens de uitvoering zong en danste ook het publiek mee. Op kleinere schaal gebeurde dit onder andere ook tijdens de Detox Mornings, met ochtendrituelen die werden geleid door zangeres Bahghi en danser Simomo Bouj.

Soms waren de grenzen tussen uitvoerenden en publiek nauwelijks van elkaar te onderscheiden. Tijdens *Epitaph* van Ed Atkins bleek een deel van het publiek te bestaan uit een lokaal koor dat meewerkte aan de performance. Hierdoor veranderde de eenpersoons spoken word-performance in een collectieve, cathartische ervaring. Voor *Bros* van Romeo Castellucci werden lokale amateurs gecast om samen een grote en anonieme groep politieagenten te spelen.

Wat wordt doorgegeven

Een ander terugkerend thema in de programmering is de vraag wat we doorgeven van generatie op generatie. Soms zijn het zware intergenerationale trauma's, zoals die in *Vake Poes; of hoe God verdween* van Lisaboa Houbrechts werden blootgelegd. Meerdere malen zagen we oudere makers die samenwerkten met jongere generaties en zo hun kennis en podium doorgaven. In de voorstelling *Jérôme Bel*, een 'auto-bio-choreo-grafie' over het werk van deze gevestigde choreograaf, kregen jonge makers Maria Magdalena Kozłowska en Pankaj Tiwari van Bel zelf de vrijheid om een eigen laag aan zijn verhaal toe te voegen. Ook waren er meerdere oudere makers die vergezeld door jongere generaties in het festival optraden, zoals choreograaf Eun-Me Ahn, met jonge Aziatische dansers die geboren zijn in het jaar van de draak in de voorstelling *Dragons*, en de tachtigjarige Meredith Monk met haar Vocal Ensemble met zangers van diverse generaties en een instrumentaal ensemble van jonge, lokale muzikanten. Performancekunstenaar Kembra Pfahler gaf een workshop over haar baanbrekende werk, getiteld *Performance art IOI*, waarvoor veel belangstelling was bij een nieuwe generatie performancekunstenaars.

The Elders was een bijzonder project op initiatief van ANOHNI. Nederlandse 'elders' – oudere gerespecteerde leden van de samenleving – brachten korte interventies voorafgaand aan verschillende voorstellingen. Ze sloegen daarmee een brug tussen (internationale) artiesten en (lokaal) publiek en richtten daarbij de aandacht op de lokale situatie. Zo sprak *elder* Eddy de Clercq vooraf aan *Respublika* over het nachtleven als viering van diversiteit en inclusiviteit. Journaliste en presentatrice Marga van Praag sprak als *elder* bij *The Disintegration Loops (for Euterpestraat)* over hoe haar Joodse moeder tijdens de oorlog op die plek werd vastgehouden door de SS. *Elder* Glenn Helberg wist

het publiek dat op het concert van Raven Chacon was afgekomen direct te boeien door zijn verhaal te beginnen met de woorden: 'We staan aan het water waarvandaan de kolonisatie heeft kunnen plaatsvinden...' om vervolgens in te gaan op de gevolgen die wij – en vooral de inheemse bevolkingen, waartoe ook Chacon behoort, daar nu nog van ondervinden.

Verdieping en kunstenaarsontmoetingen

Voor wie geen genoeg kon krijgen van het festival en de deelnemende kunstenaars, was er ruim aanbod van verdiepende gesprekken: er waren inleidende podcasts van De Groene Amsterdammer, Meet the Artists in festivalcentrum De Balie, en diepte-interviews met verschillende makers op de website.

De programmering bevatte dit jaar veel tentoonstellingen. Naast *13 Tenets of Future Feminism* was ANOHNI ook verantwoordelijk voor de tentoonstelling *SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS*, geïnspireerd op haar muze en samenwerkingspartner Julia Yasuda, in Huis Willet-Holthuysen, onderdeel van het Amsterdam Museum. Verder was er de tentoonstelling *Like a River*, met foto's van een trans- en queergemeenschap in de Amazone door Daniel Jack Lyons in een samenwerking met Melkweg Expo. Voor de video-installatie *Evolution of Fearlessness* (Lynette Wallworth) bleken veel bezoekers meer tijd te willen nemen dan vooraf was gedacht, waarop het aantal plaatsen per tijdslot werd teruggebracht om iedereen die tijd te geven.

Nieuw in het festival waren de Artist to Artist-talks waarin internationale en lokale kunstenaars met elkaar en het publiek in gesprek gingen. Zo ging adrienne maree brown in gesprek met kunstenaars Hélène Christelle Munganyende, Gavin-Viano en Bodil Ou  draogo. Het festival wil een ontmoetingsplaats zijn waar kunstenaars naartoe komen voor inspiratie, en het was daarom ook goed om te zien dat veel Nederlandse en internationale makers meerdere voorstellingen bezochten.

Ook de aanwezigheid van ANOHNI werd door veel makers en bezoekers opgemerkt en gevoeld. Ze was op een ontspannen manier aanwezig bij werk van andere makers en voerde uitgebreid gesprekken met hen, zoals met filmkunstenaar Julian Rosefeldt en musicus Raven Chacon, voor wiens werk ze veel sympathie voelde. Aan Chacon's programma droeg ze op voorstel van het festival bij door een uitvoering van een compositie van Chacon vooraf aan het concert in te zingen. De opname werd tijdens het concert, zoals voorgeschreven in de partituur, in een verduisterde zaal ten gehore gebracht.

Coproducties en compositieopdrachten

Eigen productie:

- *The Disintegration Loops (for Euterpestraat)*
- *Future Feminism*
- *Tenebris Suspiria Naturae & The Way We Are*

Compositieopdrachten:

- Componist Meri  Art  schreef speciaal voor de opening van de Dag van de Componist een nieuwe compositie in opdracht van het Holland Festival met de titel *Babadu*.
- Als onderdeel van de co-producties en samenwerkingen *Dark Skies*, *Indra's Net*, *The Bacchae*, *Euphoria*, en *Ribingurumu no Metamorufuoshisu* werden ook compositieopdrachten verstrekt aan respectievelijk Jamie Man, Meredith Monk, Ariaah Lester & Lambros Pigounis, Samy Moussa en Dai Fujikura.

Coproducties:

- *Euphoria*
- *Wuthering Heights*
- *SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS*
- *ANGELA (a strange loop)*
- *Drive Your Plow Over the Bones of the Dead*
- *BROS*
- *Ribingurumu no Metamorufuoshisu*
- *Ex tica*
- *Prophétique (on est déjà n .es)*
- *The Bacchae*
- *Jérôme Bel*
- *Brideshead Revisited*
- *Vake Poes; of hoe God verdween*
- *Dark Skies (geannuleerd)*
- *Indra's Net*

Immerse en Festivalmakers Exchange

Immerse is het jaarlijkse Holland Festival-programma voor kunstenaars uit binnen- en buitenland die aan het begin staan van een internationale carrière. Het programma is erop gericht om internationale netwerken te stimuleren en kunstenaars over generatiegrenzen heen met elkaar te verbinden. Deelnemers dit jaar waren Ira Brand (Verenigd Koninkrijk), Joshua Serafin (Filipijnen), Gelsey Bell (Verenigde Staten/New York) en Igor Shugaleev (Belarus). Het programma werd voor het tweede jaar op rij gehost en begeleid door theatermaker Jeroen De Man die zelf deel uitmaakte van de eerste *Immerse*-lichting in 2016. De deelnemers dompelden zich een week lang onder in het festival en in elkaars werk. Er werden tien voorstellingen en performances bezocht. Deze leverden diepgravend gesprekken op binnen de groep en met makers in het festival, zoals met choreograaf Lukas Avendaño (*LEMNISKATA*), regisseur Lisboa Houbrechts (*Vake Poes; of hoe God verdween*) en met ANOHNI.

Jeroen De Man: 'In dit tijdperk van rennen en vliegen is tijd een schaars goed. Een week lang de tijd nemen is ongelooflijk bijzonder en inspirerend. De deelnemers gaven uitgebreide presentaties, en gesprekken met de boeiende makers van de voorstellingen duurden soms wel twee uur. Ook etenstijd en wandelingen werden prachtig benut. *Immerse* is uniek.'

Nieuw was het project Festivalmakers Exchange. Twee getalenteerde festivalmakers – Thobile Maphanga (Zuid-Afrika) en Horacio Pérez (Chili) – werden uitgenodigd om gedurende 5 dagen het festival mee te maken, voor en achter de schermen. Programmeur Katinka Enkhuizen en directeur Emily Ansenk hebben samen met de festivalmakers voorstellingen en talks bezocht, ideeën uitgewisseld, en gesprekken gevoerd met makers en teamleden. In september hebben zij het contemporary dance festival JOMBA! in Durban, Zuid-Afrika, bezocht. Het bezoeken van voorstellingen en ateliers, deelnemen aan een panelgesprek, alsook het ontmoeten van makers uit Zuid-Afrika en omliggende landen heeft hun artistieke blik verbreed en geleid tot nieuwe contacten die waardevol zijn voor volgende Holland Festival edities. Bijzonder inspirerend was ook de 'Danceability Focus', waarin ideeën over dans in relatie tot een fysieke beperking werden uitgewisseld. De gelijkwaardige, informele uitwisseling die we met de Festivalmakers Exchange startten is leerzaam voor zowel de festivalmakers als het Holland Festivalteam. Daarom stimuleren we kennisdeling, netwerken en onderlinge uitwisseling tussen professionals in de podiumkunsten.

'We are living in tumultuous times, and I firmly believe in the transformative power of performing arts and artistic exchange, as I think they are moments for encounter and multi-cultural dialogue. This experience provided exactly that, and the tools and examples I got from it will always be a source of inspiration in my professional path.'

- Horacio Pérez, festivalmaker uit Chili

Educatie

Het Holland Festival is ook een leeromgeving, met uiteenlopende activiteiten voor studenten en leerlingen van de middelbare school. Dit jaar was het voor het eerst sinds drie jaar weer mogelijk om een uitgebreid educatieprogramma samen te stellen. Hiertoe werd binnen het festival een nieuwe functie voor een medewerker educatie in het leven geroepen. De activiteiten voor studenten en leerlingen varieerden van voorstellingsbezoeken tot workshops en ontmoetingen met makers.

De volgende educatieve activiteiten werden georganiseerd:

Leerlingen van een tweedejaars muzikles en eerstejaars kunst+klas van het Gerrit van der Veen College kregen workshops waarin zij zelf geluiden rondom het thema vrijheid opnamen, waarna ze digitaal leerden *lopen* en soundscapes maken. Het resulteerde in experimentele albums geïnspireerd op de werkwijze van William Basinski, die werden gepubliceerd op de website van het Holland Festival en te beluisteren waren tijdens *The Disintegration Loops (for Euterpestraat)*.

Het Marcanti College bezocht *Euphoria* met een havo 4-klas. De leerlingen reageerden schriftelijk op verschillende citaten uit het script van deze filminstallatie.

De studenten van de minor Festivals van de HvA bezochten de voorstelling *Euphoria* in de Centrale Markthal. Zij kregen een onderzoeksopdracht die ging over het festivalcentrum in De Balie.

Voor elf eerstejaars leerlingen van het Over-Y College organiseerden we dit jaar in samenwerking met JINC een zogeheten bliksemstage op locatie (ITA). De leerlingen kregen een inkijkje in wat het Holland Festival precies is en maakten opdrachten waarbij ze bijvoorbeeld een eigen 'associate artist' konden kiezen.

Voorbeeld: 'Wij zouden Rihanna als associate artist boeken voor het Holland Festival, want ze heeft heel veel goede doelen waar zij zich voor inzet en is dus een goed voorbeeld voor ons.'

Het voorstellingsbezoek en de Meet and Greet met choreograaf Eun-Me Ahn voor de alumngroep van de IMC Weekendschool was een goede match, vonden de deelnemers. Eun-Me Ahn lichtte haar eigen voorstelling na afloop toe in het gesprek met de jongeren. Er werd gereflecteerd op de lockdown-situatie waarin de voorstelling tot stand was gekomen, en over hoe de jonge generatie zich vrij mag voelen en zich volledig moeten kunnen uiten.

De groep van de Akademie Musiktheater Heute (een programma van de Deutsche Bank Stiftung dat jong talent in staat stelt om geselecteerde producties bij te wonen in Europa) bezocht een weekend lang verschillende voorstellingen op het festival. Programmamanager Jochem Valkenburg ging met de groep in gesprek over het Holland Festival en er was een ontmoeting met regisseur Łukasz Twarkowski.

Stage- en werkervaringsplaatsen

Ook binnen de organisatie van het Holland Festival is plaats voor jonge mensen in de vele stage- en werkervaringsplaatsen die we aanbieden. Er werkten dit jaar stagiair(e)s op de afdelingen Programmering, Productie en Communicatie & Marketing. De stagiair(e)s op de afdeling Communicatie & Marketing deden een onderzoek naar hoe Holland Festival jongeren (18-30 jaar) beter kan bereiken. Op dezelfde afdeling was er een werkervaringsplaats en op de afdeling Ticketing werd een van de tijdelijke functies ingevuld door een bijna 60-er die daarvoor een periode zonder werk zat. Het hoort bij de ketenverantwoordelijkheid van het festival om een verbinder te zijn.

Publiek bij *Prophétique (on est déjà né.es)* j van Nadia Beugré

3. COMMUNICATIE & MARKETING

Het publiek bezocht in grote getalen de theaters en concertzalen. 40 gezelschappen speelden in 31 dagen 222 voorstellingen, waarbij aangetekend dient te worden dat van deze 222 er een aantal buiten de festivalperiode vielen, omdat deze producties (*SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS* en *Like a River*) nog enkele weken doorliepen na het festival. Er waren verder twee streams tijdens het festival (en twee streams in de kerstvakantie), zes films, acht talks, twee afterparty's, twee radio-uitzendingen en acht do-it-yourself activiteiten. De zaalbezetting lag op 80%. Met alle activiteiten bereikte het festival 117.000 mensen. Daarmee is het festival terug op het niveau van voor de coronaperiode. De gratis evenementen (openlucht-evenementen en tentoonstellingen) waren samen goed voor bijna 9.000 bezoekers. Daarnaast luisterden en keken nog eens een kleine 15.000 bezoekers naar HF Digital met daarop onder andere de podcasts van *De Groene Amsterdammer*, de gratis stream *De Oorlogskoffer*, de podcast met ANOHNI, video's van influencers en 150 nieuw ontsloten parels.

Publiek bij *Artist to Artist: adrienne maree brown*

Toegankelijkheid

De publiekssamenstelling van het Holland Festival is aan het veranderen. Dat was dit jaar goed zichtbaar in de zalen en op locatie. Om nieuw publiek te bereiken zet het festival sinds 2022 primair in op doelgroepen tussen de 20 en 39 jaar. Een divers publiek van jong en oud en uiteenlopende achtergronden zat naast elkaar in de zalen en stond samen te dansen tijdens *Respublika* of zat gezamenlijk te luisteren naar de persoonlijke verhalen bij *The Disintegration Loops (for Euterpestraat)*. De inspanningen om nieuw publiek naar het festival te halen werpen hun vruchten af. Het festival werkte samen met verschillende partners om andere doelgroepen te bereiken, dan de reguliere theater- en concertbezoekers,

zoals Omek, One World, Glamcult, Radio Mart, Winq, Stadspas, Vriendenloterij, The TittyMag, de faculteit Geesteswetenschappen van de UvA en RadioRadio.

Net als in 2022 zijn mystery guests ingezet om de fysieke toegankelijkheid van het festival en zijn locaties te beoordelen voor mensen met een fysieke beperking. Daaruit zijn aanbevelingen voortgekomen die worden geïmplementeerd, zoals duidelijkere boventiteling, betere telefonische inlichtingen, betere communicatie vooraf tussen het festival en de diverse locaties en een betere informatievoorziening op de website. Ook is er een succesvolle test geweest met audiodescriptie als onderdeel van de voorstelling *Vake Poes; of hoe God verdween*.

Sociale media en influencers

Jongeren weten het festival beter dan voorgaande jaren te vinden. Het aantal door studenten, scholieren en CJP-ers gekochte tickets steeg van 2.000 naar bijna 5.000, wat duidelijk te zien was in de zalen.

De sociale mediastrategie werd verder aangescherpt om die jongeren te kunnen bereiken. Er werd flink ingezet op Instagram. Facebook werd uitsluitend nog in de sliptream meegenomen. Door inspirerende informatie over de voorstellingen te delen en door de inzet van kwalitatief mooi gemaakte video's wierp dit duidelijk zijn vruchten af. Zes influencers met verschillende achtergronden traden op als ambassadeurs: Tim den Besten, Colin Benders, Naaz, Doortje Smithuijsen, Frédérique Spigt en Gershwin Bonevacía vertelden over de voorstellingen waar zij naar uitkeken. Deze zes instagramfilmpjes leverden samen een bereik op van meer dan 81.000 views.

In het festival presenteerde kunsthistoricus en oprichter van feministisch kunstplatform The Titty-Mag Cathelijne Blok vijf keer een HF Weekly waarin zij met presentator en artiest Firoza, performer Pink Oculus en kok Jason John Affo vooruitblikte op de festivalweek. De HF Weekly's hadden meer dan 35.000 views op Instagram. De video's met

Bezoekersaantallen

- Bezoekers betaalde live voorstellingen: 62.724
- Bezoekers gratis live voorstellingen: 15.928
- Bezoekers gratis online: 22.784
- Bezoekers betaalde streams: 527
- Bezoekers contextactiviteiten: 14.609
- Bezoekers educatie-activiteiten: 493
- Totaal aantal bereikte mensen: 117.065

ANOHNI kregen op socials veel aandacht en waren samen goed voor meer dan 87.000 views. De community op Instagram steeg van 9.000 naar 11.500 volgers. De Facebook-community bleef gelijk ten opzichte van vorig jaar.

HF Young

HF Young is ons platform voor iedereen onder de veertig jaar die een brede culturele belangstelling heeft en die wil delen met anderen. Jaarlijks organiseren we speciaal voor deze doelgroep interessante en inspirerende activiteiten die de drempel naar het Holland Festival verlagen. Op die manier maakt een jonger, vaak nieuw publiek op een aansprekende wijze kennis met de thematiek en makers van het festival.

Ook dit jaar bood HF Young weer speciale bijeenkomsten in het teken van het festivalprogramma, en kortingen op geselecteerde voorstellingen. Die selectie, de HF Young Favourites, werd gemaakt door de HF Young Circle – tien vrijwillige cultuurfanaten tussen de 22 en 34 jaar. De acht voorstellingen die zij uitkozen waren: *Drive Your Plow Over the Bones of the Dead*, *Let X=X*, *Euphoria*, *The Bacchae*, *Prophétique (on est déjà né.es)*, *Sigur Rós & London Contemporary Orchestra*, *Respublika* en *Indra's Net*. Tijdens de HF Young Kick-off zijn er ook gereduceerde tickets aangeboden voor *What's Your Heaven* van CocoRosie vanwege het al snel uitverkochte concert van Sigur Rós & London Contemporary Orchestra. HF Youngers konden overall voor € 20 naartoe met uitzondering van *Euphoria*; tickets daarvoor waren met HF Young € 10.

In tegenstelling tot voorgaande jaren moesten HF Youngbezoekers zich dit jaar eerst aanmelden om toegang tot de HF Youngkorting te krijgen. Dat is geen drempel gebleken. Dit jaar verwelkomde HF Young het hoogste aantal bezoekers sinds haar oprichting: we verkochten maar liefst 1.270 HF Youngkaarten.

In de aanloop naar het festival organiseerden we de HF Young Kick-Off. In het Goethe Instituut lichtten het Holland Festivalteam en de leden van de HF Young Circle de HF Young Favourites toe. Dit deden ze in de vorm van een bliksem-pitch (1 minuut toelichting per voorstelling inclusief stop-watch en bel). Na het snelle rondje kregen aanwezigen te kans om in verschillende ruimtes meer informatie in te winnen over de voorstellingen en was er tijdens de HF Young Kick-Off de mogelijkheid om het Holland Festivalprogramma te beleven in speciaal daarvoor ingerichte ruimtes, zoals een silent rave in de tuin van het Goethe-Instituut ter voorbereiding op *Respublika*.

Naast de HF Young Kick-off, zijn er ook eerder in het jaar activiteiten geweest om het jonge publiek enthousiast te maken voor het programma in juni. HF Young bewandelde tijdens Museumnacht in november 2022 een eigen route die aansloot bij het festivalprogramma en organiseerde in januari samen met Hotel Casa Amsterdam een aantal activiteiten tijdens de Amsterdamse Hotelnacht. Ook tijdens het festival organiseerde HF Young een aantal speciale events, waarbij jongere bezoekers konden aansluiten. Tijdens Amsterdam Art Week was HF Young te gast bij een panel over videokunst, georganiseerd door de Young Collectors Circle en Oedipus Brewing om Julian Rosefeldt's *Euphoria* toe te lichten. Op de eerste maandag van het festival stonden zij klaar voor vragen en tips tijdens de HF Young Helpdesk bij de Balie. Na afloop van *The Bacchae* was er een HF Youngborrel in het Muziekgebouw waarbij jong en oud zich, dankzij een verkleedrek, massaal voor even een Griekse God waande. Na afloop van *Sigur Rós & London Contemporary Orchestra* organiseerde HF Young samen met Entrée een after-party in de Spiegelzaal van Het Concertgebouw en het festival werd feestelijk uitgeluid met een eindborrel bij festivalcentrum De Balie.

Online/Digitale producten over het festival

- 19 podcasts (18 x *De Groene Amsterdammer*, 1 x ANOHNI)
- 7 video's met festivalambassadeurs
- 4 streams (2 in het festival en 2 in de kerstperiode)
- 3 films in samenwerking met Cinetree
- 2 radio-uitzendingen (EchoBox, vanuit De Balie)
- 2 video's met festivalmakers (HF Young helden)
- 1 stream van NTR via NPO Start uitgezonden
- 2 VPRO Holland Festivaluitzendingen

Helden, boeken en sfeerimpressies

In de serie HF Young HELDEN portretteerden we dit jaar twee jonge kunstenaars uit het festivalprogramma. Dit waren Ariah Lester, performer en componist van muziek uit de voorstelling *The Bacchae* en Daniel Jack Lyons, wiens foto-tentoonstelling *Like A River* nog tot en met 6 augustus gratis te zien was bij de Melkweg Expo. Op 4 augustus sloot HF Young deze tentoonstelling op een feestelijke manier af samen met de Melkweg Expo tijdens de Amsterdam Pride.

In de serie HF Young BOOKCLUB bespraken we samen met een gastexpert boeken die een link hadden met het programma, achtereenvolgens Tayi Tibble's *Poukahangatus* (gast spreker: Isaac McKluskey), Olga Tokarczuku's *Jaag je Ploeg Over de Botten van de Doden* (i.s.m. Read My World, moderator: Merel Wildschut, gast spreker: vertaler van Olga Tokarczuku's werk Dirk Zijlstra) en adrienne maree brown's *Pleasure Activism* (i.s.m. de Balie, moderator: Isabel Sheridan, gast spreker Rachel Rumai Diaz). In tegenstelling tot voorgaande jaren was de HF Young BOOKCLUB dit jaar voor het eerst tegen betaling te bezoeken. Voor de drie Bookclubs zijn in totaal 42 tickets verkocht. De boekbesprekingen vonden in intieme setting plaats in de Salon van De Balie.

HF Young werd dit jaar bezocht door groepen van: De Jonge Balie Amsterdam, Jong DNB, ORAM Young Professionals, Young ABN AMRO, Entrée, Young Collectors Circle, Young Stedelijk en Netwerk CS.

HF Young werkte dit jaar samen met: Museumnacht, Hotel Casa Amsterdam, Hotelnacht, Read My World, De Balie, Entrée, Melkweg EXPO, Young Collectors Circle, Oedipus Brewery, Goethe Intitut, Lemonaid en Luvé Wine.

HF Young Circle 2023 bestond uit: Basak Layic, Che-Sheng Wu, Fenna Visser, Hannah Bakx, Huug Roosjen, Nigel Onwuachu, Sheila Verdegald, Shervin Fekri, Wouter van Herwaarden, Yvonne Zoethout.

Alle HF Youngactiviteiten waren te volgen via Instagram, Facebook en LinkedIn.

Cijfers HF Young in 2023:

- HF Young trok 607 unieke bezoekers
- Een HF Youngbezoeker bezocht gemiddeld 1,3 HF Young FAVOURITES
- Een HF Youngbezoeker kocht gemiddeld 2,1 tickets
- De gemiddelde leeftijd van de HF Youngbezoeker was 33 (35 in 2022)
- De jongste bezoeker was 2!

Publiciteit en mediapartners

Het festival kreeg volop aandacht in de pers, zowel in print als online. Dagbladen *Het Parool*, *de Volkskrant*, *NRC* en *Trouw* publiceerden voorafgaand aan het festival een aantal verdiepende verhalen over de makers en hun werk. *De Groene Amsterdammer*, *VPRO Gids*, *Cultureel Persbureau*, *Theaterkrant* en *Winq* maakten grote Holland Festival specials. Ook internationaal kreeg het festival aandacht. Er kwamen veel buitenlandse journalisten naar Amsterdam, waaronder tot twee keer toe recensenten van *The New York Times*. Het diverse festivalprogramma, met een thematische nadruk op inclusiviteit, leverde een grote variëteit aan media-reacties op. Deze leidde tot discussies over de inclusiviteit van de berichtgeving zelf. Mede geïnspireerd door de gesprekken met ANOHNI over dit onderwerp is het festivalteam daarom een aantal keer in gesprek gegaan met journalisten over het belang van een onafhankelijke maar toch inclusieve berichtgeving en hoe die eruit zou kunnen zien. Dit waren constructieve gesprekken, die we de komende jaren hopen voort te zetten.

Publiek bij *Call for the Company*

Op radio en TV deed het festival het ook goed. Zo waren er onder andere items in de radio-programma's *Nooit meer Slapen* en *De Ochtend van 4*. Mediapartner VPRO verzorgde een tweede-lijke uitzending van het festival op tv op zondagavond. De opname van de voorstelling *The Disintegration Loops (for Euterpestraat)* wordt door mediapartner NTR de komende twee jaar uitgezonden op NPO 2 extra. Mediapartner *De Groene Amsterdammer* maakte voor dit festival voor bijna alle voorstellingen inleidende podcasts over de makers en hun thema's. Deze werden goed beluisterd door in totaal 25.265 luisteraars.

Campagne

Voor de campagne is designbureau Thonik op zoek gegaan naar een krachtige vertaling van de thema's. Hiervoor vervormden ze beelden en tekst om zo een andere kijk te geven op wat er werd gepresenteerd. De campagnebeelden waren in de vijf grote Nederlandse steden te zien. Amsterdam werd feestelijk aangekleed met vlaggen, reclamezuilen, versierde locaties en de opvallend bestickerde Holland Festivaltram. Op verzoek van veel vaste festivalbezoekers maakte het festival weer een gedrukt programmaoverzicht. Er werd gekozen voor een grote programmaproject in een Nederlandse en Engelse versie, die volledig klimaatneutraal werd gedrukt. De reacties waren zeer positief. De folder gaf een helder overzicht met daarbij tags die de voorstellingen duiden.

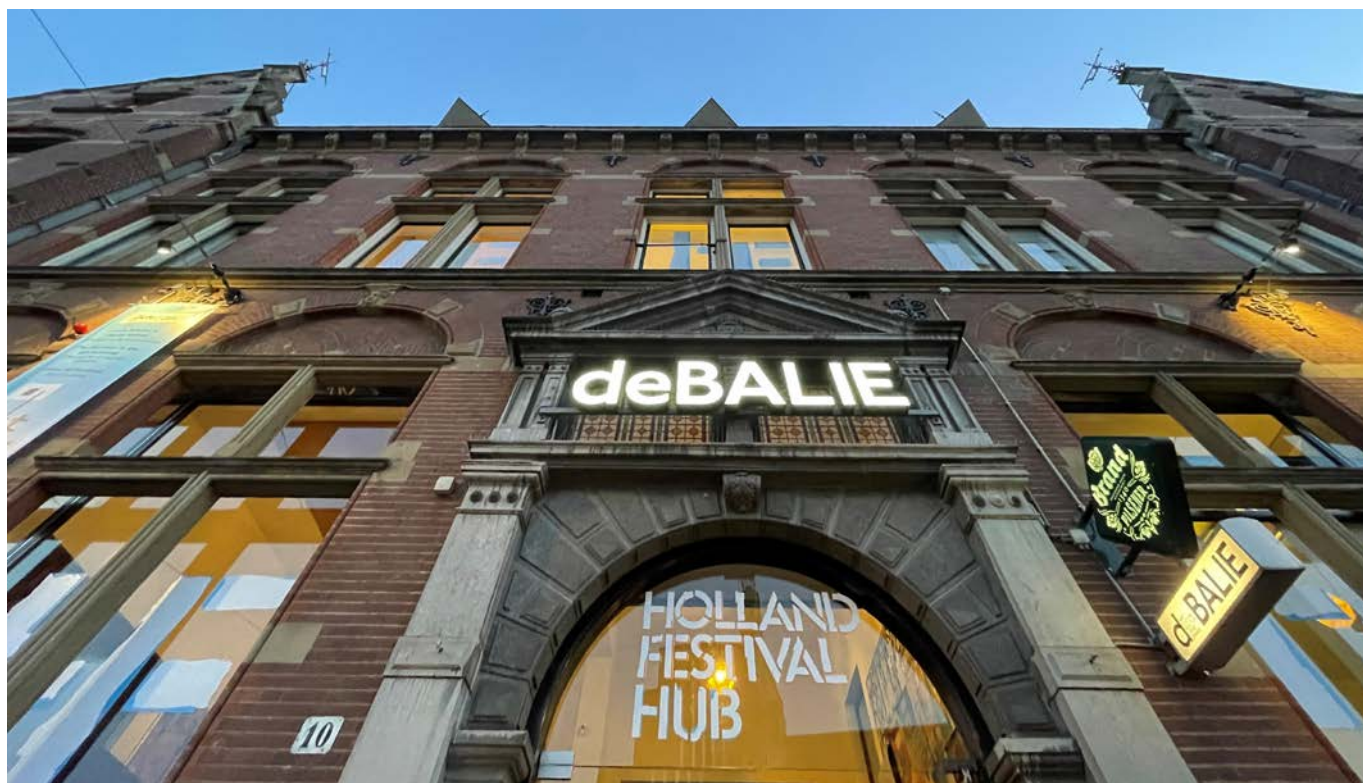
Online

De nieuwe website van het Holland Festival is uitgebreid met verdiepende teksten over de programma's. Daarnaast is er een reeks artikelen en interviews met makers te lezen die een goed beeld gaven van het festival en zijn thema's. Op HF Digital zijn podcasts, video's en streams te zien die blijven staan tot ver na het festival. Programmaboekjes per voorstelling zijn net als vorig jaar vanuit milieuoverwegingen alleen online gepubliceerd. Ze werden meegestuurd in de servicemails en zijn (ook via QR-codes) te lezen op de programmapagina's op de website. Het was voor een deel van het publiek even wennen dat er

geen gedrukte boekjes meer zijn, maar de downloadcijfers laten zien dat men de weg naar de site goed heeft gevonden. Op de website is tevens een nieuwe omgeving gecreëerd: HF Digital. Hier zijn de audiovisuele uitingen van het festival duidelijk gegroepeerd te vinden: alle livestreams en video-on-demand-voorstellingen, podcasts en andere digitale en interactieve content, zoals playlists van makers. Het is een effectieve toegangspoort tot de rest van de site.

Ticketingsysteem

In 2023 is de website uitgebreid met een eigen kaartverkoopstelsel. Hiervoor hebben we een koppeling (api) laten ontwikkelen tussen ons informatiesysteem Salesforce en ons ticketingsysteem Tixly. Zo worden de basisgegevens van de voorstellingen vanuit Salesforce overgezet naar Tixly en blijft deze koppeling bestaan, zodat latere wijzigingen ook direct worden aangepast in het ticketingsysteem. Dit voorkomt een hoop extra werk voor de medewerkers en verkleint de kans op foute informatie tijdens het kaartverkoopproces voor de klanten. Door deze nieuwe koppeling wordt het proces nu volledig centraal aangestuurd. Een eigen ticketingsysteem heeft als voordeel dat we voor het eerst alle verkoopinformatie en -gegevens ontvangen, die direct kunnen worden ingezet voor marketingdoeleinden. Ook kan het festival zich daarmee de komende jaren richten op een efficiëntere en duurzamere online verkoop.

Festivalcentrum Holland Festival in de Balie

4. DEVELOPMENT

Holland Festival 2023 was mogelijk dankzij de grote steun en betrokkenheid van subsidiënten, fondsen, sponsors en particuliere donateurs en de vele enthousiaste bezoekers die zich openstelden voor nieuwe ervaringen en perspectieven. Zij zijn trouw en enthousiast in hun steun en festivalbezoek, en zorgen ervoor dat mensen in hun omgeving kennismakten met het festival.

De afdeling Development zorgt voor de eigen inkomsten van het Holland Festival naast de kaartverkoop. Dit is een mix van bijdragen van fondsen, particuliere donateurs en partnerships. Ammodo heeft zijn belangrijke steun als Productiepartner voor de jaren 2023-2026 verlengd. Hierdoor kan het festival zijn rol als bepalende coproducent van internationale voorstellingen de komende jaren voortzetten met werk dat anders niet in Nederland te zien zou zijn. Ammodo heeft in 2023 ook het uitgestelde jubileumproject *Euphoria* van Julian Rosefeldt mede mogelijk gemaakt door met een grote gift de weg vrij te maken voor andere donateurs. Met de verlengde wervingscampagne, die in 2022 al gestart werd, is opnieuw een groep enthousiaste nieuwe donateurs bereikt die deze nieuwe film-muziekinstallatie heeft gesteund. Fonds 21 was ook dit jaar verbonden aan het festival als Hoofdbegunstiger, met als doel om een breed, nieuw en jonger publiek te bereiken. Deze bijdrage wordt onder meer ingezet voor de verdiepende programma's, het educatieprogramma, online content, onderzoek naar de toegankelijkheid van de voorstellingen voor mensen met een fysieke beperking, clubavonden, samenwerkingen met lokale gemeenschappen en gratis toegankelijke projecten. Een hernieuwde samenwerking in 2023 was die met de VandenEnde Foundation, die zich verbond aan het bijzondere werk *The Disintegration Loops*.

We zien een aantal trends in development waarmee we de komende jaren rekening moeten houden en die invloed hebben op de toezeggingen die aan het festival worden gedaan, zoals:

- Een focus op jong talent en kleinere initiatieven. Na de coronaperiode is er veel vraag naar steun. Iedereen is weer bezig. Stichtingen, fondsen en particuliere schenkers kiezen er daarom voor om nieuwe of andere partijen een kans te geven.
- De wens om direct aan duurzame

ontwikkelingsdoelstellingen bij te dragen in plaats van indirect via een festivalprogramma over zo'n thema. Dit geldt voor bedrijven maar ook voor fondsen en particuliere schenkers

- Een jongere generatie die minder grote bedragen doneert dan de generatie die de afgelopen 15 jaar betrokken was als donateur.

De afgelopen jaren heeft het festival ingezet op de promotie van nalatenschappen als een innovatieve vorm om het festival te steunen. Dit deden we vanuit onze eigen organisatie, maar ook als medeoprichter van de Stichting Nalaten aan cultuur. In dat kader deed het festival in november mee aan de Week van Nalaten aan Cultuur. We ontvingen veel positieve reacties op een speciale mailing aan nieuwsbrieflezers over dit onderwerp. Het festival heeft een ethische donorcode ontwikkeld met als doel om de steun van alle partijen zo goed mogelijk te organiseren en wederzijds bewustzijn te creëren over gedeelde waarden. In de werving krijgen we hulp van het bestuur van de Stichting Vrienden van het Holland Festival, dat nieuw is samengesteld en waarvan de leden optreden als ambassadeurs van het festival. Zij stellen hun netwerk open en helpen om een nieuwe generatie schenkers en bedrijven bij het festival te betrekken.

Nazomerontvangst in De Sering

Ontmoetingen en ontvangsten

Door het jaar heen organiseerde het festival een aantrekkelijk programma om donateurs en partners bij de organisatie te betrekken, met onder andere ontvangsten waarop zij elkaar leren kennen, ontmoetingen met makers, rondleidingen achter de schermen en persoonlijke tips voor het festivalprogramma. Ook zijn er activiteiten om potentiële schenkers kennis te laten maken met het festival, zoals een speciaal voor hen samengesteld programma in aanloop naar en in het festival. Vrienden en partners zijn vaak nauw

betrokken bij het Holland Festival en kijken met een kritische blik naar onze activiteiten. Ze verwachten, gezien onze missie en reputatie, dat we een voorlopersrol vervullen. Zo zei een van onze Hartsvrienden over onze ontvangsten: 'Zo goed dat jullie vegetarische diners of hapjes al jaren doen en niet pas nu iedereen dat doet.'

Met Governors, Hartsvrienden en Beschermers reisden we in januari naar Brussel voor een dagprogramma rondom de voorstelling *Theater Immobiel / Maison Maeterlinck* in de KVS. In februari bezochten we Art Rotterdam met Governors, Hartsvrienden en een aantal potentiële donateurs, waarbij we een rondleiding over de beurs verzorgden langs werken en thema's gerelateerd aan het festivalprogramma. In maart organiseerden we de Governorsreis met een meerdaags programma in Wenen en Bratislava, met onder andere een bezoek aan de wereldpremière van de voorstelling *Die letzte Verschwörung* in regie van Lotte de Beer en een bezoek aan een repetitie van Klangforum Wien, dat in het festival in *Ribingurumu no Metamorufuoshisu* speelde.

Vrienden en Partners troffen elkaar in maart voor de programmabekendmaking in De Balie, waarbij ze een voorproefje kregen van het festival en Troy Anthony (*To Feel A Thing: A Ritual for Emergence*) iedereen samen liet zingen. Een extra voorproefje was er tijdens het Hartsvriendendiner, bij een van de Hartsvrienden thuis, met de makers van *Jérôme Bel*. We blikten in het najaar terug op het festival in De Sering, een festivallocatie waar we onze vrienden en partners graag mee terug naartoe namen. Ook genoten we in het najaar opnieuw van het werk van Meredith Monk tijdens haar tentoonstelling in de Oude Kerk.

In juni troffen we elkaar bij de opening en de Vriendenvoorstelling, waar flink gediscussieerd werd over het programma en over wat iedereen moest gaan zien. We keken onze ogen uit bij de rondleiding in de Centrale Markthal tijdens de opbouw van *Euphoria* en achter de schermen van *Ribingurumu no Metamorufuoshisu* – inclusief een kennismaking met de 'slijmspecialist' van Europa die een special effect in de voorstelling verzorgde – en *Dragons*, waar we als ware artiesten backstage rondliepen. We hebben met jong en oud gedanst bij *Respublika*, lang nagepraat over intense voorstellingen als *ÔSS* en *Bros*, onze longen uit het lijf geschreeuwd met Laurie Anderson en ons laten inspireren door de programma's rondom ANOHN. Onze vrienden en partners hebben genoten van alles wat er te zien en te doen was, in de wetenschap dat zij dit mede mogelijk hebben gemaakt. Het was een feest om elkaar op al die verschillende locaties te ontmoeten en samen het festivaljaar te beleven.

HF Young Hotelnacht in Hotel Casa

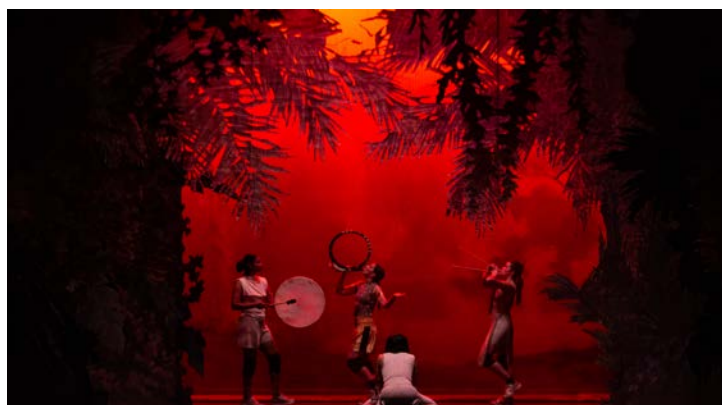

HF Young Kick-off in Hotel Casa

Het Holland Festival prijst zich gelukkig met een grote groep trouwe supporters en bedankt het Ministerie van OCW, Gemeente Amsterdam, productiepartner Ammodo, hoofdbegunstiger Fonds 21, presentatiepartner Hartwig Art Foundation, Hotel Casa Amsterdam, Fonds Podiumkunsten, VandenEnde Foundation, VSBfonds, Ernst von Siemens Music Foundation, Automobiëlbedrijf Van Vloten, ELJA Foundation, Stichting Zabawas, The Brook Foundation, The Netherland-America Foundation, Institut-Français NL, Fonds ZOZ, M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting, de Poolse Ambassade, Istituto Italiano di Cultura Amsterdam, Beam Systems, De Nederlandsche Bank, G&S Vastgoed, Loyens & Loeff, Reset, Westcord Art Hotel, Felix Meritis, DoubleTree Hotel, Ampco Flashlight, Events Light, Peak Audio, fondsen die anoniem wensen te blijven, en alle Governors, Hartsvrienden, Beschermers, Begunstigers, Jonge Begunstigers, Liefhebbers en degenen die het festival hebben gesteund met een eenmalige donatie.

5. FINANCIËN

De financiële realisatie van het Holland Festival in 2023 wijkt in beperkte mate af van de begroting voor 2023, zoals die in december 2022 door de raad van toezicht is vastgesteld. Er is eind december besloten om de late factuur van Digitaal Theater voor de extra ingelaste sprint alsnog door de drie samenwerkende partijen (Holland Festival, ITA en NDT) zelf te betalen, in afwachting van de toekenning van een extra bijdrage van LoketDigital, waardoor de realisatie (€ -909.434) € 15.000 hoger uitkomt dan de laatste prognose (€ -894.280) en € 5.000 hoger dan de begroting (€ -904.447).

EXOTÍCA, Amanda Piña

Toelichting bij het resultaat

Het substantiële negatieve resultaat is mede het gevolg van het doorschuiven van de productie *Euphoria* van 2022 naar 2023. Deze productie is gefinancierd vanuit (i) het eigen vermogen (bestemmingsreserve 75-jarig jubileum; het oorspronkelijke plan was om *Euphoria* onderdeel te laten zijn van de jubileumeditie in 2022 toen Holland Festival 75 jaar bestond), (ii) een extra bijdrage van Ammodo, (iii) een *Euphoria*-specifieke wervingscampagne en (iv) uit het artistieke budget van 2023. Dit negatieve resultaat is voorzien, besproken en afgestemd met de Raad van Toezicht (ook met het oog op de financiële positie van het festival) en er was dus deels voor gespaard door de vorming van een bestemmingsreserve.

Het genormaliseerde jaarresultaat, zonder *Euphoria*, zou rond de € -350.000 hebben gelegen. Dit maakt eens te meer duidelijk dat het begrotingsgat door de OCW subsidiekorting voor de periode 2021-2024 zichtbaar is en blijft. Vandaar dat we

voor de nieuwe Kunstenplanperiode een hogere subsidie hebben aangevraagd bij het ministerie van OCW waarmee het ontstane gat door de enorme korting in 2021 wordt gerepareerd.

In toelichting 7.7, verschillen tussen realisatie en begroting exploitatierekening 2023, is uiteengezet hoe de gerealiseerde cijfers van het jaar 2023 zich verhouden tot de vastgestelde begroting. Het jaar 2023 is begroot met een verwacht tekort van € 904.447 en wordt afgesloten met een daadwerkelijk tekort van € 909.434. De verschillen ten opzichte van de vastgestelde begroting 2023 zijn als volgt te verklaren:

Baten (€ 64.049 lager dan de vastgestelde begroting, rekening houdend met de rentebaten)

De publieksinkomsten van de live voorstellingen, derving niet meegerekend, waren uiteindelijk een stuk hoger (€ 657.598) dan de begroting (€ 500.000). Hieruit leiden we af dat er voor wat betreft ticketverkoop en publieke belangstelling voor het Holland Festival nauwelijks naweeën meer zijn vanuit de coronaperiode. De inkomsten van de online voorstellingen (€ 10.171) kwamen lager uit dan begroot (€ 36.050). Met de ingebruikname van het platform Digitaal Theater hopen we in de toekomst meer publiek te kunnen interesseren voor (live)streams en registraties. De vergoeding van coproducties kwam iets lager dan de begroting uit. De wervingscampagne voor *Euphoria* leverde uiteindelijk minder op dan vooraf begroot (€ 24.357 vs € 50.000). Ook de sponsorinkomsten waren lager dan begroot, omdat een grote sponsorshipdeal, zoals in 2022, uitbleef. De noodzaak voor een medewerker sponsoring op de Developmentafdeling, zoals opgenomen in het beleidsplan 2025-2028, wordt daarmee onderstreept.

De inkomsten uit private middelen, particulieren en fondsenwaren waren lager dan begroot. We zien een aantal trends in development waarmee we de komende jaren rekening moeten houden, waaronder een focus op jong talent, kleinere initiatieven, de wens om direct aan duurzame ontwikkelingsdoelstellingen bij te dragen en een jongere generatie die minder grote bedragen doneert. Dit heeft effect op de toezeggingen die aan Holland Festival worden gedaan.

De structurele subsidies vielen hoger uit dan begroot door een hoger dan verwachte loon- en prijsbijstelling van de OCW-subsidie. Bij de incidentele publieke subsidies konden we minder baten noteren uit een eerdere toekenning van Fonds Podiumkunsten, omdat een aantal compositie-

Opera in het park: Rusalka, Antonín Dvořák, De Nationale Opera

opdrachten zijn verstrekt voor 2024 en daarna en niet in 2023. De bijdrage van gemeente Amsterdam is hoger doordat we een toezegging (m.b.t. 2022) alsnog konden laten vrijvallen. En tenslotte hebben we twee aanvragen gedaan bij Oog voor Impuls, een tegemoetkoming in de loonkosten door het in dienst nemen van twee freelance producenten.

Lasten (€ 59.062 lager dan de vastgestelde begroting)

De beheerlasten materieel waren hoger dan begroot als gevolg van met name hogere reis- en representatiekosten, hogere afschrijvingslasten, hogere kosten voor systeembeheer en onderhoud IT en hogere accountantskosten. De personeelskosten waren lager dan begroot door het (tijdelijk) anders (freelance, inhuur) invullen van vacatures. Kosten voor freelancers maken onderdeel uit van de activiteitenlasten materieel. Het totale bedrag dat we in 2023 gefinancierd hebben uit het saldo OCW coronagelden is hoger dan begroot als gevolg van de eerder genoemde tegenvaller rondom Digitaal Theater. Daarnaast vielen de productie- en voorstellingskosten en specifieke kosten voor Communicatie en Marketing juist wat lager uit.

De subsidiënten, het ministerie van OCW en de gemeente Amsterdam, betrachtten ook in 2023

coulance voor wat betreft de te leveren prestaties. Een uiteenzetting over het gebruik van de OCW coronagelden in 2023 volgt verderop in de jaarrekening onder de inhoudelijke toelichting op de aanvullende RAOCCC subsidies als onderdeel van de toelichting van de verschillen tussen realisatie en begroting van boekjaar 2023.

Continuïteit

In juni 2021 heeft het Holland Festival bij zowel het ministerie van OCW als bij de gemeente Amsterdam een corona-addendum (in aanvulling op het meerjarenplan) ingeleverd met een aangepaste meerjarenbegroting voor de periode 2021-2024. In 2023 zijn, net als in 2022, de gevolgen van de coronapandemie en andere noemenswaardige ontwikkelingen en actualiteiten tijdens het jaarlijkse monitoringgesprek in september besproken. Voor 2023 stonden er geen ingrijpende wijzigingen gepland op het gebied van de personele samenstelling. Toch ontstonden er meerdere vacatures gedurende het jaar. Zie daarvoor hoofdstuk 6. Voor 2024 zijn er geen ingrijpende wijzigingen op het gebied van de personele samenstelling gepland. Wel kunnen als gevolg van natuurlijk verloop personele wisselingen plaatsvinden.

De directeur heeft in november 2023 aan de raad van toezicht een begroting voor 2024 voorgelegd.

Deze is op 30 november 2023 door de raad van toezicht vastgesteld. De vastgestelde begroting kent een verwacht tekort van € 395.432. Dit tekort wordt opgevangen vanuit het eigen vermogen (diverse bestemmingsreserves). De raad van toezicht is met de directeur van oordeel dat de huidige vermogenspositie toereikend is, ook in het licht van de (financiële) gevolgen van de coronapandemie en een toegekende BIS-subsidie van het ministerie van OCW voor de periode 2021-2024 die eind 2023 nog altijd € 175.000 lager is dan de destijds aangevraagde subsidie (€ 3.784.500)

De financiële positie van het Holland Festival kan als gezond worden aangemerkt, indien (1) de ontvangen subsidies uit de coronasteunpakketten van het ministerie van OCW op voorgestelde wijze ingezet kunnen worden in 2024 en (2) de structurele subsidie van het ministerie van OCW voor de periode 2025-2028 € 4,45 miljoen zal zijn conform de subsidieaanvraag en bijbehorende meerjarenbegroting 2025-2028.

Het eigen vermogen dat het festival in 2020 en 2021 heeft opgebouwd, wordt in de periode 2022-2024 gebruikt voor het financieren van de (verwachte) jaarlijkse begrotingstekorten, die het gevolg zijn van de al vaker genoemde OCW-subsidiekorting, toenemende (co)productie- en voorstellingskosten, hogere freelancetarieven en het op niveau houden van het artistieke budget. Voor de periode 2025-2028 heeft het Holland Festival inmiddels subsidie aangevraagd bij het ministerie van OCW, en bij het Amsterdams Fonds voor de Kunsten (AFK) in plaats van bij de gemeente Amsterdam, vanwege een stelselwijziging in Amsterdam en het opheffen van de A-BIS. In de zomer van 2024 wordt bekendgemaakt of en hoeveel subsidie we van beide subsidiënten zullen ontvangen voor de genoemde periode. De definitieve toekenningen volgen daarna op Prinsjesdag. Enkel dan, met steun van het ministerie van OCW en AFK als subsidiënten en met de extra steun van vaste partners, fondsen en private schenkingen kan het festival zowel internationaal, nationaal, als in de stad Amsterdam zijn onderscheidende en essentiële functie in de (internationale) keten behouden.

Risicobeheer en interne controle

Na het afsluiten van dit boekjaar met een tekort, begroot het Holland Festival voor 2024 wederom een tekort van € 395.432 (de toelichting staat hierboven). Desondanks blijft de vermogenspositie voldoende van omvang om de komende financieel uitdagende jaren en eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Dat neemt niet weg dat het Holland Festival de plicht heeft om risico's, voor zover die voorzienbaar zijn, te voorkomen of bestemmingsreserves of voorzieningen te treffen om mogelijke toekomstige risico's in financiële zin

Holland Festival-oproepkracht bij een informatiebalie.

op te vangen. Bij het presenteren van de vastgestelde begroting 2024 heeft de directeur de raad van toezicht geïnformeerd over de mate waarin voorziene toekomstige inkomsten realiseerbaar zijn. De inkomsten worden gerangschikt in vier risicogroepen. Deze bevinden zich tussen risicovrije inkomsten en inkomsten met een hoog risico. De onderstaande begroting is aangevuld met die risico-inschatting. Gedurende de loop van een begrotingsjaar informeert de directeur de raad van toezicht over mogelijke wijzigingen van die risico-inschatting.

Het organiseren van een festival gaat gepaard met veel onzekerheden en risico's. Verzekeren van die risico's is kostbaar. Vanaf 2019 is jaarlijks in de begroting rekening gehouden met aanvullende verzekeringskosten, waarbij het 'premier risque' wordt afgedekt. Het is niet goed mogelijk om van tevoren de verzekerde som van een festival te bepalen. Bij een 'premier risque'-dekking gelden de regels van onderverzekering niet en keert men uit tot maximaal het afgesproken verzekerde bedrag. Het Holland Festival kiest er in dit verband voor om het risico van een algehele annulering nihil te achten en het risico te maximeren op, bij benadering, een derde deel van de productiekosten. In 2023 is, net als in voorgaande jaren, deze verzekering uiteindelijk niet afgesloten, omdat is gebleken dat het festival zich niet kon of had kunnen verzekeren tegen de gevolgen van een corona-uitbraak. Pandemieën en (overheids-) maatregelen die daaruit voortvloeien zijn geen verzekerbare gebeurtenissen. Wel zijn productiespecifieke risico's verzekerd waar dat de best passende mitigerende maatregel bleek te zijn. In het kader van de digitale transformatie van het Holland Festival is in 2022 een cyber- en datariskverzekering afgesloten. Deze verzekert bedrijven tegen onder andere de gevolgen van hacking, systeemcrash, verlies van data, gegevensdiefstal en cyber-aanvallen. Begin 2023 is deze verzekering ondergebracht bij een andere verzekeraar. Holland Festival heeft, in samenwerking met en met behulp van IT-partner Reset, alle cybersecurity gerelateerde randvoorwaarden op orde die door

de verzekeraar bij acceptatie geacht werden goed te zijn geregeld. Financiële processen tenslotte zijn beschreven en gedocumenteerd en worden jaarlijks tijdens de interimcontrole met de accountant besproken.

Digitalisering

Net als in de voorgaande jaren zijn ook in 2023 een aantal (live)streams en registraties aan het festivalprogramma toegevoegd. Na het festival, eind december, werden er streams aangeboden van Sami Yusuf's *When Paths Meet* en *Ifé* van Angélique Kidjo. Allebei producties uit 2022 en beide waren onderdeel van een breder feestdagenaanbod op Digitaal Theater. Deze en andere digitale uitingen zijn, naast andere zaken, deels gefinancierd vanuit het nog aanwezige saldo van de in de periode 2020-2022 ontvangen coronagelden van het ministerie van OCW. Details volgen in de jaarrekening onder de inhoudelijke toelichting over het gebruik van deze aanvullende zogenoemde RAOCCC-subsidies als onderdeel van de toelichting van de verschillen tussen realisatie en begroting van boekjaar 2023. In 2023 is er voor € 35.000 geïnvesteerd in het digitale archief van Holland Festival. Daarnaast zijn er gedurende het jaar ook diverse kleine verbeteringen aangebracht aan het Salesforce-platform. Tenslotte is tegen het einde van het jaar de migratie van de administratie van stichting Vrienden van het Holland Festival van AccountView naar Visma.net technisch gereedgemaakt, waardoor de administratie vanaf 2024 in Visma gevoerd gaat worden.

Studenten Hogeschool voor de Kunsten Creative Business/Minor Festivals bij *Euphoria*

Begroting 2024

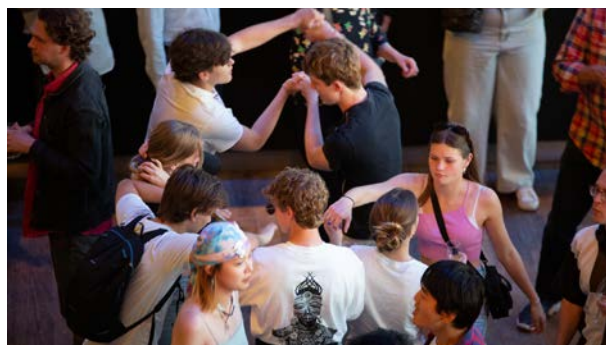
BATEN	
Eigen inkomsten	
Publieksinkomsten	571.250
Overige directe inkomsten dit is inclusief bijdrage van Ammodo (extra)	320.640
Totaal directe inkomsten	891.890
Bijdragen uit private middelen	1.450.500
Totaal eigen inkomsten	2.342.390
Subsidies	
Structurele subsidie ministerie OCW	3.690.933
Structurele subsidie gemeente Amsterdam	964.323
Totaal structurele subsidies	4.655.256
Incidente publieke subsidies	50.000
Totaal subsidies	4.705.256
TOTAAL BATEN	7.047.646
LASTEN	
Beheerslasten materieel	634.185
Beheerslasten personeel	1.318.325
Beheerslasten totaal	1.952.510
Activiteitenlasten materieel (inclusief € 334.148 uit coronalijn)	4.734.148
Activiteitenlasten personeel	756.420
Totaal activiteitenlasten	5.490.568
TOTAAL LASTEN	7.443.078
Verwacht exploitatieresultaat	-395.432
Dekking exploitatiesaldo	
Bestemmingsreserve Kunstenplan 2021-2024	-47.216
Bestemmingsreserve OCW coronagelden	334.148
Bestemmingsreserve Digitalisering	108.500
	395.432

Risicoinschatting inkomsten	in %	in EUR
Zekere inkomsten Subsidies OCW + Amsterdam + Fonds 21 + Ammodo (extra)	79,5%	5.605.256
Inkomsten met een laag risico (overige) fondsen + vrienden	10,6%	750.500
Inkomsten met een matig risico incidentele publieke subsidies + sponsoring + overige prospects	1,7%	120.640
Inkomsten met een hoog risico publieksinkomsten	8,1%	571.250
Totaal inkomsten	100%	<u>7.047.646</u>

Toelichting bij de begroting 2024

De belangrijkste zaken uit de begroting van 2024 zijn:

- Minder publieksinkomsten verwacht dan in 2023 als gevolg van een kleiner aantal producties en voorstellingen en het ontbreken van een grote productie als Euphoria die in 2023 alleen al goed was voor € 100.000 aan recettes;
- Net als in 2023 een extra bijdrage van Ammodo;
- Naast de reguliere Developmentinkomsten (sponsoring, private middelen, fondsbijdragen en incidentele publieke subsidies) heeft de raad van toezicht in december 2023 besloten dat in de periode 2024-2028 ook het vermogen van de Vriendenstichting grotendeels ingezet wordt ten faveure van het artistieke budget;
- Reguliere bijdragen van het ministerie van OCW en de gemeente Amsterdam op basis van de toekenning voor de periode 2021-2024;
- Beheerlasten materieel zouden in 2024 in grote lijnen gelijk moeten zijn aan 2023, met uitzondering van een toename van de huurkosten van het kantoor (+10,5% t.o.v. 2023);
- Personeelskosten nemen ten opzichte van 2023 toe, aangezien de formatie tenminste gelijk blijft aan 2023 en we indexeringen begroten voor medewerkers in loondienst, freelancers, oproepkrachten en stagiairs;
- Een artistiek budget van afgerond € 4.000.000;
- In lijn met hetgeen besproken met de raad van toezicht in 2022 zullen er in 2024 voor het laatst uitgaven plaatsvinden uit het saldo van de in voorgaande jaren ontvangen, maar nog niet in zijn geheel uitgegeven, aanvullende incidentele subsidies van het ministerie van OCW (bestemmingsreserve OCW coronagelden).

HF Young afterparty na de voorstelling L'Olivier

Gelieerde rechtspersonen

De Stichting Vrienden van het Holland Festival is een gelieerde rechtspersoon. De raad van toezicht van het Holland Festival is vertegenwoordigd in de persoon van Gert-Jan van den Bergh. Begin 2024 wordt hij opgevolgd door Hendrik Jan Biemond. In 2023 is de bijdrage van de Vriendenstichting aan stichting Holland Festival (in 2023 € 333.820), net als in 2022, weer gestand gedaan, zoals zichtbaar is in de jaarrekening. Op 30 november 2023 is door directie en raad van toezicht besloten dat over de periode 2024-2028 in vijf jaar tijd een groot deel van het vermogen van de Vriendenstichting ingezet gaat worden ten faveure van het artistieke budget. Er zal dan, zoals afgesproken, eind 2028 € 250.000 weerstandsvermogen overblijven in de Vriendenstichting. De financiële administratie van stichting Vrienden van het Holland Festival wordt om niet verzorgd door de afdeling financiën van het Holland Festival. De financiële positie van de stichting Vrienden van het Holland Festival kan als gezond worden beschouwd.

6. ORGANISATIE

Het Holland Festival is een stichting. Deze wordt geleid door een dagelijks bestuur dat bestaat uit een algemeen directeur. Als toezichthoudend orgaan opereert de raad van toezicht. De directeur is verantwoordelijk voor zowel het artistieke beleid als voor het financiële en organisatorische beleid. De uitvoering is in handen van vijf afdelingen, die worden geleid door afdelingshoofden. Deze vormen samen de staf. De vijf afdelingen zijn:

- Programmering (inclusief Educatie en Talentontwikkeling)
- Productie
- Communicatie & Marketing (inclusief Archief en Ticketing)
- Development (Fondsen-, Vrienden- en Sponsorwerving en Relatiebeheer)
- Bedrijfsvoering (Financiën, Secretariaat, IT en HR)

Personeel

Het Holland Festival had op 31 december 2023 26 medewerkers (20,8 FTE) in dienst. Deze hebben een dienstverband voor onbepaalde tijd, voor één jaar of korter dan een jaar. Dit aantal was hetzelfde op 31 december 2022, al waren er wel enkele personele wijzigingen in 2023.

De directiesecretaresse heeft na 6,5 jaar gekozen voor een nieuwe baan. Deze functie is na het festival enkele maanden ingevuld door een zzp-er en per 1 december door een vaste medewerker. Een medewerker Development Fondsen wilde na 5 jaar een andere uitdaging en een studie volgen. Zij is opgevolgd door iemand die al eerder een periode voor het festival heeft gewerkt, eerst als stagiaire, aansluitend als research medewerker. De functie van perscoördinator is per 1 september weer vast ingevuld. De functie technisch coördinator is per 1 september vast ingevuld. Daarvoor werd dit altijd gedaan door een freelance technicus. Sinds 2023 heeft het festival een educatiemedewerker. In maart (t/m het festival) is deze functie voor het eerst ingevuld. Daarvoor was educatie een onderdeel van de werkzaamheden van de programma managers. Per 1 december is een nieuwe educatiemedewerker van start gegaan.

Het team werd, zoals elk jaar, in de aanloop naar het festival uitgebreid met 90 freelance medewerkers, waaronder veel producenten en technici. Gedurende het festival werden daarnaast bijna 100 oproepkrachten ingehuurd. Dit waren voor het grootste deel jonge mensen, die ingezet werden bij publieksbegeleiding, kaartverkoop, transportdiensten en technische ondersteuning. Omdat de inzet van deze medewerkers gegarandeerd en van onberispelijke kwaliteit moet zijn, maakt het festival voor die functies geen gebruik

van vrijwilligers, maar werft het veelal onder (internationale) studenten en net afgestudeerden, daar waar het geen professionals betreft. Deze oproepkrachten worden via verloningsbureau Verloning.nl uitbetaald. Voor de uitvoering van archiefwerkzaamheden waren ook in 2023 een aantal oud-medewerkers als vrijwilliger verbonden aan het festival.

Medewerkers Holland Festival

Naast de medewerkers in loondienst heeft het Holland Festival in 2023 werk kunnen bieden aan freelance producenten en technici, tijdelijke medewerkers (verloond of ingehuurd), stagiaires, oproepkrachten en vrijwilligers. In 2023 had het Holland Festival als werkgever de volgende inzet:

- 34 werknemers (27,8 FTE) gedurende het jaar in loondienst (€ 1.761.100). Vier functies zijn gedurende het jaar vrijgekomen en opnieuw ingevuld. Drie functies waren festivalspecifiek en worden pas weer in de loop van 2024 opnieuw ingevuld. Een functie (technisch coördinator) die voorheen door een freelancer werd vervuld is per 1 september vast ingevuld. Een functie (producent) is gedurende het jaar vacant gekomen, maar niet opnieuw ingevuld. En tenslotte is een functie (medewerker archief) gedurende het jaar ingevuld. Het aantal van 34 bevat zowel de voormalige als de nieuwe medewerkers;
- 90 freelancers (producenten, technici, kleedsters etc.) op factuurbasis (€ 783.889);
- 5 personen die zijn ingehuurd (3x ticketing, 2x bedrijfsvoering; € 43.913);
- 7 stagiaires met een tijdelijk dienstverband (€ 14.233);
- 98 oproepkrachten tijdens het festival (€ 134.946) die samen 997 diensten hebben gedraaid wat gelijk staat aan 7.198 uren;
- 22 amateuracteurs die onderdeel waren van de productie *Bros*. Zij ontvingen hiervoor een vergoeding van € 350 per persoon;
- 3 onbetaalde vrijwilligers gedurende het jaar (archief).

Applaus voor *Ribingurumu no Metamorufuoshisu*

Diversiteit en inclusie

De afgelopen jaren zijn vacatures in het vaste team ingevuld met aandacht voor diversiteit en kwaliteit. We konden constateren dat bij de vacatures veel kwalitatief en divers aanbod binnenkwam. Dat zegt iets over de positionering van het Holland Festival en de wijze waarop er is geworven.

De brede blik, open geest, intrinsieke motivatie, gedrevenheid en verschillende achtergronden van de medewerkers van het Holland Festival zijn noodzakelijk om op een geloofwaardige en authentieke wijze het festival samen met de kunstenaars vorm te geven. Diversiteit en inclusie zijn daarbij kernbegrippen. Deze zijn stevig ingebed in de organisatie, mede door te werken met een vaste coach en volgens het RealDrives-systeem. RealDrives is een drijfveermeting voor individuen, teams en organisaties met als doel om als team effectiever te kunnen samenwerken. Het Holland Festival heeft deze tools ook in 2023 ingezet, omdat het na een intensieve periode, met grote digitaliseringsprojecten en veranderingen en de naweeën van de coronaperiode, stil wilde staan bij de drijfveren, ontwikkeling en groei van alle medewerkers en afdelingen. Iedereen leerde zijn eigen profiel kennen, en is zich meer bewust geworden van zijn eigen drijfveren. Dit is enorm waardevol voor het goede functioneren van de organisatie. Het geeft elkaar vertrouwen en ook ruimte om in een veilige omgeving verbeterpunten en uitdagingen openlijk te bespreken.

Daarnaast is er aandacht voor een aantal praktische zaken: vacatures zijn uitgezet in nieuwe netwerken en op andere platformen, de lengte van de responstermijn is uitgebreid, er is aandacht voor inclusief taalgebruik, en aandacht voor onboarding en begeleiding van nieuwe medewerkers.

Personeelsregeling, ethische codes en onboarding

Het Holland Festival heeft een eigen personeelsregeling en een daaruit afgeleid reglement voor freelancers. Naast de personeelsregeling is er ook een interne ethische code. De raad van toezicht,

directie, vaste medewerkers, tijdelijke medewerkers, freelancers, stagiairs, oproepkrachten en vrijwilligers onderschrijven deze code. Vanuit deze interne ethische code is een externe ethische code opgesteld. Deze wordt gedeeld met onze samenwerkingspartners (locaties, hotels, leveranciers). Voor de salarisontwikkeling is in 2023 de CAO Toneel & Dans 2022-2023 gevolgd. Het Holland Festival hanteert de pensioenregeling van Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). De personele bezetting is in de jaarbegroting begroot op basis van actuele salarissen en realistische inschattingen omtrent het aantal gewerkte uren. Begrotingen worden opgesteld vanuit de continuïteitsgedachte.

Er wordt veel aandacht besteed aan interne communicatie via regelmatige berichten en update door de directeur en hoofd bedrijfsvoering, nieuwe medewerkers worden ingewerkt en welkom geheten aan diverse welkomtafels.. Naast reguliere (functionerings)gesprekken, zijn er welkomst- en kennismakingsgesprekken en informatiegesprekken over het festival. Tijdens de reguliere maandaglunches en het tweewekelijkse Breed Festival Overleg, dat in 2023 werd geïmplementeerd, wordt de hele organisatie bijgepraat over ontwikkelingen en is er ruimte voor presentaties over allerlei onderwerpen.

Werkplek en digitalisering

Het Holland Festival is gehuisvest in een modern kantoor in het Muziekgebouw met goede IT-voorzieningen en veelal naar wens instelbaar meubilair. Het festival biedt een moderne en gezonde werkomgeving en ontplooit allerlei activiteiten, van formeel tot informeel, die de onderlinge sfeer en samenwerking optimaliseren.

Thuiswerken of op afstand werken is inmiddels ook bij het Holland Festival gemeengoed geworden. De vuistregel die de organisatie daarbij hanteert is dat iedere werknemer maximaal 50% van zijn of haar aanstelling vanuit huis of elders kan werken. Tegelijkertijd geldt in de praktijk, zeker na de jaarwisseling als de werkdruk in aanloop naar het festival groter wordt, dat werken op kantoor, waar de lijnen korter zijn, duidelijke voordelen heeft.

Personeelsvertegenwoordiging

De personeelsvertegenwoordiging (PVT) bestaat uit drie leden. Dit jaar is er een nieuw lid gekozen, omdat een van de leden haar dienstverband beëindigde. De PVT is er om het functioneren van de onderneming te bewaken door de belangen van de medewerkers en die van de organisatie te behartigen. De leden worden gekozen via een anonieme stemming. In 2023 heeft de PVT diverse malen over uiteenlopende onderwerpen overleg gevoerd met de directie en advies uitgebracht over zaken als de personeelsregeling, de ethische codes, het thuiswerk-, en kantoorprotocol en het

wervingsbeleid. Ook heeft de PVT een actieve rol gespeeld in het verder verbeteren van de interne samenwerking, onder meer in de voorbereiding op de jaarlijkse kick-off in september die dit keer plaatsvond in de Tolhuistuin.

De directeur heeft de hoogte van het persoonlijk opleidingsbudget in 2023 vastgesteld op € 525 per medewerker. De niet gebruikte budgetten van 2022 konden, net als voorgaand jaar, meegenomen worden naar het nieuwe kalenderjaar. Voor 2024 is het budget wederom vastgesteld op € 525 per medewerker.

Medewerkers en welzijn

In 2023 was er een medewerker met langdurig verzuim. Deze collega heeft uiteindelijk besloten om per 1 januari 2024 een nieuwe uitdaging aan te gaan buiten het Holland Festival. Deze vacature hopen we in het eerste kwartaal van 2024 ingevuld te hebben. Het welzijn van het overgrote deel van de Holland Festival medewerkers is goed en er is veel aandacht voor interne communicatie. We organiseren gemeenschappelijke lunches en borrels en bedrijfsuitjes. De coronasituatie is in 2023 naar de achtergrond verdwenen.

Er was ook dit jaar aandacht voor een veilige werkomgeving, een toegankelijk kantoor voor mensen met een fysieke beperking, adequate inwerkperiodes voor nieuwe medewerkers en raad van toezichtleden (Hendrik Jan Biemond en Raquel van Haver) en begeleiding op de werkvloer.

Net als in 2022 werden enkele voorstellingen in het festival bezocht door mystery guests (zie hoofdstuk 3). Tijdens het festival hebben we voor alle medewerkers een self care pakket ter beschikking gesteld, waar alles in zat waar je in het festival behoefte aan kon hebben. Buiten festivaltijd wordt er op maandag samen geluncht met een door het festival verzorgde lunch. Tijdens het festival wordt de voorraad eten en drinken nauwlettend op peil gehouden, zodat iedereen gezond kan lunchen.

Direct aansluitend op het festival evalueert het hoofd productie het festival met de afdeling en alle freelance producenten, en de oproepkrachtencoördinator (in samenwerking met het hoofd dienstencentrum) met alle oproepkrachten. Na de zomervakantie wordt het festival vervolgens per afdeling geëvalueerd en vervolgens komt dit allemaal samen in een evaluatie van de staf (directie, programmamanagers en afdelingshoofden). Dit dient vervolgens als input voor de kick-off van het volgende festival.

Vertrouwenspersoon

In 2023 was Margriet Maris als extern vertrouwenspersoon verbonden aan het Holland Festival. Het afgelopen jaar heeft zij vanuit de Holland Festivalorganisatie twee medewerkers gesproken over mogelijk ongewenst gedrag. Dat betrof in beide

gevallen onbegrip vanuit een leidinggevende voor de werkzaamheden van de medewerker gecombineerd met werkdruk. Daarnaast is zij twee keer benaderd door de directeur om te adviseren over kwesties waar de organisatie tegenaan liep. In 2023 is ze ook twee keer een ochtend op het Holland Festivalkantoor geweest om kennis te maken met nieuwe medewerkers en om beschikbaar te zijn voor vragen.

Vanuit haar rol als externe vertrouwenspersoon is Margriet Maris er voor de vaste en tijdelijke medewerkers, freelancers, stagiairs, oproepkrachten en vrijwilligers. Zij kan te allen tijde gecontacteerd worden om te helpen bij een probleem of lastig gesprek.

Duurzaamheid

Het onderwerp duurzaamheid kwam op meerdere momenten terug in het festivalprogramma in 2023, onder meer tijdens de eigen energieneutrale productie *Jérôme Bel* en tijdens het vervolg op de Future Festivals Meet Up, dit keer georganiseerd in festivalcentrum De Balie. Daarnaast waren medewerkers van de afdeling Productie aanwezig bij diverse bijeenkomsten rondom de ontwikkeling van de Nederlandse versie van het *Theatre Green Book*.

In 2023 zijn de volgende concrete stappen gezet op het gebied van duurzaamheid:

- Duurzaamheid is vanaf het eerste contact een vast en terugkerend onderwerp in de gesprekken met makers en gezelschappen
- Geen kweekbloemen maar kunstbloemen.
- Vegetarisch crewcatering en een volledig vegetarisch festival.
- Gebruik van elektrische taxi's.
- Geen plastic waterflessen maar herbruikbare flessen voor gasten.
- Stimuleren van treinreizen waar mogelijk.

Deze duurzaamheidsagenda is ook opgenomen in het beleidsplan voor de jaren 2025-2028. Na het festival van 2024 willen we verdere concretisering aanbrengen in de plannen met behulp van een adviesbureau. In onze database zitten interessante data, die bijvoorbeeld goed zicht geven in de reisbewegingen van makers en gezelschappen. Een adviesbureau kan niet alleen adviseren over welke data van belang zijn, maar ook hoe deze te gebruiken en hoe we op basis daarvan vanuit duurzaamheid gedreven besluiten kunnen nemen.

Lidmaatschappen

Het Holland Festival is lid van de International Society of the Performing Arts (ISPA), Informal European Theatre Meeting (IETM), European Festivals Association (EFA), Cultuurmarketing, Stichting Nalaten aan Cultuur, Amsterdamse Culturele Instellingen (ACI) en Amsterdams Festival Overleg, Metropool Amsterdam Club (MAC), Kunsten '92 en Verenigde Podiumkunsten Festivals. Daarnaast zijn de directeur, programmamanagers en andere leden van het team actief als voorzitter of lid van raden van toezicht en besturen bij culturele en maatschappelijke organisaties, en lid van commissies bij bijvoorbeeld het FPK en van internationale jury's (ISPA en European Festivals For Emerging Artists). Daarnaast onderhoudt het Holland Festival contact met NAPK, de branchevereniging van de professionele podiumkunstproducenten in Nederland en fungerend als werkgeversorganisatie. Deze lidmaatschappen en deelnames zijn nuttig om expertise te vergroten, kennis te delen, netwerken te verstevigen, de trends en ontwikkelingen binnen de internationale (podium)kunsten te kunnen volgen, samenwerkingen te smeden en om een gezamenlijke agenda te formuleren richting de belangrijkste stakeholders en politiek.

7. JAARREKENING

7.1

BALANS PER 31 DECEMBER 2023 IN € NA RESULTAATBESTEMMING

ACTIVA		31 dec. 2023	31 dec. 2022
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	I	316.072	351.263
Materiële vaste activa	II	37.241	55.814
Totaal vaste activa		353.313	407.076
Vlottende activa			
Vorraden	III	2.242	66
Vorderingen	IV	691.651	580.160
Liquide middelen	V	2.371.276	3.543.578
Totaal vlottende activa		3.065.168	4.123.805
TOTAAL ACTIVA		3.418.480	4.530.881
PASSIVA		31 dec. 2023	31 dec. 2022
Eigen vermogen			
Algemene reserve	I	300.000	450.000
Continuïteitsreserve	II	700.000	300.000
Bestemmingsreserve Kunstenplan 2021-2024	III	1.148.055	1.354.944
Bestemmingsreserve OCW coronagelden	IV	504.350	848.185
Bestemmingsreserve Digitalisering	V	241.755	375.464
Bestemmingsreserve 75-jarig jubileum	VI	-	475.000
Totaal eigen vermogen		2.894.158	3.803.592
Kortlopende schulden			
Crediteuren	VII.1	129.413	133.321
Belastingen en premies	VII.2	120.413	106.258
Overige schulden en overlopende passiva	VII.3	274.496	487.710
Totaal kortlopende schulden		524.322	727.289
TOTAAL PASSIVA		3.418.480	4.530.881

7.2

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

BATEN		Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
Eigen inkomsten					
Publieksinkomsten					
Kaartverkoop	1	667.769	452.662	536.050	530.987
Overig	2	3.955	2.500	1.000	7.451
Totaal publieksinkomsten	3	671.724	455.162	537.050	538.438
Overige directe inkomsten					
Sponsorinkomsten	4	20.366	72.188	75.000	37.500
Vergoeding coproducten	5	7.500	-	10.000	37.567
Overige	6	33.647	10.000	50.000	1.813
Totaal overige directe inkomsten		61.513	82.188	135.000	76.880
Totaal directe inkomsten		733.237	537.350	672.050	615.318
Private middelen					
Private middelen - Particulier	7	333.820	420.438	477.500	377.500
Private middelen - Private fondsen	8	1.524.421	1.132.438	1.612.000	943.708
Totaal uit private middelen		1.858.241	1.552.876	2.089.500	1.321.208
Totaal eigen inkomsten		2.591.478	2.090.226	2.761.550	1.936.526
Subsidies					
Structurele subsidie ministerie OCW	9	3.609.714	3.272.494	3.512.344	3.386.665
Structurele subsidie gemeente Amsterdam	10	916.657	841.595	916.657	854.219
Totaal structurele subsidies		4.526.371	4.114.089	4.429.001	4.240.884
Incidentele publieke subsidies	11	76.461	336.250	90.000	414.559
Totaal subsidies		4.602.832	4.450.339	4.519.001	4.655.443
TOTAAL BATEN		7.194.310	6.540.565	7.280.551	6.591.969

7.2

CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

LASTEN		Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
Beheerlasten materieel	1	695.081	562.644	617.605	635.783
Beheerlasten personeel	2	1.213.355	1.248.238	1.263.155	1.292.179
Beheerlasten totaal		1.908.437	1.810.882	1.880.760	1.927.962
Activiteitenlasten materieel	3	5.607.061	4.592.775	5.672.623	4.507.428
Activiteitenlasten personeel	4	610.439	536.529	631.615	462.792
Activiteitenlasten totaal		6.217.499	5.129.304	6.304.238	4.970.220
TOTAAL LASTEN		8.125.936	6.940.186	8.184.998	6.898.182
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING		-931.626	-399.621	-904.447	-306.213
Rentebaten en -lasten		22.192	-	-	-
EXPLOITATIERESULTAAT		-909.434	-399.621	-904.447	-306.213
Bestemming resultaat					
Exploitatieresultaat		-909.434			-306.213
Mutatie algemene reserve		-150.000			-
Mutatie continuïteitsreserve		400.000			-
Mutatie bestemmingsreserve Kunstenplan 2021-2024		-206.889			-173.582
Mutatie bestemmingsreserve OCW coronagelden		-343.835			-37.638
Mutatie bestemmingsreserve Digitalisering		-133.710			-94.993
Mutatie bestemmingsreserve 75-jarig jubileum		-475.000			-

Algemeen

Stichting Holland Festival is op 24 juni 1947 opgericht en is gevestigd in Amsterdam. De stichting heeft op grond van artikel 3 van de statuten als doelstelling ‘het coördineren en hoofdzakelijk in Amsterdam organiseren van bijzondere nationale en internationale manifestaties op het gebied van kunsten, waaronder het organiseren van het Holland Festival, het geven van bekendheid aan deze manifestaties en in het algemeen het verrichten van al datgene wat hiertoe in de ruimste zin van het woord bevorderlijk kan zijn, een en ander teneinde in een beperkte periode een zo groot mogelijk publiek kennis te laten nemen van ontwikkelingen op het gebied van kunsten in binnen- en buitenland, opdat daardoor stimulansen worden gegeven aan met name het reguliere podiumkunstenaanbod’.

Aanvulling vanwege de covid-19-pandemie in de achterliggende periode

Het Holland Festival had in boekjaar 2023 niet meer te kampen met de gevolgen van de Covid-19 pandemie. Hoewel we wel een veranderd koopgedrag bij onze bezoekers zien, waren de publieksinkomsten weer op het niveau van voor 2020. Eén productie (*Dark Skies*) moest uiteindelijk noodgedwongen geannuleerd worden, maar dat had geen corona gerelateerde oorzaak. Net als in 2022 vond het festival live plaats, aangevuld met digitale (context)programmering.

Toegepaste standaarden

Richtlijn voor de waarderingsgrondslagen zijn het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, met name RJ 640 en de WNT, Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector. Verdeling van het resultaat vindt indien van toepassing plaats, en resultaten worden als gevolg daarvan (deels) toegekend of onttrokken aan (een van de) bestemmings-reserves of aan de algemene reserve.

Vergelijkende cijfers

De rubricering van opbrengsten en kosten zijn opgesteld overeenkomstig model II van het handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen 2021-2024. Het handboek Verantwoording Cultuursubsidies Instellingen schrijft voor dat de kolom “begroting” overeen dient te stemmen met de goedgekeurde ingediende meerjarenbegroting. Voor die meerjarenbegroting zijn de begrotingen van 2021 en 2024 aangeleverd. In juni

2021 hebben wij echter op verzoek van de Raad voor Cultuur en het Ministerie van OCW een corona addendum ingeleverd met een aangepaste meerjarenbegroting. Het gemiddelde van de jaren 2021 en 2024 uit die meerjarenbegroting, waarin de verwachte gevolgen van de coronapandemie zijn meegenomen, is in de kolom “begroting” opgenomen. Daarnaast is ook de voor het boekjaar 2023 opgestelde en door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting ter vergelijking opgenomen.

Gelieerde partijen

De Stichting Vrienden van het Holland Festival is een gelieerde rechtspersoon welke op 9 januari 1998 is opgericht in Amsterdam met als doelstelling “*het in de ruimste zin van het woord en in het kader van het beleid van de stichting Holland Festival financieel en anderszins ondersteunen van het Holland Festival*!”. Deze stichting heeft de culturele ANBI status.

In de statuten van de Vriendenstichting wordt opgesomd hoe de stichting haar doel tracht te bereiken. Het werven van fondsen en het geven van donaties aan de stichting Holland Festival is daar een voorbeeld van. In dat kader dient het bestuur van de Vriendenstichting jaarlijks (idealiter in de maand december, maar uiterlijk in de maand maart volgend op het boekjaar dat afgesloten wordt) te besluiten of en zo ja welk bedrag er gedoneerd wordt aan de stichting Holland Festival. Op 30 november 2023 is door directie en Raad van Toezicht besloten dat over de periode 2024-2028 in vijf jaar tijd het vermogen van de Vriendenstichting ingezet gaat worden ten faveure van het artistieke budget en om de afdeling Development iets meer ademruimte te geven. Er zal dan – zoals afgesproken – ultimo 2028 € 250.000 weerstandsvermogen overblijven in de Vriendenstichting.

Het voeren van de administratie en opstellen van de jaarrekening gebeurt in de praktijk door de medewerker financiële administratie van het Holland Festival onder de verantwoordelijkheid van de hoofd Bedrijfsvoering / Controller. Hier wordt geen vergoeding voor in rekening gebracht. Er zijn in principe geen transacties van stichting Holland Festival naar stichting Vrienden van het Holland Festival. Uitzondering daarop waren verkochte lidmaatschappen. Deze donaties en lidmaatschappen zijn door Internationaal Theater Amsterdam (die in 2022 voor het laatst ondersteunden bij de kaartverkoop en financiële afhandeling ervan) opgenomen in de afreke-

ning aan Holland Festival en vervolgens verrekend met de stichting Vrienden van het Holland Festival. Andersom is er in principe een enkele transactie, namelijk de jaarlijkse donatie (toekenning), indien het bestuur van de Vriendenstichting besluit deze uit te keren. De bijdragen van Board of Governors leden, Liefhebbers, Jonge Begunstigers, Begunstigers, Beschermers en Hartsvrienden worden jaarlijks geïncasseerd en komen rechtstreeks binnen op de bankrekening van de Vriendenstichting. Eenmalige donaties en eventuele nalatenschappen komen, via een rekening/courant verhouding met stichting Holland Festival, ook binnen op de rekening van de Vriendenstichting. Sponsorbijdragen, fondsbijdragen, structurele subsidies (OCW en gemeente Amsterdam) en incidentele publieke subsidies komen binnen op de rekening van stichting Holland Festival.

Grondslagen van waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling en grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta's

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten. Voor zover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de exploitatierekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt

het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Transacties in vreemde valuta's

Transacties luidend in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers per transactiedatum.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten bij het Holland Festival vlottende activa, liquide middelen en kortlopende schulden. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen actuele waarde. Op vorderingen wordt een noodzakelijke geachte voorziening getroffen voor risico van oninbaarheid.

Materiële en immateriële vaste activa

De materiële en immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen kostprijs die bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik, verminderd met lineaire afschrijvingen, gebaseerd op de geschatte economische levensduur. De afschrijvingspercentages zijn 20%, (5 jaar) 25% (4 jaar) of 33,3% (3 jaar), met een uitzondering in het verleden van 16,67% (6 jaar). Investerings in materiële vaste activa lager dan € 1.000 worden direct ten laste van het resultaat gebracht.

Voorraden

De voorraad wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Bij

de waardering wordt op de balansdatum rekening gehouden met eventueel optredende waardeverminderingen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief transactiekosten (indien materieel). Eventuele voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Treasury

Voor het beheer van liquide middelen waren de volgende geldmarktinstrumenten in gebruik: een rekening-courant bij een bank, kasgelden en een zakelijke spaarrekening. De kas- en banktegoeden worden gewaardeerd tegen de reële waarde. Kasmiddelen in vreemde valuta's worden, indien aanwezig, gewaardeerd tegen de wisselkoers per balansdatum.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin ze zijn gerealiseerd, verliezen zodra ze voorzien zijn. Activiteitenlasten worden verantwoord in het jaar waarvoor de verplichtingen zijn aangegaan. Tot de beheerlasten worden gerekend alle personele en materiële lasten die samenhangen met het beheer van de organisatie (overheadlasten). Tot de activiteitenlasten behoren de lasten die direct samenhangen met de activiteiten van de instelling.

Pensioenlasten

Het Holland Festival kent voor zijn personeel een pensioenregeling op basis van het middelloonstelsel. De pensioenregeling is ondergebracht bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Het Holland Festival heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies. De pensioenlast in de staat van baten en lasten is gelijk aan de over de periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremie. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als op de

balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen.

7.3

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023 IN €

VASTE ACTIVA

I: Immateriële vaste activa	Digitalisering	Website	Huisstijl	Totaal
Stand aanvang boekjaar				
Aanschafwaarde	346.749	342.395	49.517	738.661
Cumulatieve afschrijving	-96.115	-217.083	-49.517	-362.715
Boekwaarde	250.635	125.311	-	375.946
Mutaties boekjaar				
Investerings	17.453	34.300	-	51.753
Afschrijvingen	-71.730	-39.897	-	-111.627
Netto mutaties boekjaar	-54.277	-5.597	-	-59.874
Stand einde boekjaar				
Aanschafwaarde	364.203	376.695	49.517	790.414
Cumulatieve afschrijving	-167.845	-256.980	-49.517	-474.342
Boekwaarde	196.358	119.715	-	316.072

Door een aanpassing in de aanschafwaarde Digitalisering komt de totale boekwaarde van de immateriële vaste activa bij aanvang boekjaar niet overeen met de waarde per einde boekjaar 2022. Holland Festival heeft in 2023 € 51.753 geïnvesteerd in zijn digitale landschap; € 17.453 in het Salesforce platform, en € 34.300 in het digitale archief als onderdeel van de website. Daarmee komt de cumulatieve investering van het digitaliseringsproject op € 534.458. Het project, dat in de zomer van 2020 is gestart, leek ultimo 2022 volledig afgerond te zijn. Aanvullende investeringen waren echter nodig om het digitale archief uiteindelijk te kunnen ontsluiten op de website. De Salesforce investeringen in 2023 zijn gericht op verbeteringen van het platform.

II: Materiële vaste activa	Automatisering	Inventaris	Totaal
Stand aanvang boekjaar			
Aanschafwaarde	131.023	168.353	299.375
Cumulatieve afschrijvingen	-111.958	-130.752	-242.710
Boekwaarde	19.064	37.601	56.665
Mutaties boekjaar			
Investerings	1.280	10.418	11.698
Afschrijvingen	-11.177	-19.946	-31.122
Netto mutaties boekjaar	-9.896	-9.528	-19.425
Stand einde boekjaar			
Aanschafwaarde	132.303	178.770	311.073
Cumulatieve afschrijvingen	-123.135	-150.697	-273.832
Boekwaarde	9.168	28.073	37.241

Door een aanpassing in de aanschafwaarde Automatisering komt de totale boekwaarde van de immateriële vaste activa bij aanvang boekjaar niet overeen met de waarde per einde boekjaar 2022. In aanvulling op de hierboven beschreven investeringen is er in 2023 voor € 11.698 geïnvesteerd in de migratie van de administratie van de Vriendenstichting (van AccountView naar Visma.net), in eigen ticketscanners, een nieuw koffiezetapparaat voor op kantoor en tenslotte in herbruikbare waterflessen voor de verschillende makers/gezelschappen die het festival jaarlijks mede mogelijk maken.

7.3

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023 IN €

VLOTTENDE ACTIVA	31 dec. 2023	31 dec. 2022
III: Voorraden		
Vervoersbewijzen OV	2.242	66
Totaal voorraden	2.242	66
IV: Vorderingen		
Totaal vorderingen	691.651	580.160
De hieronder gespecificeerde vorderingen zijn opeisbaar binnen een jaar na balansdatum.		
Debiteuren	10.561	50.294
Het treffen van een voorziening voor oninbare debiteuren is niet noodzakelijk gebleken.		
Vooruitbetaalde kosten	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Beheerlasten materieel 2024	61.062	-
Beheerlasten personeel 2024	4.454	-
Activiteitenlasten materieel 2024	65.213	-
Activiteitenlasten materieel 2023	-	60.064
Beheerlasten materieel 2023	-	42.825
Beheerlasten personeel 2023	-	3.528
Totaal vooruitbetaalde kosten	130.729	106.418
Vorderingen op subsidiënten en fondsen	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Fonds 21 / Fonds 21 EXTRA	75.000	109.605
Stichting Ammodo	65.000	160.000
VandenEnde Foundation	5.000	35.000
W.E. Janssen Fonds	-	7.500
Gemeente Amsterdam	-	4.000
Totaal vorderingen op subsidiënten en fondsen	145.000	316.105
Overige vorderingen	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Rekening-courant Stichting Vrienden van het Holland Festival	322.710	-
Omzetbelasting	60.314	107.047
Nog te ontvangen rente	22.040	-
Depots en waarborgen	297	297
Totaal overige vorderingen	405.361	107.344

De 2023 bijdrage van Stichting Vrienden van het Holland Festival was per 31 december 2023 nog niet voldaan. Het genoemde rentebedrag is begin januari 2024 bijgeschreven op de bankrekening van stichting Holland Festival.

7.3

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023 IN €

V: Liquide middelen	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Kas	2.845	2.944
Rabo rekening-courant	846.783	618.789
Rabo spaarrekening	1.516.414	2.921.846
Saldi Mollie/Paypal rekening	5.234	-
Totaal liquide middelen	2.371.276	3.543.578

Stichting Holland Festival kan vrij over haar liquide middelen beschikken.

PASSIVA

Eigen vermogen	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Totaal eigen vermogen	2.894.158	3.803.592

Resultaatbestemming

Het resultaat van € 909.434 negatief gaat ten laste van de diverse bestemmingsreserves. Tevens vinden er mutaties plaats in de algemene reserve en continuïteitsreserve als gevolg van een eind november 2023 genomen beslissing van directie en raad van toezicht. De algemene reserve en continuïteitsreserve vormen samen het weerstandsvermogen.

Het eigen vermogen is als volgt nader te specificeren.

I. Algemene reserve	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Algemene reserve aanvang boekjaar	450.000	450.000
Resultaatbestemming 2023	-150.000	-
Saldo algemene reserve ultimo boekjaar	300.000	450.000

Bestemmingsreserves

II. Continuïteitsreserve	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Algemene reserve aanvang boekjaar	300.000	300.000
Resultaatbestemming 2023	400.000	-
Saldo algemene reserve ultimo boekjaar	700.000	300.000

III. Bestemmingsreserve Kunstenplan 2021-2024

	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Aanvang boekjaar Bestemmingsreserve Kunstenplanperiode 2021-2024	1.354.944	1.528.525
Resultaatbestemming 2023	-206.889	-
Resultaatbestemming 2022	-	-173.582
Saldo Bestemmingsreserve Kunstenplan 2021-2024 ultimo boekjaar	1.148.055	1.354.944

7.3

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023 IN €

	31 dec. 2023	31 dec. 2022
IV. Bestemmingsreserve OCW coronagelden		
Aanvang boekjaar Bestemmingsreserve OCW coronagelden	848.185	885.823
Resultaatbestemming 2023	-343.835	-
Resultaatbestemming 2022	-	-37.638
Saldo Bestemmingsreserve OCW coronagelden	504.350	848.185
Incidentele eenmalige subsidie ministerie OCW	-	340.500
Coronagerelateerde productiekosten	-229.363	-224.380
Kosten hybride uitingen	-114.473	-153.758
Totaal	-343.835	-37.638
V. Bestemmingsreserve Digitalisering		
Aanvang boekjaar Bestemmingsreserve Digitalisering	375.464	470.457
Resultaatbestemming 2023	-133.710	-
Resultaatbestemming 2022	-	-94.993
Saldo Bestemmingsreserve Digitalisering ultimo boekjaar	241.755	375.464
Afschrijvingen	-133.710	-94.993
Totaal	-133.710	-94.993
VI: Bestemmingsreserve 75-jarig jubileum		
Aanvang boekjaar Bestemmingsreserve 75-jarig jubileum	475.000	475.000
Resultaatbestemming 2023	-475.000	-
Saldo Bestemmingsreserve 75-jarig jubileum ultimo boekjaar	-	475.000

Eigen vermogen

Ultimo 2023 bedraagt het eigen vermogen van Holland Festival € 2.894.158. De algemene reserve van € 300.000 en de continuïteitsreserve van € 700.000, samen € 1.000.000, vormen het weerstandsvermogen. Met de algemene reserve wordt dekking gegeven aan vorderingen op gerealiseerde maar nog niet ontvangen subsidies en bijdragen van fondsen en op vooruitbetaalde kosten ten behoeve van toekomstige producties. Met de continuïteitsreserve wordt dekking gegeven aan het afwikkelen van personeelsverplichtingen mocht de stichting in de toekomst ooit geliquideerd moeten worden. De continuïteitsreserve is gevormd in 2008 en is toen vastgesteld op € 100.000. In 2014 is besloten om deze reserve te verhogen tot € 300.000 en eind 2023 is besloten om deze reserve te verhogen tot € 700.000 en tegelijkertijd de algemene reserve te verlagen naar € 300.000, zodat het samen optelt tot het gewenste weerstandsvermogen van € 1.000.000. De drie overgebleven bestemmingsreserves completeren het eigen vermogen.

7.3

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2023 IN €

VII. Kortlopende schulden	31 dec. 2023	31 dec. 2022
VII.1: Crediteuren	<u>129.413</u>	<u>133.321</u>
VII.2: Belastingen en premies	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Loonbelasting en premies SVW	60.040	45.953
Pensioen	<u>60.373</u>	<u>60.305</u>
Totaal belastingen en premies	<u>120.413</u>	<u>106.258</u>
VII.3: Overige schulden en overlopende passiva	31 dec. 2023	31 dec. 2022
Reservering op te nemen vakantiedagen	50.924	46.313
Reservering te betalen vakantiegeld	49.970	47.554
Reservering persoonlijk opleidingsbudget	7.580	9.483
Rekening-courant Stichting Vrienden van het Holland Festival	-	26.200
Rekening-courant Netwerk Cultuurmecenaat	21.979	4.981
Vooruitontvangen bijdragen	118.214	275.248
Vooruitontvangen gelden kaartverkoop	-	1.484
Saldo Holland Festival-voucher	4.977	1.135
Saldo Holland Festival-cadeaubon	3.086	4.141
Beheerlasten materieel aflopend boekjaar	11.000	20.842
Beheerlasten personeel aflopend boekjaar	2.550	16.886
Activiteitenlasten materieel aflopend boekjaar	-	32.700
Te verrekenen bedragen	<u>4.215</u>	<u>744</u>
Totaal overlopende passiva	<u>274.496</u>	<u>487.710</u>

Toelichting

- In tegenstelling tot vorig jaar hebben we ultimo 2023 een vordering op de Stichting Vrienden van het Holland Festival. Op het verzoek van de betrokkenen is de rekening-courant van het Netwerk Cultuurmecenaat aangevuld, zodat Holland Festival namens het Netwerk vanuit dat saldo facturen kan voldoen.

- Vooruitontvangen bedragen bevat het restant van de FPK-subsidie voor compositieopdrachten wat we nog gaan uitgeven in 2024 en verder. Daarnaast bevat het ticketinginkomsten voor festival 2024 als gevolg van het feit dat, zoals ieder jaar, enkele voorstellingen al in de voorverkoop zijn gegaan eind november (de zogenoemde decembermailing). Tenslotte bevat het ook de bijdrage van The Brook Foundation voor 2024.

- Saldo Holland Festival-voucher is een tegoed dat kaartkopers hebben bij Holland Festival. In plaats van een geldelijke restitutie ontvangen zij een tegoed dat zij kunnen inzetten voor de aankoop van tickets voor een andere voorstelling. Het saldo dat ultimo 2022 nog op deze rekening stond (saldo vouchers afwikkeling kaartverkoop Holland Festival 2020, het noodgedwongen geannuleerde festival) is volledig uitbetaald.

- Saldo Holland Festival-cadeaubon is een tegoed dat kaartkopers hebben bij Holland Festival, omdat ze een cadeaubon hebben gekocht die zij op een later tijdstip zullen gaan verzilveren. Deze cadeaubon is geïntroduceerd bij de ingebruikname van kaartverkoopsysteem Tixly.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen**Ministerie van OCW - Subsidie Cultuurnotaperiode 2021-2024**

Het ministerie van OCW heeft op 15 september 2020 het “Besluit subsidie BIS 2021-2024”, met referentie I47767/25096633, kenbaar gemaakt waarin aan het Holland Festival een jaarlijkse instellingsubsidie wordt verleend van € 3.199.422. Als gevolg van een extra prijsbijstelling 2022 en reguliere loon- en prijsbijstellingen 2023 is de instellingsubsidie voor 2023 op 25 mei 2023 (met kenmerk I47767/37458972) vastgesteld op € 3.609.714 (was € 3.386.665 in 2022). Ten tijde van het publiceren van dit jaarverslag is nog onduidelijk of het subsidiebedrag voor 2024 hoger zal uitvallen ten opzichte van 2023 - als gevolg van eventuele loon- en prijsbijstellingen – of gelijk zal blijven.

Gemeente Amsterdam - Subsidie Kunstenplanperiode 2021-2024

Gemeente Amsterdam heeft de “Beschikking subsidieverlening Kunstenplan 2021-2024” middels een schrijven met kenmerk SBA-O22844 kenbaar gemaakt. Het verleende subsidiebedrag is volgens dat besluit op € 841.595 per jaar vastgesteld. Voor 2024 zal het subsidiebedrag verhoogd worden tot € 964.323 (was: € 916.657 in 2023) zo heeft de gemeente Amsterdam kenbaar gemaakt middels de “Kennisgeving subsidie 2024 (Kunstenplan 2021-2024)” met kenmerk 2023/O4416.

Fonds 21 - Bijdrage 2024

Fonds 21 heeft op 15 januari 2024 kenbaar gemaakt dat zij € 300.000 toekent voor Holland Festival 2024, met referentie 202312782. Met deze bijdragen verbindt Fonds 21 zich als hoofdbegunstiger aan Holland Festival 2024.

Stichting Ammodo - Productiepartnerschap 2023-2026

Holland Festival en stichting Ammodo zijn in mei 2022 een productiepartnerschap overeengekomen voor de periode 2023-2026. Naast een maximale bijdrage van € 1.600.000 (maximaal € 400.000 per festival) is er ook een additionele bijdrage overeengekomen van maximaal € 500.000 (maximaal € 250.000 voor festival 2023 en € 250.000 voor festival 2024).

Hartwig Art Foundation - Bijdrage 2024

Hartwig Art Foundation zal in 2024 de productie *Carmen* financieel ondersteunen met in principe iets meer dan € 208.000. Voor eventuele kostenverhogingen of onvoorziene uitgaven zal het Holland Festival vooraf schriftelijke toestemming verkrijgen van de Hartwig Art Foundation. Tevens is er een partage overeenkomst; Holland Festival ontvangt 60% van de receteinkomsten en Hartwig Art Foundation 40%.

Cultuurfonds - Bijdrage 2024

Cultuurfonds zal in 2024 de productie *The Bird of a Thousand Voices* financieel ondersteunen met € 25.000.

Ernst von Siemens Music Foundation - Bijdrage 2024

Ernst von Siemens Music Foundation zal in 2024 de producties *11.000 Saiten* en *Melencolia* financieel ondersteunen met € 25.000.

VandenEnde Foundation - Bijdrage 2024

VandenEnde Foundation zal in 2024 de productie *The Second Woman* financieel ondersteunen met € 40.000.

Huurverplichting huisvesting

Het gebruik van de kantoorruimte Piet Heinkade 5 is vastgelegd in een huurovereenkomst tussen Stichting Beheer Accommodatie Muziekgebouw en Bimhuis en Stichting Holland Festival. De huurperiode van 5 jaar eindigend op 28 februari 2010 is na verstrijken voortgezet in een overeenkomst voor onbepaalde tijd. Voor opzegging dient een termijn van één jaar in acht te worden genomen. De huurprijs is bij aanvang vastgesteld op € 170,84 per vierkante meter en de huurprijs wordt jaarlijks geïndexeerd. Het gehuurde omvat oorspronkelijk 299 vierkante meter. Sinds maart 2017 is het huuroppervlak uitgebreid met 35,5 m2 (samen 334,5 m2). De huurprijs per meter bedroeg in 2023 € 242,06. Daarnaast huurt Holland Festival een opslagruimte van 25,5 m2 met een huurprijs 2023 van € 92,58. De totale huursom in Muziekgebouw bedroeg hiermee € 83.328. Er is geen bankgarantie afgegeven. Op 3 januari 2024 is een huurprijsverhoging per 1-1-2024 kenbaar gemaakt van 10,5%, de opslagruimte uitgezonderd.

Mantelovereenkomst IT

Per 1 september 2022 is de overeenkomst met Reset aangepast naar een ‘care free’ totaaloplossing met een maandelijks financiële verplichting van € 2.054 ex btw. De duur van de overeenkomst is, per genoemde datum, wederom voor een jaar en wordt telkens stilzwijgend voor de duur van de oorspronkelijk overeengekomen periode verlengd. In januari is de cyber en data risk verzekering overgesloten van Hiscox naar AIG.

7.4

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
BATEN				
Directe opbrengsten				
Publieksinkomsten				
1. Kaartverkoop				
Live voorstellingen	657.598	452.662	500.000	501.327
Online voorstellingen (livestreams, streams en registraties)	10.171	-	36.050	29.660
Totaal kaartverkoop	667.769	452.662	536.050	530.987
De totale in de boekhouding verwerkte, maar in deze jaarrekening niet gepresenteerde recettederving was in 2023 € 139.946.				
2. Overige publieksinkomsten				
Omzet horeca	41.825	20.000	29.250	35.595
Omzet programma's en merchandise	11.294	12.500	1.750	843
Af: inkoopwaarde van de omzet	-49.165	-30.000	-30.000	-28.987
Totaal overige publieksinkomsten	3.955	2.500	1.000	7.451
3. Totaal publieksinkomsten	671.724	455.162	537.050	538.438
4. Sponsorinkomsten				
Totaal sponsorbijdragen	20.366	72.188	75.000	37.500
5. Vergoeding coproductenten				
Totaal vergoeding coproductenten	7.500	-	10.000	37.567

7.4

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
6. Overige directe inkomsten				
Advertenties	-	10.000	-	-
Wervingscampagne <i>Euphoria</i>	24.357	-	50.000	-
Omzet events (tegemoetkoming in gemaakte kosten voor derden)	7.262	-	-	-
Vergoeding implementatie Visma voor Vriendenstichting	1.280	-	-	-
Rabo Club Support	748	-	-	-
Vergoeding deelname digitale paneldiscussie	-	-	-	1.113
Reisbeurs	-	-	-	700
Totaal overige directe inkomsten	33.647	10.000	50.000	1.813
7. Private middelen - particulieren				
Totaal particulieren	333.820	420.438	477.500	377.500
8. Private middelen - private fondsen				
Hoofdbegunstiger Fonds 21	300.000	281.250	300.000	300.000
Overige private fondsen				
Totaal private fondsen	1.524.421	1.132.438	1.612.000	943.708

Met uitzondering van Fonds 21 en Stichting Ammodo zijn bijdragen van fondsen in de regel eenjarig.

7.4

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
Subsidies				
9. Structurele subsidie ministerie OCW				
Cultuurnota 2021-2024	3.609.714	3.272.494	3.512.344	3.386.665

Het ministerie van OCW heeft op 25 mei 2023 de "Wijziging hoogte BIS-subsidie 2021-2024 (indexering 2023), met referentie I47767/25096633, kenbaar gemaakt aan het Holland Festival. Als gevolg van een loon- en prijsbijstelling is de instellingsubsidie voor 2023 vastgesteld op € 3.609.714 (was € 3.386.665 in 2022).

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
10. Structurele subsidie gemeente Amsterdam				
Amsterdam Kunstenplan 2021-2024	916.657	841.595	916.657	854.219

Gemeente Amsterdam heeft de "Kennisingeving subsidie 2023 (Kunstenplan 2021-2024)" middels een schrijven met kenmerk 2022/O5864 kenbaar gemaakt. Het verleende subsidiebedrag is volgens dat besluit op € 916.657 (was € 854.219 in 2022) per jaar vastgesteld.

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
II. Incidentele publieke subsidies				
Binnenland:	60.537	311.250	80.000	383.500
Buitenland:	15.924	25.000	10.000	31.059
Totaal incidentele publieke subsidies	76.461	336.250	90.000	414.559

7.4

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
LASTEN				
I. Beheerlasten materieel				
Huisvesting				
Huur	81.086	78.687	80.860	75.569
Overige huisvestingskosten	8.302	7.650	5.800	8.027
Totaal huisvesting	89.388	86.337	86.660	83.596
Bureaunkosten				
Kantoorbenodigdheden	3.076	7.000	2.000	7.991
Contributies & abonnementen	23.872	26.000	25.000	22.079
Drukwerk	-	4.500	750	516
Porti- en koerierkosten	1.893	7.000	750	-28
Kopieerkosten	6.338	6.500	5.000	5.968
Telefoonkosten	7.819	5.000	6.000	6.297
Onderhoud kantoormachines	-	750	-	1.659
Bankkosten en betaalde rente	5.465	2.200	10.000	13.582
Salarisadministratie	4.912	5.850	5.850	4.883
Accountant	27.110	16.500	19.945	20.070
Adviseurs	9.190	15.000	10.000	11.672
Verzekeringen	16.021	7.000	12.250	13.712
Wervingskosten personeel	5.519	5.000	5.000	10.016
Systeembeheer en onderhoud IT	91.875	67.198	85.000	105.819
Afschrijvingskosten:				
- Inventaris	7.890	11.750	13.250	8.598
- Automatisering	22.083	2.500	12.750	21.782
- Website, app en database	39.897	24.000	30.000	16.244
- Huisstijldrukwerk en promotiemateriaal	1.150	2.525	1.150	3.305
- Salesforce & Tixly	71.730	39.000	58.250	56.967
Levensmiddelen (voorheen: Koffie/thee)	12.096	10.200	13.000	10.948
Bestuurskosten	1.391	2.500	2.500	3.574
Totaal bureaunkosten	359.326	267.973	318.445	345.652

De werkelijke **afschrijvingskosten** zijn hoger uitgevallen dan begroot, doordat ze in meer detail berekend zijn tijdens de jaarafsluiting. Tegenover de **systeembeheer en onderhoud IT-kosten** staat nog een sponsorbedrag van IT-partner Reset van € 5.366. Kosten komen in totaliteit iets hoger uit dan begroot, vanwege extra benodigde Salesforce data storage en meerwerk van Salesforce partner Sparklink. De **accountantskosten** zijn hoger uitgevallen door een btw analyse (voortkomend uit de jaarcontrole 2022) en aanvullende kosten met betrekking tot de Ammodo-projectafrekening omdat we in 2023 naast de reguliere ook nog een extra bijdrage van Ammodo ontvingen. De **bankkosten en betaalde rente** vallen lager uit dan begroot. In kalenderjaar 2023 ontvingen we zelfs weer rentebaten zoals verantwoord in deze jaarrekening.

7.4

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
Verwervingskosten				
Dienstreizen en representatie	84.580	52.084	62.500	55.391
Totaal verwervingskosten	84.580	52.084	62.500	55.391
Kosten Development				
Kosten Holland Festival Vrienden en Board of Governors	5.868	5.800	5.800	13.639
BTW op recettederving vrijkaarten	-910	2.900	2.900	-
Recettederving vrijkaarten	21.366	35.000	20.000	15.940
Kosten verantwoording aanvragen	-	2.900	2.900	2.602
Overige kosten Development	3.980	950	950	-
Kosten relatieontvangsten en vriendenavond	41.448	30.500	39.250	34.439
Kosten opening	30.285	18.200	23.200	18.980
Totaal kosten Development	102.036	96.250	95.000	85.600
Kosten Communicatie & Marketing				
Kosten corporate communicatie	59.752	60.000	55.000	65.544
Totaal kosten Communicatie & Marketing	59.752	60.000	55.000	65.544
Totaal beheerlasten materieel	695.081	562.644	617.605	635.783

Personele bezetting per 31 december 2023

Per 31 december 2023 is de personele bezetting van het Holland Festival als in onderstaand schema. Het Holland Festival hanteert een eigen functie- en salarishuis en personeelsregeling, en volgt op het gebied van salarisontwikkeling de CAO Toneel & Dans. Het Holland Festival heeft de pensioenen ondergebracht bij Pensioenfonds Zorg & Welzijn.

Bezetting per 31 december 2023 (exclusief stagiairs)		Aantallen	FTE
Directie	Beheer	1	1,00
Bedrijfsvoering	Beheer	4	3,40
Development	Beheer	5	3,50
Communicatie & Marketing	Beheer	8	5,90
Productie	Activiteit	4	3,70
Programmering	Activiteit	4	3,30
Totale bezetting 31 december 2023		26	20,80

7.4

TOELICHTING OP DE CATEGORIALE EXPLOITATIEREKENING 2023 IN €

	Exploitatie 2023	Begroting beleidsplan	Vastgestelde begroting RvT	Exploitatie 2022
2. Beheerlasten personeel				
Directie	204.254	197.971	195.920	193.486
Bedrijfsvoering	288.915	288.865	302.980	283.924
Development	263.628	271.408	275.890	248.303
Communicatie & Marketing	456.558	489.994	488.365	566.466
Totaal beheerlasten personeel	1.213.355	1.248.238	1.263.155	1.292.179

De medewerker met de dubbelrol secretariaat en coördinator ticketing wordt begroot binnen de afdeling Bedrijfsvoering, maar de werkelijke kosten zijn verdeeld tussen de afdelingen Bedrijfsvoering en Communicatie & Marketing.

3. Activiteitenlasten materieel

Productie- en voorstellingskosten

Honoraria/uitkoopsommen	1.293.034	PM	PM	1.166.425
Reis-, verblijf- en hotelkosten	696.782	PM	PM	596.356
Technisch/algemeen personeel	683.185	PM	PM	508.292
Zaalkosten	715.570	PM	PM	450.307
Materiaal, decors en technische apparatuur	873.404	PM	PM	570.702
Overige productiekosten	267.273	PM	PM	291.434
Totaal productie- en voorstellingskosten	4.529.248	3.759.975	4.565.000	3.583.517

Zie onderdeel 7.5 voor een specificatie van de productie- en voorstellingskosten 2023.

Overige materiële activiteitenlasten

Specifieke kosten Communicatie & Marketing	438.179	455.300	420.000	449.294
Ticketing servicetoeslag	-31.058	-	-	-
Theaterbesprekkosten	27.003	52.500	35.000	50.692
Diverse baten/lasten voorgaand boekjaar	-146	-	-	-17.518
Totaal overige materiële activiteitenlasten	433.978	507.800	455.000	482.468
75-jarig jubileum buiten programmering om	-	-	-	63.305
Aansluiting met coronalijn 2020-2024	343.835	325.000	352.623	378.138
Euphoria	300.000	-	300.000	-
Totaal activiteitenlasten materieel	5.607.061	4.592.775	5.672.623	4.507.428

Sinds voorjaar 2022 spreken we intern van aansluiting met de coronalijn (2020-2024), waarmee we de besteding van het saldo OCV coronagelden bedoelen. Bijbehorende kosten worden geboekt met segmentwaarde Corona, Afgelasting of Hybride.

4. Activiteitenlasten personeel

Programmering	288.106	293.793	343.115	233.670
Productie	274.541	242.736	233.600	226.886
Ticketing	47.792	-	54.900	2.236
Totaal activiteitenlasten personeel	610.439	536.529	631.615	462.792

7.5

WNT VERANTWOORDING 2023

	2023	2022
Emily Ansenk, algemeen directeur		
Aanvang en einde functievervulling	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband	1	1
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking	Ja	Ja
Individueel WNT Maximum	223.000	216.000
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	164.004	162.511
Beloning betaalbaar op termijn	18.074	16.122
Subtotaal	182.078	178.633
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-
Totaal bezoldiging	182.078	178.633

Raad van toezicht

Naam	Functie	Datum aantreden nieuwe leden
Carolien Gehrels	Voorzitter	
Tom de Swaan	Penningmeester	
Astrid Helstone	Lid	
Gert-Jan van den Bergh	Lid	
Guikje Roethof	Lid	
Hendrik Jan Biemond	Lid	15-3-2023
Raquel van Haver	Lid	15-3-2023

De leden van de raad van toezicht verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd.

7.6

SPECIFICATIE PRODUCTIE- EN VOORSTELLINGSKOSTEN IN €

<i>Drive Your Plow over the Bones of the Dead</i>	368.059
EXOTICA	73.805
<i>Ribingurumu no Metamorufuoshisu</i>	137.843
<i>Let X=X</i>	100.157
<i>Angela (a strange loop)</i>	97.101
ÔSS	60.960
<i>The Bacchae</i>	79.840
<i>Eroica I</i>	8.073
<i>Lemniskata</i>	174.218
<i>How to live (after you die)</i>	36.576
<i>Jérôme Bel</i>	52.353
<i>Prophétique (on est déjà né.es)</i>	56.440
<i>Vake Poes; of hoe God verdween</i>	91.146
<i>Sigur Rós & London Contemporary Orchestra</i>	165.920
<i>To Feel A Thing: A Ritual for Emergence</i>	173.335
<i>Epitaph</i>	2.063
<i>Coral</i>	6.792
<i>Call for the company</i>	55.126
<i>Dragons</i>	94.410
<i>Respublika</i>	463.412
<i>Indra's Net</i>	465.884
<i>Tenebris Suspiria Naturae & The Way We Are</i>	62.851
<i>Bros</i>	124.246
<i>What's Your Heaven</i>	111.557
<i>Brideshead Revisited</i>	37.715
<i>Euphoria</i>	945.515
<i>Wuthering Heights</i>	49.775
<i>Evolution of Fearlessness</i>	61.603
<i>Like a River</i>	5.431
SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS	100.221
<i>The Worm</i>	15.696
<i>Opera in het Park: Rusalka</i>	56.369
<i>Dag van de Componist</i>	7.685
<i>The Disintegration Loops (for Euterpestraat)</i>	177.687
<i>Future Feminism</i>	106.430
<i>Immerse</i>	6.895
<i>Rachel</i> (geannuleerd voor definitieve vaststelling programma HF 2023)	8.384
Context en educatie	90.459
Citydressing	68.230
Rittencoördinatie	10.910
Toegankelijkheid	3.886
Overige productiekosten	14.193
Subtotaal productie- en voorstellingskosten	4.829.248
Separaat verantwoord als onderdeel van totale activiteitenlasten materieel	-300.000
Totaal productie- en voorstellingskosten	4.529.248

7.6

SPECIFICATIE PRODUCTIE- EN VOORSTELLINGSKOSTEN IN €

In het kader van-voorstellingen

(geen productionele kosten voor Holland Festival)

Requiem for Nature (i.s.m. Koninklijk Concertgebouworkest)

Rusalka (i.s.m. Nationale Opera en Ballet)

Forsythe Festival (i.s.m. Nationale Opera en Ballet)

Penthesilea (i.s.m. Internationaal Theater Amsterdam)

Geannuleerde voorstellingen

(geboekt ten laste van bestemmingsreserve OCW coronagelden)

Dark Skies (i.s.m. Asko|Schönberg)

Het ministerie van OCW schrijft dit subsidietijdvak voor dat de begroting die dient te worden meegenomen ter vergelijking van de exploitatiecijfers gelijk moet zijn aan het gemiddelde van de jaarbegrotingen van de jaren 2021 en 2024 van het ingediende beleidsplan. Wij achten dit bezwaarlijk vanwege het financiële uitgangspunt van die begroting, die is opgesteld op basis van het prijspeil van 2018. Het meerjarenplan is in het najaar van 2019 opgesteld en in het voorjaar van 2020 ingediend. De afstand in tijd en in financiële omstandigheden is naar ons oordeel te groot om die beleidsplanbegroting in de loop van dit subsidietijdvak jaarlijks als referentie te blijven gebruiken bij de verschillenanalyse. Zoals in paragraaf 7.3 beschreven gaan we in de jaarrekening daar waar staat 'begroting beleidsplan' ook niet uit van die oorspronkelijke meerjarenbegroting, maar de meerjarenbegroting horende bij het in juni 2021 bij het ministerie van OCW ingediende corona addendum. De oorspronkelijk ingediende begroting voor het beleidsplan sloot budgetneutraal, de meerjarenbegroting bij het corona addendum had een exploitatietekort van € 399.621 terwijl de begroting 2023 zoals die is voorgelegd aan en goedgekeurd door de Raad van Toezicht een tekort had van € 904.447. De onderstaande analyse beperkt zich tot de verschillen met de door de Raad van Toezicht in december 2022 vastgestelde begroting van 2023 en/of de werkelijke cijfers van voorgaand jaar (2022).

BATEN

Publieksinkomsten

De totale publieksinkomsten (€ 657.598) zijn uiteindelijk hoger uitgevallen dan de vastgestelde begroting door de Raad van Toezicht (€ 500.000). Ondanks het veranderde – en daardoor minder voorspelbare – koopgedrag van theaterbezoekers in het algemeen en podiumkunstenbezoekers in het bijzonder, kunnen we stellen dat er qua publieksinkomsten geen 'naweeën' meer zijn van de coronapandemie. Het door onszelf gestelde ticketverkoopdoel van € 36.050 met betrekking tot de (live)streams en registraties hebben we echter niet behaald (€ 10.171). Met de ingebruikname van het Digitaal Theater platform hopen we met betrekking tot toekomstige festivaledities meer publiek te kunnen interesseren voor (live)streams en registraties. Een bijdrage van de NTR (m.b.t. *The Disintegration Loops* van associate artist Anohni) maakt ook nog onderdeel uit van deze inkomsten

De recettederving kwam hoger uit dan begroot (€ 139.946 om € 100.000), wat eigenlijk aangeeft dat we succesvoller zijn geweest dan verwacht met betrekking tot het verkopen van tickets aan (cjp-)jongeren, studenten en scholieren.

Sponsorinkomsten

Het gemis van een grote sponsor (zoals Ernst & Young in 2022) hebben we ten dele op kunnen vangen. Naast bestaande sponsors (De Nederlandsche Bank, Loyens & Loeff, G&S Vastgoed) is IT-partner Reset er in 2023 (voor 2023 en 2024) als nieuwe sponsor bijgekomen. Daarnaast is er een samenwerking met Data Science Lab op basis van 'gesloten beurzen'.

Vergoeding coproductenten

Dit betreft de bijdrage van Frascati voor de productie *Jérôme Bel*.

Overige directe inkomsten

Nieuw in 2023 was het feit dat we vanaf dit jaar voor bepaalde productionele werkzaamheden tijdens het festival een *production fee* vragen als tegemoetkoming in de kosten. Het betrof twee kleine evenementen van twee leden van de Raad van Toezicht van het Holland Festival.

Het bedrag dat we separaat geworven hebben voor *Euphoria* (€ 24.357) is een combinatie van donaties die (i) in 2022 en 2023 gedaan zijn via onze eigen website en (ii) in 2022 als onderdeel van de ticketverkoop die toen nog via ITA liep en op hun factuur stond na afloop van festival 2022.

Private middelen – particulieren

Het aantal leden van de Board of Governors is gedaald ten opzichte van vorig jaar. Tevens lopen deze baten nu door de administratie van de Vriendenstichting en niet meer door die van stichting Holland Festival. Het aantal Beschermers en Begunstigers is gestegen, maar daar staat een daling tegenover van het aantal Jonge Begunstigers en Liefhebbers. De bijdrage van de stichting Vrienden van het Holland Festival is in 2023 net als in 2022 weer gestand gedaan.

Private middelen – fondsen

De bijdragen van hoofdbegunstiger Fonds 21 en productiepartner stichting Ammodo zijn conform begroting. De extra steun van Ammodo in 2023 heeft betrekking op de productie *Euphoria*, de bijdrage van de Hartwig Art Foundation op de productie *Indra's Net*. Daarnaast

springt de bijdrage van Virtitus Opus met betrekking tot productie *Euphoria* er nog uit. De verwachting is dat we de komende jaren weer richting € 1.000.000 (de extra bijdrage van Ammodo en Hartwig Art Foundation niet meegerekend) kunnen gaan voor wat betreft de fondsinkomsten.

Subsidies OCW en gemeente Amsterdam

Als gevolg van een hoger dan verwachte loon- en prijscorrectie was de structurele subsidie OCW € 97.370 hoger dan de vastgestelde begroting. De hoogte van de structurele subsidie van de gemeente Amsterdam was conform begroting. Tevens ontvingen we een eenmalige subsidie om onze (fysieke en digitale) toegankelijkheid te verbeteren en viel er nog een deel subsidie vrij vanuit 2022 met betrekking tot *Opera in het Park*.

Incidentele publieke subsidies

Naast een bijdrage van Fonds Podiumkunsten (voor compositieopdrachten) en Oog voor Impuls (subsidie voor het in dienst nemen van twee freelancers) ontvingen we in 2023 ook een aantal subsidies van buitenlandse organisaties en instellingen gerelateerd aan diverse producties.

LASTEN

Personele lasten beheer en activiteiten

De personeelskosten zijn hoger dan vorig jaar (als gevolg van salarisverhogingen en inflatie-indexaties), maar lager dan de begroting. Dit komt omdat niet alle beoogde nieuwe functies zijn ingevuld en vacatures met betrekking tot bestaande functies niet gelijk of met enige vertraging ingevuld zijn. Het aantal medewerkers per 31 december 2023 (26) en daarmee een (l) hoger dan vorig jaar ultimo december. Zoals beschreven in hoofdstuk 6 hebben er dus een aantal wisselingen plaatsgevonden gedurende het jaar. Daarnaast zijn de aanstellingen van enkele vaste medewerkers, binnen de bestaande formatie, tijdelijk opgehoogd in 2023 om het op sommige momenten vele werk het hoofd te kunnen bieden.

Beheerlasten materieel

Deze kosten zijn in totaliteit boven de begroting en vorig jaar uitgekomen als gevolg van hogere bureaunkosten en hogere verwervingskosten. De werkelijke afschrijvingskosten zijn hoger uitgevallen dan begroot, doordat ze in meer detail berekend zijn tijdens de jaarafsluiting. Tegenover de systeembeheer en onderhoud IT-kosten

staat nog een sponsorbedrag van IT-partner Reset van € 5.366. Kosten komen in totaliteit iets hoger uit dan vorig jaar, vanwege extra benodigde Salesforce data storage en meerwerk van Salesforcepartner Sparklink. De accountantskosten zijn hoger uitgevallen door een btw analyse (voortkomend uit de jaarcontrole 2022) en aanvullende kosten met betrekking tot de Ammodo projectafrekening omdat we in 2023 naast de reguliere ook nog een extra bijdrage van Ammodo ontvingen. De bankkosten en betaalde rente vallen lager uit dan begroot. In kalenderjaar 2023 ontvingen we zelfs weer rentebaten zoals verantwoord in deze jaarrekening. De kosten development en corporate communicatie liggen in lijn van voorgaand jaar.

Activiteitenlasten materieel

De activiteitenlasten materieel zijn lager uitgevallen dan begroot als gevolg van lagere productie- en voorstellingskosten (zo hebben we de productie *Dark Skies* helaas moeten annuleren) en lagere festivalspecifieke communicatie- en marketingkosten. Het verschil met voorgaande jaren is daarnaast dat we sinds 2023 een eigen ticketingsysteem en -bureau (dit laatste leidt tot meer personeelskosten) hebben waarbij voorheen deze kosten door ITA aan ons door gefactureerd werden en deze allemaal binnen de activiteitenlasten materieel vielen.

Activiteitenlasten materieel – Coronalijs 2020-2024

Begin 2022 is er een corona'lijn' opgesteld voor het restant van de huidige Kunstenplanperiode, om zo – in afstemming met de raad van toezicht – helder te hebben hoe de ontvangen coronagelden in de komende jaren besteed gaan worden. Net als in 2022 zijn de gelden in 2023 ingezet om recettederving op te vangen, om extra freelance producenten aan te nemen, om het vaste Productie team uit te breiden, om (live)streams en registraties te kunnen aanbieden en ter financiering van enkele corona gerelateerde productie- en voorstellingskosten. Er was een tegenvaller; de kosten met betrekking tot Digitaal Theater (onze samenwerking met ITA en NDT) vielen hoger uit dan verwacht. Vandaar een lichte overschrijding op deze post. Meer details hierover vindt u in onderstaand kader.

Inhoudelijke toelichting bij aanvullende RAOCCC subsidies

De balanspositie van de bestemmingsreserve OCW coronagelden ziet er ultimo 2023 als volgt uit:

- **Bestemmingsreserve**
OCW coronagelden d.d. 31.12.2022 € 848.185
- Uitgaven 2023 conform coronalijn -€ 483.781
- **Bestemmingsreserve**
OCW coronagelden d.d. 31.12.2023 € 364.404

De aanvullende middelen zijn in 2023 voor een totaalbedrag van € 483.781 besteed aan:

- € 114.472 voor (live)streams en registraties als aanvulling op het live programma en andere digitale content (het jaarlijkse interview met de associate artist, de jaarlijkse aftermovie en podcasts in samenwerking met De Groene Amsterdammer en, in 2023 voor het eerst, ambassadeursvideo's en HF Weekly video's;
- € 106.255 recettederving voor kortingen aan (cjp-)jongeren, studenten en scholieren
- € 195.830 voor (tijdelijke) uitbreiding van het vaste productieteam en voor het aannemen van extra freelance producenten & technici voor festival 2023. Dit is hoger dan in 2022 als gevolg van de *Euphoria*-productie;
- € 35.891 voor specifieke kosten Digitaal Theater;
- € 19.427 kosten afgelasting als gevolg van de annulering van *Dark Skies*;
- € 6.056 aan bureaunkosten;
- € 5.850 aan teamcoaching.

Net als in 2021 en 2022 heeft naast het ministerie van OCW ook de gemeente Amsterdam in 2023 coullance getoond voor wat betreft de prestatieafspraken horende bij de subsidie. Het Holland Festival heeft naast de corona steunpakketten van het ministerie van OCW geen andere incidentele aanvullende coronagerelateerde subsidies ontvangen en heeft nooit gebruik gemaakt van de NOW-regeling of andere door de Nederlandse overheid in het leven geroepen regelingen.

De live voorstellingen tezamen hebben 78.652 bezoekers opgeleverd. Naar de (live)streams, registraties (van voorstellingen die ook 'live' te bezoeken waren) en andere digitale content hebben 23.311 kijkers gekeken en/of geluisterd. Het context- en educatieprogramma trok tenslotte 15.102 kijkers/bezoekers. Het totaal kwam daarmee uit op 117.065.

7.8

PRESTATIEVERANTWOORDING MODEL III FESTIVALS

	2023 aantal	Beleidsplan aantal	2022 aantal			
Producties						
Producties	24	14	20			
Coproducties	12	6	7			
Producties derden	4	4	4			
Online producties (streams)	4	-	3			
Totaal	44	24	34			
	2023 aantal		Beleidsplan aantal		2022 aantal	
	voorst.	bezoekers	voorst.	bezoekers	voorst.	bezoekers
Voorstellingen						
- Kernactiviteiten live tijdens festivalperiode	172	74.470	70	80.000	107	52.587
- Kernactiviteiten live buiten festivalperiode	50	4.182	-	-	-	-
- Kernactiviteiten online	38	22.366	-	-	49	26.913
- Schoolgebonden	-	-	-	-	-	-
Waarvan PO	-	-	-	-	-	-
Waarvan VO	-	-	-	-	-	-
Waarvan Overig (MBO/HO)	-	-	-	-	-	-
Totaal voorstellingen	260	101.018	70	80.000	156	79.500
	2023 aantal	Beleidsplan aantal	2022 aantal			
Specificatie bezoekcijfers						
- Gratis (live)	15.928	16.000	3.536			
- Gratis (online)	22.784		26.682			
- Betaald (live)	62.724	64.000	49.051			
- Betaald (online)	527		231			
Totaal bezoekcijfers	101.963	80.000	79.500			
	2023 aantal	Beleidsplan aantal	2022 aantal			
Overige bezoeken						
- Bezoekers website totaal	174.855	358.000	145.358			
- Aantal unieke bezoekers website	134.289	260.500	116.286			

	2023 aantal		Beleidsplan aantal		2022 aantal	
	activiteit	bezoekers	voorst.	bezoekers	voorst.	bezoekers
Overige activiteiten						
- Schoolgebonden activiteiten	18	493	3	200	7	245
- Openbare activiteiten*	29	14.609	-	-	47	19.164
Totaal overige activiteiten	47	15.102	3	200	54	19.409

Het prestatieoverzicht per productie is te vinden in de bijlagen van deze jaarverantwoording.

Voorstellingen

De 50 kernactiviteiten live voorstellingen buiten festivalperiode betreffen de tentoonstelling *SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS* (Huis Willet-Holthuysen) en de expositie *Like A River* in de Melkweg. Beiden startten wel in het festival, maar liepen nog een tijd door na het festival.

De 38 kernactiviteiten online betreffen o.a. 4 (live)streams, 3 Cinetree films, 18 inleidingen i.s.m. De Groene Amsterdammer en 7 video's met ambassadeurs van het festival. Dit laatste is nieuw ten opzichte van vorig jaar.

Bezoekcijfers

Gratis live = vrijkaarten live voorstellingen plus bezoekers *The Disintegration Loops* (buitenvoorstelling), *Dag van de Componist* (buiten bij Amsterdam CS), *Opera in het Park* (Park Frankendael), *The Worm* (3D animatie), *SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS* (tentoonstelling), de *13 Tenets of Future Feminism* (tentoonstelling) en *Like A River* (Melkweg Expo).

Gratis online = de hierboven genoemde 38 kernactiviteiten online (exclusief betaalde tickets) plus de vrijkaarten m.b.t. de streams.

Betaald live = betaalde kaarten live voorstellingen

Betaald online = betaalde kaarten (live)streams (*Indra's Net*, *What's Your Heaven* en *When Paths Meet*. De laatste is een programma uit 2022 die we ter ere van de ingebruikname van het Digitaal Theater platform nogmaals getoond hebben).

In 2023 kende het festival naast de vele live voorstellingen net als de voorgaande twee jaren ook een stevig online aanbod, waardoor de bezoekcijfers wederom als zodanig zijn uitgesplitst.

Overige activiteiten

Schoolgebonden activiteiten = educatieprogramma, zoals beschreven in hoofdstuk 2 van het jaarverslag, Immersive programma en een festival exchange (uitwisseling) met twee jonge internationale makers (Chili en Zuid-Afrika).

Openbare activiteiten = 8 DIY-activiteiten (waaronder 3 HF Young book clubs), 7 meet the artists, 8 talks, 4 films (3 i.s.m. Eye en 1 i.s.m. Cinetree in de Balie) en 2 afterparty's (beide i.s.m. RadioRadio op het Westergasterrein).

8. CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Aan: de raad van toezicht van stichting Holland Festival

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de in dit rapport op pagina 36 tot en met 54 opgenomen jaarrekening 2023 van stichting Holland Festival te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van stichting Holland Festival op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1) de balans per 31 december 2023;
- 2) de staat van baten en lasten over 2023; en
- 3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse Controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de Regeling Controleprotocol WNT 2023. Onze

verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van stichting Holland Festival zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf betreffende overige aangelegenheden

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid I, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven en het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven, het Handboek verantwoording cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2021-2024.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Hilversum, 11 april 2024

KAMPHUIS & BERGHUIZEN

Accountants/Belastingadviseurs

T. Wagenaar AA

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, de Regeling Controleprotocol WNT 2023 ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

HOLLAND FESTIVAL

productiepartner

A
O M
D M
O

hoofdbegunster

FONDS21

international
performing arts
amsterdam
june 2023

order your
tickets online

Bijlage I.

COPRODUCTIES EN SAMENWERKINGEN

Coproducties

Coproducties zijn belangrijk voor het Holland Festival. Ze zorgen ervoor dat het festival een serieuze speler op het wereldpodium blijft en ze bestendigen de onderscheidende positie in Nederland. Coproducties zorgen ervoor dat het festival voorstellingen naar Nederland kan halen, die hier anders niet te zien zouden zijn geweest. Door de samenwerking van meerdere (internationale) partijen en de bundeling van bijdrages kunnen kunstenaars ambitieuze plannen verwezenlijken. Zo kan het Holland Festival unieke podiumkunsten van wereldformaat tonen.

Coproducenten

Angela (a strange loop)

Wiener Festwochen, Festival d'Automne à Paris & Odéon-Théâtre de l'Europe, Festival d'Avignon, Holland Festival, Kunstenfestivaldesarts, National Theatre Drama / Prague Crossroads Festival, Romaeuropa Festival, Teatro Nacional de São João, Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz

The Bacchae

La Filature, Holland Festival, Festival de Marseille, Festival of Athens and Epidaurus, Festival La Strada Graz, Romaeuropa Festival, Teatro Nazionale di Genova residentie Espace des Arts, Scène Nationale Chalon-Sur-Saône

Brideshead Revisited

De Warme Winkel, Holland Festival

Bros

Kunstenfestivaldesarts, Printemps des Comédiens Montpellier, LAC Lugano Arte e Cultura, Maillon, Théâtre de Strasbourg – Scène européenne, Temporada Alta, Manège Maubeuge, scène nationale transfrontalière, Le Phénix, scène Nationale Valenciennes, MC93 – maison de la culture de Seine-Saint-Denis Bobigny, ERT Emilia Romagna Teatro Italy, Ruhrfestspiele Recklinghausen, Holland Festival, Triennale Milano Teatro, National Taichung Theater

Drive Your Plow over the Bones of the Dead

Barbican London, Belgrade Theatre Coventry, Bristol Old Vic, Comédie de Genève, Holland Festival, les Théâtres de la Ville de Luxembourg, l'Odéon-Théâtre de l'Europe, The Lowry, The National Theatre of Iceland, Oxford Playhouse, Ruhrfestspiele Recklinghausen, Theatre Royal Plymouth

Euphoria

Park Avenue Armory, Holland Festival, Ruhrtriennale, Rising: Melbourne

EXÓTICA

Kunstenfestivaldesarts, Festival d'Automne à Paris, Holland Festival, Tanzquartier, PACT, Fortuna / Amanda Pina Funding Support, La Bâtie-Festival de Genève, DDD Porto met dank aan Stadsschouwburg Kortrijk, Showtex, NTGent workshops, Bruno Forment, FWF funded project Border Dancing Across Time P-31958, Christina Gillinger-Correa Vivar (archival research), Rolando Vázquez (decolonial theory/interview)

Jérôme Bel

Théâtre Vidy-Lausanne, R.B. Jérôme Bel (Parijs) STAGES - Sustainable Theatre Alliance for a Green Environmental Shift: Dramaten Stockholm, National Theater & Concert Hall, Taipei, NTGent, Piccolo Teatro di Milano – Teatro d'Europa, Teatro Nacional D. Maria II, Théâtre de Liège, Lithuanian National Drama Theatre, National Theatre of Croatia Zagreb, Slovene National Theatre Maribor, Trafo, MC93 – maison de la culture de Seine-Saint-Denis Bobigny

Prophétique (on est déjà né.es)

Kunstenfestivaldesarts, Montpellier Danse, Points Communs Cergy Pontoise, Centre Pompidou, Festival d'Automne à Paris, Holland Festival, ICI - Centre Chorégraphique National de Montpellier Occitanie, Culturescapes, Tanz im August, La place de la danse CDCN Toulouse Occitanie, théâtre Garonne - Scène européenne – Toulouse, Fonds Transfabrik – Fonds franco-allemand pour le spectacle vivant, Theater Freiburg

Ribingurumu no Metamorufuoshisu

KunstFestspiele Herrenhausen, Holland Festival, Aichi Prefectural Art Theater

SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS

Holland Festival, Amsterdam Museum

Yake Poes; of hoe God verdween

Opera Ballet Vlaanderen, Toneelhuis, Le Phénix, scène Nationale Valenciennes, MC93, Opéra de Lille, Holland Festival

Samenwerkingspartners

Amsterdam Museum, Barbican London, Belgrade Theatre Coventry, Biennale de la Danse de Lyon, Chelfitsch, Cinetree, Complicité, Comédie de Genève, Culturescapes, De Balie, Echobox Radio, Eun-Me Ahn Company, Festival La Strada Graz, Festival d'Automne à Paris, Odéon-Théâtre de l'Europe, Festival de Marseille, Festival of Athens and Epidaurus, Hartwig Art Foundation, Kampanagel, Kunstenfestivaldesarts,

KunstFestSpiele Herrenhausen, La Bâtie-Festival de Genève, La Filature/Scène nationale de Mulhouse, Les Théâtres de la Ville de Luxembourg, Manège Maubeuge, Melkweg Expo, Montpellier Danse, MOVES México, Nationale Opera & Ballet, National Kaohsiung Center for the Arts – Weiwuying, National, NTGent, OMEK, Opéra de Lille, Opera Ballet Vlaanderen, PACT, Park Avenue Armory, Printemps des Comédiens Montpellier, Queer Choir Amsterdam, Read My World, Ruhrfestspiele Recklinghausen, R.B. Jérôme Bel (Parijs) STAGES, Dramaten Stockholm, Romaeuropa Festival, Ruhrfestspiele Recklinghausen, Sismo Stories & Performances, skinship, Societas, Tanz im August, Tanzquartier, Temporada Alta, Teatro Nacional D. Maria II, Theater Freiburg, Théâtre de la Ville - Paris, Théâtre de Liège, Théâtre de Strasbourg – Scène européenne, Théâtre Vidy-Lausanne, Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz, Wiener Festwochen.

Compositie-opdracht

Babadu – Meriç Artaç, in het kader van *Dag van de Componist*

PROGRAMMA HOLLAND FESTIVAL 2023

ANGELA (a strange loop)

Susanne Kennedy, Markus Selg

Wat betekent het om vandaag de dag mens te zijn? Om die vraag te onderzoeken namen regisseur Susanne Kennedy en multimediamaker Markus Selg voor *ANGELA (a strange loop)* het leven van één vrouw als uitgangspunt.

Artist to Artist: adrienne maree brown

Artist to Artist: adrienne maree brown

adrienne maree brown, Isabel Sheridan

Wat beweegt kunstenaars? In deze Artist-to-Artist ging adrienne maree brown in gesprek met Nederlandse kunstenaars – Gavin-Viano, H el ene Christelle Munganyende) over hun artistieke praktijk.

Artist to Artist: Emma Rice

Artist to Artist: Emma Rice

Emma Rice, Poppy Keeling, Daria Bukvi c, Vera Morina, Martijn de Rijk

Een gesprek over de artistieke praktijk van de deelnemers.

Artist to Artist: Lynette Wallworth

Lynette Wallworth, ANOHN1

Associate artist ANOHN1 en filmmaker Lynette Wallworth gingen dieper in op hoe ze elkaar hebben leren kennen.

Brideshead Revisited

De Warme Winkel

De Warme Winkel bracht opnieuw een Engelse literatuurklassieker naar het theater. Florian Myjer katapulteert samen met Abke Haring *Brideshead Revisited* de 21e eeuw in.

Bros

Romeo Castellucci, Societas

Waar en waarom ontstaat geweld? Met adembenemende beelden en geluid toont Romeo Castellucci in *Bros* hoe het meest brute geweld zonder enig aanwijsbaar kwaad kan ontstaan.

Call for the Company

Call for the Company

Raven Chacon, The Monochrome Project

Een concertprogramma met werken die experimenteren met instrumenten en instrumentaties, van geweren en hondenfluitjes tot een stuk voor 'een verscheidenheid van acht trompetten'.

Coral: Rekindling Venus

Lynette Wallworth

Een 360 gradenfilm die het publiek meeneemt op een buitengewone reis naar de mysterieuze wereld van fluorescerende koraalriffen en zeldzaam zeeleven. Gemaakt door een van de favoriete kunstenaars van associate artist ANOHN1 die zelf ook aan de soundtrack van de film heeft bijgedragen.

Dag van de Componist

Meriç Artaç

Bij het vertrek van de muzikertrein, ter gelegenheid van de Dag van de Componist, werd een nieuwe compositie van Meriç Artaç, *Babada*, uitgevoerd, in opdracht van het Holland Festival.

Detox Morningst

Baghi, Simomo Bouj

Tijdens twee ochtenden werd je meegenomen in een verfrissend ochtendritueel.

Dragons

Eun-Me Ahn

Dansers uit verschillende Aziatische landen die geboren zijn in 2000, het jaar van de draak. Met hun hedendaagse én traditionele dansen, te midden van een speels futuristische setting met holografische projecties, onthullen ze hun hoop en visie voor de toekomst. Een kleurrijk vuurwerk!

Dragons

Drive Your Plow Over the Bones of the Dead

Simon McBurney, Complicité

De openingsvoorstelling van het Holland Festival is een sprookjesachtige thriller over activisme, giftige mannelijkheid, onze relatie met dieren en de kracht van poëzie.

Echobox x Holland Festival presents

Echobox

Het Amsterdamse online radiostation Echobox verzorgde speciaal voor het Holland Festival twee uitzendingen, live vanuit De Balie.

Hartwig Art Foundation en Holland Festival presenteren:

Epitaph

Ed Atkins

Eerste live-werk van Atkins: een poging om Gilbert Sorrentino's gedicht *The Morning Roundup* adequaat voor te dragen, met liedjes en drama.

Eroica I

Sofia Jernberg, Kit Downes, Petter Eldh, Kjetil

Møster

Stemkunstenares Sofia Jernberg is geïnspireerd

door het symfonische werk van Beethoven en de schilderkunst van Basquiat in een lyrisch concert met ritmisch complexe ingrediënten.

Euphoria

Julian Rosefeldt

Een 2 uur durend werk waarin Rosenfeldt in muziek en film de meest uiteenlopende uitspraken over het kapitalisme, afkomstig van Socrates en Karl Marx tot Donna Haraway en Cardi B, presenteert. Zo maakt hij zowel de 'euforische' als de destructieve kant van onze consumptiemaatschappij voelbaar.

Evolution of Fearlessness

Lynette Wallworth

Een intieme, virtuele ontmoeting met vrouwen waarin krachtige menselijke emoties aan bod komen, zoals verdriet, verlies en het herwinnen van hoop. Wallworth is een van de favoriete kunstenaars van associate artist ANOHNI.

EXÓTICA

Amanda Piña, nadaproductions

In Europa succesvolle maar toch vergeten dansers en choreografen uit verschillende delen van de wereld krijgen opnieuw een podium bij choreograaf Amanda Piña.

EXÓTICA

Fallen

Gregory Hoblit

Occulte thriller met een filmcore van componist Tan Dun

Future Feminism programma

Associate artist ANOHNI is, samen met bevriende kunstenaars als Kembra Pfahler, Johanna Constantine, Bianca en Sierra Casady (CocoRosie), initiator van Future Feminism. Vanuit een feministisch perspectief zetten zij zich in voor een betere toekomst van de wereld.

13 Tenets of Future Feminism - Amsterdam 2023
tentoonstelling

J'offre Mes Yeux Pour Qu'un Aveugle Voie...

lezing en mediapresentatie door Bianca Casady

Tenebris Suspiria Naturae & The Way We Are
muziek & dans door Johanna Constantine, Kembra Pfahler

Stone Initiation Ceremony
door Sierra Casady en Johanna Constantine
aansluitend *Female Politics*
gesprek tussen Touria Meliani en Myriam Sahraoui

Performance Art IOI
workshop door Kembra Pfahler

Turning (in Eye Filmmuseum)
film van Charles Atlas en ANOHNI

What's Your Heaven
optreden van CocoRosie

FF: discussion: Femininity
discussie onder leiding van de kunstenaars, voorafgegaan door lezingen van Dorine Maat en Fina Hilverts

Forsythe

William Forsythe, Het Nationale Ballet
Drie meesterwerken van choreograaf William Forsythe waaronder de Nederlandse première van het alom bejubelde *Blake Works I*.

Forsythe

Hero (geannuleerd)

Zhang Yimou

Een epische vertelling over een naamloze krijger die drie geduchte martial arts-meesters verslaat met filmscore van componist Tan Dun.

HF Young Bookclub

Tayi Tibble, Olga Tokarczuk, adrienne maree brown
Drie boekenclub-bijeenkomsten waarin elke keer een ander boek werd besproken dat aansloot bij de thema's en voorstellingen van het Holland Festival.

Holland Festival x Cinetree

Samen met het online filmplatform Cinetree presenteert het Holland Festival een serie films die een verbinding hebben met festivalvoorstellingen van dit jaar.

De serie wordt afgetrapt met een eenmalige vertoning van *Manifesto* van de Berlijnse kunstenaar Julian Rosefeldt (i.h.k.v. *Euphoria*) in De Balie.

Eden - Mia Hansen-Løve (Frankrijk, 2014)
Liefhebbers van electronic dance music – en van Daft Punk in het bijzonder – komen aan hun trekken in deze Franse film die het leven volgt van een jongen die in de jaren '90 carrière probeert te maken als DJ. (i.h.k.v. *Respublika*)

Finlandia - Horacio Alcalá (Mexico, 2021)
Deze film geeft een prachtig inkijkje in de muxe-gemeenschap. (i.h.k.v. *LEMNISKATA*)

Woman at War - Benedikt Erlingsson (IJsland, 2018)
De film laat zien hoe klimaatactivist, koördinant en toekomstige moeder Halla de strijd aangaat met energiebedrijven. (i.h.k.v. *Drive Your Plow Over the Bones of the Dead*)

HOW TO LIVE (After You Die)

Lynette Wallworth

Meesterverteller werpt aan de hand van eerder werk en haar eigen jeugd een licht op de verleidingen van (geloofs)extremisme.

HOW TO LIVE (After You Die)

Hartwig Art Foundation en Holland Festival presenteren:

Indra's Net

Meredith Monk & Vocal Ensemble

In deze voorstelling werd de toeschouwer ondergedompeld in een performance, geïnspireerd op een boeddhistische vertelling die de onderlinge verbondenheid van al het leven toont.

Jérôme Bel

Maria Magdalena Kozłowska, Pankaj Tiwari, Théâtre Vidy-Lausanne, Frascati Producties
'Auto-bio-choreo-grafie' van de Franse danser en choreograaf Jérôme Bel over zijn werk en engagement, verteld en bewerkt door jonge Nederlandse kunstenaars.

LEMNISKATA

Lukas Avendaño

Grootschalig werk van Mexicaanse choreograaf uit de muxe-gemeenschap biedt een visuele trip langs manifestaties van mannelijkheid.

Let X=X

Laurie Anderson, Sexmob

Laurie Anderson speelt oude en nieuwe nummers, van haar eerste album *Big Science* tot nu. Samen met de jazzband Sexmob geeft ze het geheel een hedendaagse draai.

Like a River

Daniel Jack Lyons

Expositie in Melkweg Expo waarin de fotograaf een kwetsbaar en tegelijkertijd krachtig beeld van ondervertegenwoordigde trans- en queer gemeenschappen liet zien.

Opera in het park: Rusalka

Antonín Dvořák, De Nationale Opera

Dit jaar werd tijdens het festival de opera *Rusalka* van Antonin Dvorák vertoond in de openlucht in Park Frankendael.

ÔSS

Marlene Monteiro Freitas for Cia. Dançando com a Diferença

Samen met Dançando com a Diferença, een gezelschap voor inclusieve dans, creëert Monteiro Freitas een poëtisch en anarchistisch dansmanifest, een ervaring die alle scheidslijnen overstijgt.

ÔSS

Penthesilea

Eline Arbo, ITA-ensemble

In *Penthesilea* van Heinrich von Kleist kolkt de fatale liefde tussen Amazonenkoningin Penthesilea en de Griekse legeraanvoerder Achilles onstuitbaar naar de oppervlakte.

Prophétique (on est déjà né.es)

Nadia Beugré

Beugré's nieuwste werk is gebaseerd op het leven en werk van een transgender community die zij ontmoette in Abidjan (Ivoorkust).

RadioRadio Clubnights

JP Enfant, MSJY, Monty DJ & Tracy

Twee clubnights na *Respublika* om in de flow te blijven.

Requiem for Nature

Tan Dun, Pierre Audi, Koninklijk Concertgebouworkest

Deze lofzang op de aarde, die tegelijkertijd de teloorgang van de natuur door menselijk handelen beweent, beleefde zijn wereldpremière in de Gashouder.

Requiem for Nature

Respublika

Łukasz Twarkowski, Lietuvos nacionalinis dramos teatras

Theater, film, muziek en beeldende kunst – in *Respublika* komt het allemaal samen en ontstaat er een utopische, alternatieve wereld op zichzelf.

Ribingurumu no Metamorufuoshisu ('Metamorfose van een woonkamer')

Toshiki Okada, Dai Fujikura, Klangforum Wien, chelfitsch

De makers ontwikkelen voor het eerst samen een muziektheatervoorstelling waarin zij de mogelijkheid onderzoeken om gesproken taal en muziek als onafhankelijke en eigenzinnige spelers te laten verschijnen.

Rusalka

Antonín Dvořák, De Nationale Opera

In hun lezing van het operasprookje *Rusalka* tonen de regisseurs Philipp Stölzl en Philipp M. Krenn een jonge vrouw aan de zelfkant van de samenleving.

SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS

ANOHNI, Julia Yasuda, Erika Yasuda

Installatie in Huis Willet-Holthuysen omvat een reeks portretten die een eerbetoon zijn aan ANOHNI's voormalige samenwerkingspartner Dr. Julia Yasuda.

Sigur Rós & London Contemporary Orchestra

Voor het eerst brengt de band een orkestraal con-

cert met nummers uit de afgelopen vijftienvijf jaar en nummers van het nieuwe album.

skinship: Boundary Boss: Consent and boundary workshop
skinship

De deelnemers onderzoeken de relatie met hun eigen lichaam en dat van anderen.

skinship: Queer Cuddle Workshop: Getting High on Your Own Hormones

skinship

Deze workshop draait om de kracht van aanraking, met de nadruk op de schoonheid en het plezier van ons lichaam als ons fantastische instrument om te ervaren.

Tenebris Suspiria Naturae & The Way We Are

Johanna Constantine, Kembra Pfahler

Double-bill van twee performance-kunstenaars die samen met associate artist ANOHNI aan de wieg stonden van het kunstproject Future Feminism. Ze presenteren dans en muziek, ontstaan in de grensverleggende New Yorkse performanscene.

The Art of Violence

Lisaboa Houbrechts, Abdel Daoudi e.a.

Tijdens deze avond spraken regisseur Lisaboa Houbrechts en Abdel Daoudi over de belangrijke rol die geweld speelt in hun werk.

The Bacchae

Elli Papakonstantinou, Ariah Lester, ODC Ensemble

Een muzikale queer-versie van Euripides' *De Bacchanten*, waarin iedere vorm van verlangen door de god Dionysus werd aangemoedigd.

The Bacchae

The Disintegration Loops (for Euterpestraat)

William Basinski, Radio Filharmonisch Orkest, presented by ANOHNI

Associate artist ANOHNI woonde in de jaren zeventig als kind een jaar in de Gerrit van der Veenstraat in Amsterdam. Ze was zich toen niet bewust van de duistere WOII-geschiedenis van die plek en initieerde er in de openlucht een ceremonieel project

dat inging op de diverse herinneringen van de straat. Centraal staat een orkestrale uitvoering van William Basinski's contemplatieve meesterwerk *The Disintegration Loops*. Daarnaast traden schoolkoren op en vertelden verschillende sprekers hun persoonlijke verhaal, live en op video.

To Feel A Thing: A Ritual for Emergence

adrienne maree brown, Troy Anthony, The Fire Ensemble, Charlotte Brathwaite

Tijdens een ritueel voor spirituele opstanding met opwekkende gospelmuziek en de inspirerende, hartverwarmende liederen van adrienne maree brown – een van de favoriete schrijvers en denkers van associate artist ANOHNI – kon het publiek diepe gevoelens van verbondenheid de vrije loop laten.

Hartwig Art Foundation en Holland Festival presenteren

The worm

Ed Atkins

Installatie met een telefoongesprek tussen de kunstenaar en zijn moeder, weergegeven in een computer gegenereerde 3D-animatie.

The worm

Vake Poes; of hoe God verdween

Lisaboa Houbrechts, laGeste (les ballets C de la B + kabinet k)

Hoe werken verborgen trauma's uit het verleden door in het heden? *Vake Poes; of hoe God verdween* is een familie-epos dat drie generaties overspant vanuit het perspectief van een jong meisje.

Video on demand: De Oorlogskoffer

Vanessa de Gaay Fortman, Pim van Bezooijen, René Mendel, Interakt Productions

Documentaire waarin leerlingen van het Amsterdamse Gerrit van der Veen College zich inleven in de periode van de Duitse bezetting (1940-1945).

Video on demand: Always Walking Country

Lynette Wallworth

Samen met Anohni en een filmploeg reisde Wallworth naar de Parnngurr-gemeenschap waar zij met kunstenaars werkte

What's Your Heaven

CocoRosie

CocoRosie geeft een kijkje in hun nieuwe muzikale wereld, waarin elektronica en snaarinstrumenten hun kamerorkest vormen en ze nieuw en bekend materiaal laten horen.

DeLaMar, Holland Festival en Sismo Stories & Performances presenteren

Wuthering Heights

Wise Children, Emma Rice

Regisseur Emma Rice transformeerde Emily Brontës epische verhaal over liefde, wraak en verlossing in een gepassioneerde, krachtige en unieke theatrale ervaring, met livemuziek, humor, poppenspel en dans.

Wuthering Heights

HF Digital

Podcast-inleidingen

De Groene Amsterdammer

Een serie podcasts waarin voorstellingen worden uitgelicht en makers aan het woord komen.

HF Young Helden

HF Young Circle-lid Omar de Jong sprak met acteur Fjodor Jozefszoon die te zien was in *The Nation*.

Video on demand

Streams *What's Your Heaven* en *Indra's Net*

Bijlage 3.

PRESTATIEOVERZICHT 2023 PER PRODUCTIE

<u>productie</u>	uitvoeringslocatie	voorstellingen	bezoekers
Naam productie (live)			
<i>Drive Your Plow over the Bones of the Dead</i>	Theater Amsterdam	3	3.193
<i>EXOTICA</i>	ITA	2	986
<i>Ribingurumu no Metamorufuoshisu</i>	Muziekgebouw	2	486
<i>Let X=X</i>	Carré	1	1.690
<i>Angela (a strange loop)</i>	ITA	3	862
<i>ÔSS</i>	Frascati	2	324
<i>The Bacchae</i>	Muziekgebouw	2	760
<i>Eroica I</i>	Bimhuis	1	263
<i>Lemniskata</i>	ITA	3	1.316
<i>How to live (after you die)</i>	Muziekgebouw	1	227
<i>Jérôme Bel</i>	Frascati	2	307
<i>Prophétique (on est déjà né.es)</i>	Frascati	3	420
<i>Vake Poes; of hoe God verdween</i>	ITA	2	913
<i>Sigur Rós & London Contemporary Orchestra</i>	Het Concertgebouw	1	1.945
<i>To Feel A Thing: A Ritual for Emergence</i>	Muziekgebouw	1	569
<i>Epitaph</i>	Frascati	1	217
<i>Coral</i>	Artis Planetarium	3	506
<i>Call for the company</i>	Muziekgebouw	1	209
<i>Dragons</i>	ITA	2	1.010
<i>Respublika</i>	Donau	2	1.010
<i>Indra's Net</i>	Gashouder	2	2.224
<i>Tenebris Suspiria Naturae & The Way We Are</i>	Muziekgebouw	1	274
<i>Bros</i>	ITA	2	1.022
<i>What's Your Heaven</i>	Muziekgebouw	2	1.264
<i>Requiem for Nature</i>	Gashouder	2	2.287
<i>Brideshead Revisited</i>	De Sloot	19	3.331
<i>Euphoria</i>	Centrale Markthal	17	10.014
<i>Rusalka</i>	Nationale Opera & Ballet	8	10.904
<i>Forsythe Festival</i>	Nationale Opera & Ballet	8	11.447
<i>Wuthering Heights</i>	Delamar	10	5.063
<i>Penthesilea</i>	ITA	9	4.350
<i>Dark Skies (geannuleerd)</i>	Muziekgebouw	0	-
<i>Evolution of Fearlessness</i>	Muziekgebouw	10	374
<i>13 Tenets of Future Feminism</i>	Muziekgebouw	10	255
<i>Like a River</i>	Melkweg Expo	22	850
<i>SHE WHO SAW BEAUTIFUL THINGS</i>	Huis Willet-Holthuysen	28	3.332
<i>The Worm</i>	Rechtbank	31	878
<i>Opera in het Park: Rusalka</i>	Park Frankendael	1	2.500
<i>Dag van de Componist</i>	Amsterdam Centraal Station	1	70
<i>The Disintegration Loops (for Euterpestraat)</i>	Gerrit van der Veenstraat	1	1.000
		922	78.655

Streams en online aanbod

Naam stream (online)	uitvoeringslocatie	aantal streams	kijkers/luisteraars
<i>Indra's Net</i> (stream)	Digitaal Theater	1	318
<i>What's Your Heaven</i> (stream)	Digitaal Theater	1	113
<i>Ifé</i> (uit 2022 programma)	Online	1	588
<i>When Paths Meet</i> (uit 2022 programma)	Digitaal Theater	1	127
<i>Finlandia, Woman at War</i> en <i>Eden</i> (allen films)	Cinetree	3	392
Echobox (radiouitzending) - het betreft hier aanwezigen bij de uitzending, niet luisteraars	De Balie	2	25
Podcast en interview met de associate artist Anohni**	YouTube, ont-sloten via HF Digital	2	4.769
Video's met 7 festival ambassadeurs en 2 makers (HF Young helden)**	YouTube, ont-sloten via HF Digital	9	4.372
Inleidingen De Groene Amsterdammer**	Spotify	18	12.633
		38	23.337

De diverse teasers van de Holland Festival 2023-voorstellingen die op het HF YouTube-kanaal staan zijn niet meegenomen in bovenstaande opsomming.

Context	uitvoeringslocatie	projecten	kijkers/luisteraars
Deelnemers contextactiviteiten			
Inleidingen De Groene Amsterdammer**	Spotify		12.633
<i>Skinship</i>	De Balie	2	38
<i>Detox morning</i>	De Balie	2	43
<i>HFY book club</i>	De Balie	3	42
Meet the Artist (<i>Bros, Exotica, Lemniskata, Prophetique, Euphoria, The Worm, Wuthering Heights, Dragons</i>)	Diverse festival-locaties	7	539
<i>Future Festival Meet up</i>	De Balie	1	20
<i>Lynette Wallworth</i> (talk)	De Balie	1	124
<i>Adrienne Marie Brown</i> (talk)	De Balie	1	119
<i>Emma Rice</i> (talk)	De Balie	1	35
<i>The Art of Violence</i> (talk)	De Balie	1	22
<i>Performance Art IOI</i> (onderdeel van <i>Future Feminism</i> -programma)	Muziekgebouw	1	51
<i>J'offre Mes Yeux Pour Qu'un Aveugle Voie</i> (onderdeel van <i>Future Feminism</i> -programma)	Muziekgebouw	1	70
<i>Future Feminism discussion</i> (onderdeel van <i>Future Feminism</i> -programma)	Muziekgebouw	1	43
<i>Female politics</i> (onderdeel van <i>Future Feminism</i> -programma)	Muziekgebouw	1	70
<i>Manifesto</i> (film)	De Balie (i.s.m. Cinetree)	1	98
<i>Turning, Oogst van de Stilte</i> en <i>Fallen</i> (allen films)	Eye	3	177
<i>Afterparty's</i> (aansluitend op de voorstelling <i>Republika</i>)	RadioRadio	2	460
		29	14.582

De podcast inleidingen van De Groene Amsterdammer zijn 50/50 gefinancierd vanuit Digitaal en Context budget. Vandaar dat het totale aantal luisteraars ook 50/50 verdeeld is.

Educatie	voorstelling(en)	activiteiten	deelnemers
Deelnemers educatieve activiteiten			
Hyperion Lyceum	<i>Euphoria</i>	1	120
HvA - Creative Business / Minor Festivals	<i>Euphoria</i>	1	60
IMC Weekendschool alumni	<i>Dragons</i>	1	12
IMC Weekendschool alumni	<i>Euphoria</i>	1	2
IMC Weekendschool alumni	<i>To Feel A Thing</i>	1	3
Gerrit vd Veen Kunstklas	<i>The Disintegration Loops</i>	1	27
Gerrit vd Veen Muziekklas	<i>The Disintegration Loops</i>	1	26
Gerrit vd Veen College	<i>The Disintegration Loops</i>	1	2
St. Ignatiusgymnasium / Gerrit vd Veen College	<i>The Disintegration Loops</i>	1	34
Akademie Musiktheater Heute	<i>Euphoria, Respublika, Evolution of Fearlessness, Indra's Net</i>	1	28
JINC Bliksemstage Over Y College	-	1	11
Vossius College	<i>The Bacchae</i>	1	93
De Vinse School	<i>Euphoria</i>	1	23
Marcanti College	<i>Euphoria</i>	1	34
DAS Choreography	<i>ÔSS</i>	1	6
DAS Choreography	<i>EXOTICA</i>	1	6
Immerse	Diversen	1	4
Festival exchange met twee jonge internationale makers	Diversen	1	2
		18	493
Totaal		307	117.065

Het aantal bezoekers/kijkers bij activiteiten met een * zijn schattingen gebaseerd op een geformaliseerde procedure voor visuele waarnemingen ter plaatse.

Het aantal kijkers/luisteraars bij activiteiten met een ** is de stand per 31-12-2023.

Bijlage 4.

OVERZICHT MEEDEWERKERS 2023

Organisatie

Raad van toezicht

Carolien Gehrels (voorzitter), Gert-Jan van den Bergh (t/m 18 januari 2024), Tom de Swaan, Astrid Helstone, Guikje Roethof, Raquel van Haver (per 15 maart), Hendrik Jan Biemond (per 15 maart)

Directie

Emily Ansenk, directeur

Programmering

Kasia Tórz, programmamanager theater & dans
Jochem Valkenburg, programmamanager muziek & muziektheater
Katinka Enkhuizen, programmeur
Naomi Jansen, educatiemedewerker (1 maart t/m 30 juni)
Flora Dekkers, educatiemedewerker (per 1 december)

Bedrijfsvoering

Pieter Haex, hoofd bedrijfsvoering & controller
Joke van der Helm, medewerker financiële administratie
Rianne Meehan, directiesecretaresse (t/m 30 juni)
Ria den Hollander, directiesecretaresse (per 1 december)
Marian van Wijngaarden, secretaresse & ticketing coördinator
Ellen Bijsterbosch, salarisadministrateur

Communicatie & marketing

Norbert Bode, hoofd communicatie & marketing
Evelien Lindeboom, tekstschrijver
Gertjan Pruijm, medewerker sales & marketing
Helen Westerik, perscoördinator (per 1 september)
Thomas Ingelse, online content marketeer
Runa Stam, data- en applicatiebeheerder
Erna Theys, print & design coördinator
Zuwena Venhuis, perscoördinator (t/m 31 januari)
David Spierings, medewerker archief (per 18 september)

vrijwilligers archief:

Sigi Giesler, Henny Knap-Go, Marja Molewijk, Monica van Steen

Development

Mathilde Smit, hoofd development
Fayola Antonius, medewerker development & research
Sam Kailani, medewerker development particulieren (t/m 31 december)
Berbe Maltha, medewerker development fondsen

(per 1 september)

Liza Meulenbroek, medewerker development fondsen (t/m 31 oktober)
Manon Schreurs, HF Young coördinator

Productie

Hidde Bisschop, hoofd productie
Ad van der Koog, producent
Esmee Verschuur, producent (t/m 31 juli)
Rosa Hendriks, producent (t/m 31 december)

Technische productie

Siemen van der Werf, technisch coördinator (t/m 30 juni)
Rob Kuhlman, technisch coördinator (per 1 september)
Maarten van Burken (freelance)
Cedric van Daalen (freelance)
Peter Romkema (freelance)

Tijdelijke medewerkers

Abdellah Id Abdelah Ou Ahmed, Angela van Kalsbeek, Cedric van Daalen, Daphni Springveld, David Spierings, Djoere de Jong, Eline Stroo, Emilie Barnasconi, Fleur Mesman, Floortje Halters, Freek Mekking, Inge Jongerman, Jakob Proyer, Jelle Oudhof, Jenneke Obdeijn, Joanie Croes, Joy Wanders, Lotte Heeman, Lynn Meijer, Maarten van Burken, Marelien Geus, Max Alves, Max Wind, Merle Scheske, Minke Voorn, Naomi Dorothea, Naomi Jansen, Peter Poel, Peter Romkema, Rianne Super, Rick Ploeg, Sam Schwab, Siemen van de Werf, Tom van de Loo, Wilco Jager, Yola Parie

Stagiairs

communicatie: Charlotte Bitter, Jeremy Hayer, Joy Wanders
productie: Angie Jagdewsing, Irine Kleiweg, Maud Bruggeman
programmering: Alexandra Drakoulaki

Tijdelijke medewerkers tijdens het festival

Agnes Versluis, Ahmad Almouhmad, Alba Roorda Martinez, Andrea Lewis, Anete Paula Tomina, Antrianna Moutoula, Athanasia Roussou, Barbara Driessen, Bartosz Nalepa, Berend Boot, Betsy van Drie, Bob Jonkers, Branca van der Toorren, Brechje Krah, Cas Geven, Cecilia Huisman, Celene Prineas, Charlotte Rocchi, Claud Biemans, Daniël Steneker, Dennis Stroucken, Diederik van der Raa, Doris Spanjaard, Ellis Scheer, Elly van Doorn, Eric de Boer, Eva Scholder, Flip van Keulen, Frank Klaver, Frank Lunenburg, Hanna Ijsselstein Mulder, Hannah Rose Whittle, Helga Marx, Inge-Vera Lipsius, Irena

Kristofiakova, Iris Korll, Ivar Stoop, Jacco Plooijer, Jacob Vermeule, Janna Heijne, Jannes Boot, Jet Linssen, Joke Hienekamp, Jolanda Linssen, Jonas, Julieta Zeta, Kristel Hegeman, Laura de Vroom, Lea Links, Leon Magalhaes Schoyerer, Lois de Groot, Lola Noteboom, Lola van Rump, Lucas Saez, Marcel Duiverman, Marianka Halters, Marianne Noorlander, Marianne Pierré, Marina Peuranen, Mathilde Baillarger, Matteo Attene, Mete de Graaf, Mimi Oldenhave, Nathan Holscher, Nienke Bakker, Noortje de Gier, Pepa Canel, Pepijn van Klaveren, Pippi Braam, Rachel Nezamivand, Remko Greidanus, Renata de Bonis, Rens Verpoort, Rob Volders, Roos Postema, Roos van Tuil, Ruben Duijst, Sam Eveleens, Sara Meijer, Saul Roosendaal, Simon Klein, Stan Karg, Tatevik Martirosyan, Tea Barbateskovic, Teun Wallenburg, Timothy van den Boom, Tomasso de Jong, Vicente Ariza, Vijay Weemhoff, Wieneke van der Vrede, Willem Smit, Wouter Frantsen, Yingyi Wu, Yvonne Rienks

HF Young Circle

Hannah Bakx, Shervin Fekri, Wouter van Herwaarden, Basak Layic, Nigel Onwuachu, Huug Roosjen, Sheila Verdegaal, Fenna Visser, Che-Sheng Wu, Yvonne Zoethout

Bijlage 5.

NEVENFUNCTIES

Raad van toezicht

Carolien Gehrels is op 1 maart 2021 benoemd tot voorzitter van de raad van toezicht. Zij was van 1997 tot 2006 verbonden aan managementadviesbureau Berenschot en daarna (2006–2014) wethouder van de gemeente Amsterdam. Bij ontwerp-, advies- en ingenieursbureau Arcadis is ze momenteel Global Director Energy Transition. Daarnaast heeft ze toezichthoudende rollen bij TU Delft (tot 1 juli 2023) en EBN. Ook is ze voorzitter van de stichting Méér Muziek in de Klas, voorzitter raad van toezicht Female Economy en lid van het stichtingsbestuur van het Koninklijk Concertgebouw Orkest.

Tom de Swaan is voorzitter van de Raad van Commissarissen van de ABN AMRO Bank N.V. Op 8 juli 2016 is hij benoemd tot lid van de raad van toezicht van Stichting Holland Festival. Hij is voorzitter bestuur Stichting Fondsen Nederlands Kanker Instituut. Voorzitter van het bestuur Stichting Nationale Opera & Ballet Fonds, lid van het bestuur Stichting Liszt Concours en daarnaast lid Advisory Board Akbank. Tevens is hij lid Raad van Advies, Stichting tot Instandhouding van de Diergaarde van het Koninklijk Zoölogisch Genootschap Natura Artis Magistra en Board of Directors, The International Centre for Missing & Exploited Children (ICMEC).. De heer De Swaan was in het verleden, naast zijn professionele werkzaamheden, actief bestuurlijk betrokken bij vele theater-, muziek- en culturele organisaties, zoals onder andere het Joods Museum, De Nationale Opera, het Concertgebouworkest, het Muziektheater en de Vereniging Hendrick de Keyser.

Astrid Helstone is advocaat en partner bij advocatenkantoor Stibbe in Amsterdam. Zij is gespecialiseerd in arbeidsrecht. Tevens is zij Certified Pension Lawyer (CPL). Op 12 december 2018 is zij benoemd tot lid van de raad van toezicht van Stichting Holland Festival. Astrid maakt deel uit van verschillende commissies binnen haar kantoor en vervulde uiteenlopende toezichthoudende en bestuursfuncties in de culturele sector. Zij is tevens vaste Annotator Jurisprudentie Arbeidsrecht (JAR) en hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Arbeidsrecht in Context. Daarnaast is ze sinds voorjaar 2021 voorzitter Bestuur van de Stichting Cello Biënnale. Tevens maakt zij deel uit van het bestuur van de Stichting Anner Bijlsma Award die de internationale oeuverprijs uitreikt aan een persoon of instantie die zich op een uitzonderlijke manier verdienstelijk heeft gemaakt voor de cello of het cellorepertoire.

Ribingurumu no Metamorufuoshisu, Toshiki Okada, Dai Fujikura, Klangforum Wien, chelfitsch

In 2023 heeft zij het Helstone Fonds opgericht dat door het Koninklijk Concertgebouworkest wordt beheerd en uitvoeringen van Surinaamse klassieke muziekcomponisten actief ondersteunt.

Guikje Roethof is per 1 mei 2022 toegetreden tot de raad van toezicht van het Holland Festival. Guikje is werkzaam als zelfstandig adviseur in de culturele en publieke sector. Van 2011 tot 2021 was zij algemeen secretaris van de Amsterdamse Kunstraad. Eerder was ze bestuurder bij Radio Nederland Wereldomroep, Internet Society Nederland en Seniorweb en toezichthouder bij ProDemos. Van 1994 tot 1998 was zij lid van de Tweede Kamer. Guikje begon haar loopbaan als actrice en ontwikkelde zich van daaruit tot journalist. Zij was redacteur bij de Groene Amsterdammer en maakte radioprogramma's voor de VPRO, de VARA en Human. Op dit moment is zij voorzitter van het Stichtingsbestuur van de Raad voor de Journalistiek en inhoudelijk adviseur documentaires bij het NPO-fonds.

Hendrik Jan Biemond was in de periode 2019-2022 gemeenteraadslid van de Gemeente Amsterdam. Hij is sinds 1 januari 2013 raadsheer plaatsvervanger bij het Hof Arnhem-Leeuwarden. Daarnaast is hij sinds 2 februari 2014 adviseur van de Raad van Bestuur van Pon Holdings. Per 15 maart 2024 is Hendrik Jan tevens bestuurder bij stichting Bureau Vergezicht.

Raquel van Haver is in 1989 geboren in Bogota, Colombia, maar woont en werkt tegenwoordig in Amsterdam. Ze is in 2012 afgestudeerd aan de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht. Een van haar solotentoonstellingen is 'Spirits of the Soil' in het Stedelijk Museum Amsterdam van november 2018 tot april 2019. Van Havers werk is ook tentoongesteld in het Dordrechts Museum, Lagos fotofestival

The Disintegration Loops (for Euterpestraat), William Basinski, Radio Filharmonisch Orkest, presented by ANOHNIR

(Nigeria) en BOZAR Paleis voor Schone Kunsten, Brussel (België). Na het winnen van de prestigieuze Nederlandse Koninklijke Prijs voor de Schilderkunst in 2018 heeft Van Haver ook de Amsterdam Award gewonnen Award in 2019. In 2020 presenteerde ze haar nieuwe project 'Amo a la Reina' – een solo-presentatie binnen de groepsshow 'Say It Loud' in het Bonnefantenmuseum in Maastricht. Zij exposeerde ook werken uit deze serie bij Breda Photo in Breda en in Museo Bolivariano in Colombia. Een documentaire gemaakt door Bibi Fadlalla werd uitgezonden op de Nederlandse televisie in 2020, genaamd 'The Women of My Country'. Ze was in het verleden commissielid van de Commissie voor Ateliers en (Woon)Werkpanden Amsterdam (CAWA). Ze is oprichter van de Passafe (kunstkasteel Amsterdam) en stichting 21e eeuwse groepsportretten. Daarnaast is Raquel hoogleraar beeldende kunst aan de Gerrit Rietveld academie in Amsterdam en jurylid in het tv-programma De nieuwe Rembrandt.

DIRECTIE/STAF

Emily Ansenk is sinds 1 september 2019 algemeen directeur van het Holland Festival. Zij is lid van ACI (Amsterdamse Culturele Instellingen), waarin het Holland Festival een positie op naam heeft. Zij is lid van de raad van toezicht van het Scheepvaartmuseum in Amsterdam, voorzitter van de raad van toezicht van Brutus Art Space Rotterdam, bestuurslid van de Ron Mandos Young Blood Foundation en lid van de 70-year Anniversary Thinking Group van EFA (European Festivals Association). Daarnaast is zij jurylid van EFFE (European Festivals Fund for Emerging Artists), jurylid van de Sacha Tanja Penning en lid van de Raad van Advies van Art Rotterdam. Ook is zij bestuurslid van de Job Dura Charity Foundation.

Medewerkers

Enkele vaste medewerkers van het Holland Festival zetten naast hun werkzaamheden voor het festival, hun expertise in bij andere instellingen, organisaties of evenementen.

Kasia Tórz was in 2023/2024 een dramaturg van *BRUT*, een dansvoorstelling van Kinga Jaczewska.

Jochem Valkenburg is lid van de adviescommissie Pitch New Works (International Society for the Performing Arts) en lid van de adviescommissie International Promotion Programme (Dutch Performing Arts/Fonds Podiumkunsten).

Katinka Enkhuizen is bestuurslid bij Stichting Grande Loge, WAT WE DOEN en PrintRoom. Daarnaast is ze adviseur bij het Fonds Podiumkunsten (voor diverse commissies/regelingen).

Hidde Bisschop is lid van het bestuur van de Stichting Meer dan Gewenst.

Norbert Bode is voorzitter bij de Overvoorde Gordon Stichting / Pauwhof Fonds en lid van de raad van toezicht van Stichting DEN Kennisinstituut cultuur & digitalisering.

Mathilde Smit is lid van het bestuur van de Stichting Nalaten aan Cultuur.

Pieter Haex is bestuurslid bij Stip Theaterproducties. Daarnaast is hij al meer dan 10 jaar lid van de Lions (bij een club in Amsterdam) en bestuurslid van Lions district IIO AN. Tenslotte is hij binnen Lions Nederland (MD IIO) penningmeester van stichting Lions Quest (t/m 30-6-2024).

Bijlage 6.

HOLLAND FESTIVAL 2023 IS MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR

Governors

Ronald Bax en Frank Lunenburg, Rob Defares, Jolanda Drukker Murray, Arent Fock, J. Kat en B. Johnson, Françoise van Rappard-Wanninkhof, M. Sanders, Tom de Swaan, Elise Wessels-van Houdt - in herinnering -
Governors die anoniem wensen te blijven.

Hartsvrienden

G.J. van den Bergh en C. van den Bergh-Raat, Mavis Carrilho, Kommer en Josien Damen, Bernard en Ineke Dijkhuizen, Nienke van den Hoek en Alexander Ribbink, Isaïc en Francien Kalisvaart, Kristine Kohlstrand, Roland Kupers, Emma Moloney, Robert Jan en Mélanie van Ogtrop-Quintus, H.J. ten Have en G.C. de Rooij, Anthony en Melanie Ruys, Coen Teulings en Salomé Bentinck, Patty Voorsmit, Sabine Vroom, Wolbert en Barbara Vroom-Cramer
Hartsvrienden die anoniem wensen te blijven.

Beschermers

B. Amesz & E. Boswijk, M. Appeldoorn, R.F. van den Bergh, Duco de Boer, S. Brada, Frans en Dorry Cladder-van Haersolte, J. Docter en E. van Luijk, L. Dommering-van Rongen, Sylvia Dornseiffer, Philip Drost, Jolanda Drukker Murray, Marianne Eisma, E.L. Eshuis, E. Granpré Moliere, M. Grotenhuis, V. Halberstadt, S. Haringa, Meike Hartelust en Just In't Velt, Luuk H. Karsten, Monique Laenen en Titus Darley, Paul en Saskia Laseur, Ton en Jannie Liefwaard-van Dijk, A. van der Linden-Taverne, E. Merckx, H. Nagtegaal, Sijbolt Noorda en Mieke van der Weij, Ben Noteboom, G. van Oenen, Marsha Plotnitsky, Pim en Antoinette Polak, Lisette Schuitemaker en Jos van Merendonk, Ingeborg Snelleman en Arie Vreugdenhil, Eelco van der Stok en Sophie Koole, A.N. Stoop en S. Hazelhoff, P. Wakkie, Martine Willekens, O.L.O. en Tineke de Witt Wijnen-Jansen Schoonhoven
Beschermers die anoniem wensen te blijven.

Begunstigers

Nigel Bagley and Lorraine Dean, Lodewijk Baljon en Ineke Hellingman, Ilonka van den Bercken, Ellen Birnie, Co Bleeker*, Femke Blokhuis, Jasper Bode, Mariëtte Bode, K. Bodon, Onno Bosma, E. Bracht, Bart Breederveld, D. de Bruijn, G. van Capelleveen, Marie Hélène Cornips en Dick Havenaar, M. Daamen, Prof. Cees Dam, J. Dekker, M. Doorman, Chr. van Eeghen*, Ruud Emous,

Monica Galer, Caroline van Gelderen, Susan Gloudemans, E. de Graaff- Van Meeteren, F. Grimmelikhuisen, D. Grobbe, Bureau Groen - Nicole Groen, Marc van Gulik, Ann van der Haven, Annelies Heidstra en Renze Hasper, Hagar Heijmans, B. Heijse en A.M. Heijse-Verbeek, Servaas Hensen, G. van Heteren, L. van Heteren, Julie Heyning - van Maanen, Fina Hilverts, S. Hodes, J. Hopman, J. Houtman, Roos Huls, E. Hummelen, Wendy van Ierschoot, Jeroen van Ingen, P. Jochems, Jan de Kater, R. Katwijk, Ytha Kempkes, J. Keukens, E. Kocken, Aron Kovacs, Casper van der Kruk, Cees Lafeber, Hilde Laffeber-Nicolai, M. Le Poole, M. Leenaers, Annet Lekkerkerker, M. Levenbach, A. Ligeon, T. Lodder, R. Mackenzie, D. van der Meer, E. van der Meer-Blok, Christa Meindersma, Jaap Mulders, Marjon Nooter, Kay Bing Oen*, P. Price, F. Racké, J. Rammeloo, Jet de Ranitz, Wessel Reinink, Richard van Remmen, Inge Schmitt, A. Schneider, H. Schnitzler, G. Scholten, Joanne Schouten, Ronald Siemers - in herinnering -, P. Smit, G. Smits, A. Sonnen, W. Sorgdrager en F. Lekkerkerker*, K. Spanjer, Reinout Steenhuizen, C.P.-M.H.-L. Tegelaar, C. Teulings, H. Tjeenk Willink, A. Tjoa, M. Tjoe-Nij, Y. Tomberg, David van Traa, Tamara Trotman, Kurt Tschennett en Sasha Brunsmann, Frank Uffen, M. VerhoeffNeef, Truus Visser, A. van Vliet, M.M. de Vos van Steenwijk, A. Wertheim, E. E. Wolf en M. E. Otte, M. van Wulfften Palthe, M. Yazdanbakhsh, M.J. Zomer, P. van Zwieten en N. Aarnink
Begunstigers die anoniem wensen te blijven.
* extra bijdrage

Jonge Begunstigers

Hassina Bahar, Aram Balian, Pietro Bertazzi, Quirijn Bongaerts, Jasmin Farag, Brendon Humble, Naomi van der Linden, Eva Moerbeek, Pieter Nooitgedagt, Guus Schaepman, Eerke Steller, Bart Truijens, Esther van der Veldt, Norman Vladimir, Lonneke van der Waa
Jonge Begunstigers die anoniem wensen te blijven.

Liefhebbers

Alle 633 Liefhebbers.

Euphoria werd mede mogelijk gemaakt door een donatie van

Robert Alten, Frank Arents, Richard de Baan, M. Been, Marieke Bemelman, Len van den Berg, Benien van Berkel, H.J. Biemond, Cornelia Bierens de Haan, Hein Bijl, Ellen Birnie, Norbert Bode, A. Bol, I.D.M. Booij, Montina Braaksma, J.J.M. Brakenhoff, Joris Brandt, Andre Broekmans, Marijke Brinkman, Tineke Brinks, Anke Brus, Ina Buitendijk, Carien Dagnelie, Luitje Douma, Koos van der Ende, Evelien Eshuis, Johan Geerts, Fienie Gerekink, Rob Gras, Yvonne Greuter, Erica Groet, A. van den Hanenberg, Sietze Haringa, Meike Hartelust, M.M. Hartman, Servaas Hensen, Jane van Herwijnen, Yasmin Hilberdink, Michael Jas, Jeroen Ketting, Rob Kloet, Kris Kohlstrand, Jory de Koning, Leonie Kruizenga, Johanna Kuijpers, Sophie Lambo, Erik Leferink, Ton Liefwaard, Anne van der Linden-Taverne, Johnna Malpass, Pierre Mehlkopf, Ellen Meijerse, Rene Mendel, Evelyne Merckx, Marijke Naber, Martin Niemeijer, Annette Oostvogel-vangent, Yolande van Reijen, Peter Rijnsburger, Nelleke Sloos, G.P. van der Sman, Marianne Smit, Ingeborg Snelleman, Merlijn Snitker, J. Sparreboom, Eva de Swaan, Catherine ten Bruggencate, Peter Timmerman, Joseph Upham, A. van Veen, Sjoerd Vellenga, Theo Veltman, Lisa van de Ven, Wieke Verbeek, Hans Verdaasdonk, Niek Verhoeff, Eric Verouden, Willem Verstraaten, Annemiek van Vliet, Raymond van Vliet, May van der Vossen, Arie Vreugdenhil, Sabine Vroom, Barbara Vroom-Cramer, Egbert Wolf, Hans Wolff, Annette Zahn, Marja Zeegers, en donateurs die anoniem willen blijven.

ONZE SUPPORTERS

subsidiënten

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

productiepartner

hoofdbegunstiger

FONDS21

sponsors, fondsen, instellingen

**HARTWIG
ART
FOUNDATION**

C^S^

**FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL**

**VandenEnde
FOUNDATION**

**VSBFonds,
iedereen doet mee**

**ernst von siemens
music foundation**

vanvloten
Automobilbedrijf

**ELJA
Foundation**

ZABAWAS

BROOKFOUNDATION

na100
The Netherland-America Foundation
BRIDGING WORLDS

**INSTITUT
FRANÇAIS NL**

ZfondsZ

**GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING**

**Ambassade
van de Republiek Polen
te Den Haag**

**ISTITUTO
italiano
DI CULTURA
AMSTERDAM**

mediapartners

vpro

ntr:

**DE GROENE
AMSTERDAMMER**

HF Business

BeamSystems

**DATA
SCIENCE
LAB.**

DeNederlandscheBank
EUROSYSTEEM

G&S&

LOYENS LOEFF

reset

**WestCord
HOTELS**

partners

AMSTERDAM X MUSEUM

AskoSchonberg

**AMPCO
FLASHLIGHT**

BeamSystems

BIMHUIS

Cinetree

**DE
NATIONALE
OPERA**

deBALIE

**De Warme
Winkel**

**DOUBLETREE
BY HILTON
AMSTERDAM CENTRAAL STATION**

Echobox

eye

**Events
Light**

FELIX MERITIS.

FRASCATI PRODUCTIES.

**GOETHE
INSTITUT**

**HET
NATIONALE
BALLET**

ITA

CONCERTGEBOUWORKEST

**Koninklijk
Conservatorium
Den Haag**

**MELKWEG
EXPO**

Omek

**PEAK
AUDIO
PROFESSIONAL
RENTAL SERVICES**

ONZE SUPPORTERS

festivallocaties

AMSTERDAM X MUSEUM

BIMHUIS

CARRÉ

deBALIE

THEATERBROEDPLAATS
DE SLOOT

FRASCATI

HARTWIG
ART
FOUNDATION

MELKWEG
EXPO

THEATERAMSTERDAM

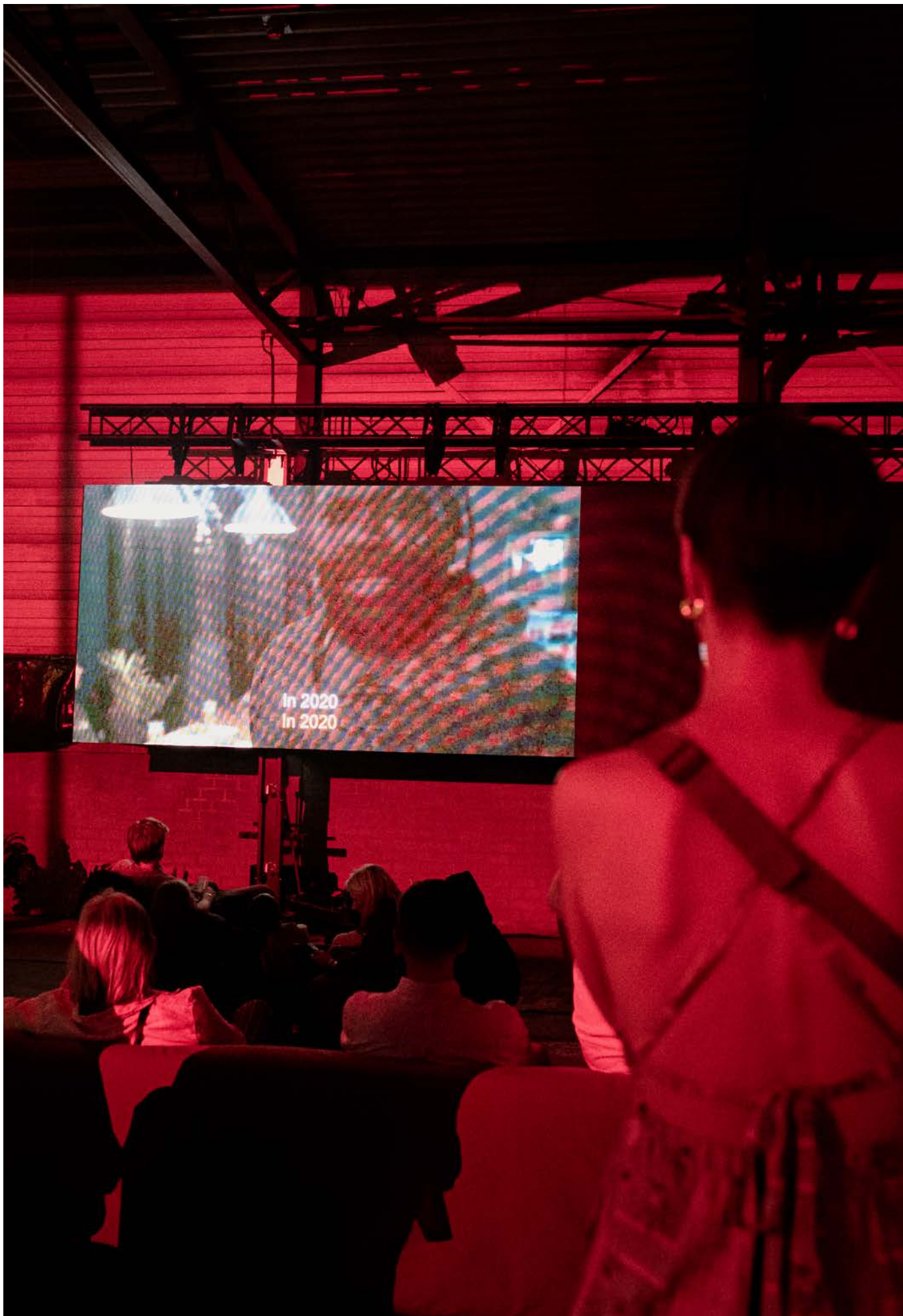
W E S
T E R
G A S

Holland Festival is lid van

Postercampagne

Respublika, Lukasz Twarkowski, Lietuvos nacionalinis dramos teatras

KB
Kamphuis & Berghuizen
accountants | belastingadviseurs

Stempel voor identificatiedoeleinden.

Bijlage 7.

FACTS & FIGURES

40 producties
40 producties met ruim 200
voorstellingen, plus 2 streams,
6 films, 8 talks, 2 afterparty's,
8 DIY-activiteiten

81.446 bezoekers:
70.221 bezoekers live voor-
stellingen en streams
1.380 bezoekers programma's in
o.a. De Balie
9.352 bezoekers gratis producties
493 deelnemers educatieprojecten

38 online activiteiten:
5 streams
3 films (i.s.m. Cinetree)
19 podcasts
2 video's met festivalmakers
7 video's met festivalambassa-
deurs
2 radio-uitzendingen

19 podcasts
Anohni: podcast en interview
18 inleidingen door De Groene
Amsterdammer

>800 artiesten

8 wereldpremieres

11 coproducties

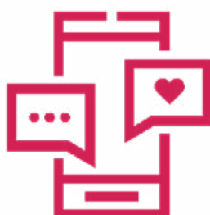
58 samenwerkingspartners

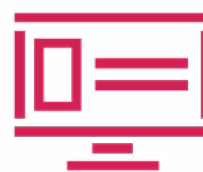
23 locaties

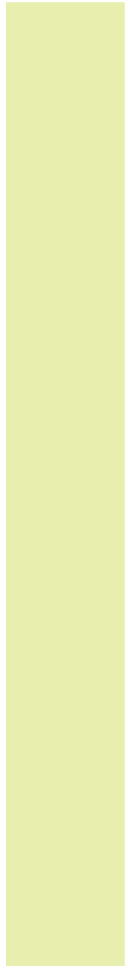
2.965 hotelovernachtingen

70.490 social media volgers

174.855 websitebezoekers

Stichting Holland Festival

Piet Heinkade 5, 1019 BR Amsterdam
t +31 (0)20 - 788 21 00
info@hollandfestival.nl